Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии
ноҳияи Спитамени вилояти Суғд

БАРНОМАИ РУШДИ
ИҶТИМОИЮ ИҚТИСОДИИ
НОҲИЯИ СПИТАМЕН
БАРОИ СОЛҲОИ 2016-2020

Сарсухани Раиси ноҳияи Спитамен

Ноҳияи Спитамен, номбардори қаҳрамони миллати тоҷик Спитамен буда, яке аз ноҳияҳои калонтарини Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад ва манотиқи аз ҷиҳати иқтисодиву иҷтимоӣ пешрафтаи вилояти Суғд ва ҷумҳурӣ ба ҳисоб меравад. Дар тӯли 84 соли аз таъсиси ноҳия сипаришуда, мардуми шариф, меҳнаткаш ва матинииродаи ноҳия роҳи бунёдкориву тараққиётро бошарафона тай намудаанд. Онҳо шоҳид ва иштирокчии воқеаҳои инқилоб, барқарорсозии саноат ва хоҷагии қишлоқ дар солҳои баъди инқилоб ва солҳои баъди Ҷанги Бузурги Ватанӣ, бунёдкориву созандагии баъдиҷангӣ ва ниҳоят бадастоварандагони истиқлолияти ҷумҳурӣ ва пойдории он мебошанд. Сокинони ноҳия дар комёбиҳои меҳнатии вилояту ҷумҳуриамон саҳми беандозаи худро гузошта истодаанд.

Гузариш ба иқтисоди бозорӣ, таҳия ва иҷрои қонунҳои ҷадид, рӯй овардан ба низоми демократии идорӣ, ислоҳоти замин ва сохтори кишоварзӣ, боиси фаровонӣ дар бозори истеъмолӣ, рушди иқтисод, фарҳанг ва муҳимтар аз ҳама, боло рафтани ҳисси худшиносию худогоҳии аҳли ҷомеа гардид. Таъмини рушди босуботи иҷтимоию иқтисодии ноҳия, эҳёи инфрасохтори иқтисодию иҷтимоӣ, ислоҳоти соҳаи кишоварзӣ, саноат, маориф, тандурустӣ, ҳифзи иҷтимоӣ ва ҳифзи муҳити зистро тақозо менамояд. Рушди соҳаи саноати ноҳия ба соҳаи кишоварзӣ зич алоқаманд аст, зеро 72,2 фоизи истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ ба коркарди маҳсулоти хоҷагии қишлоқ нигаронида шудааст. Дар шароити имрӯза раҳои аз бумбасти коммуникатсионрасидан ба истиқлолияти энергетикӣ, ташкили ҷойҳои нави корӣ, таъмини бехатарии озуқаворӣ ва беҳтар намудани иқтидори содиротии кишвар, самтҳои афзалиятноки сиёсати давлат маҳсуб меёбад. Аз ин лиҳоз, васеъ намудани доираи фаъолияти корхонаҳои саноатии мавҷуда, таъсиси корхонаҳои нави истеҳсоли маҳсулоти рақобатпазир ва ба роҳ мондани истеҳсоли маҳсулоти тайёр аз ашёи хоми маҳаллӣ тақозои замон мебошад. Барои комёб шудан ба ин мақсадҳо, ба роҳ мондани сиёсати дурусти андозбандӣ, хароҷоти мақсадноки маблағҳои буҷетӣ ва рушди соҳаи пешбарандаи иқтисодиёт - соҳибкории хурду миёна, мувофиқи мақсад ва талаботи замон мебошад.

Вале сарфи назар аз ҳамаи ин, дар бисёр соҳаҳо мушкилотҳои гуногун мавҷуд ҳастанд, ки бо сабаби набудани маблағ дар ҳалли онҳо монеаҳо ба вуҷуд меоянд. Бинобар норасоӣ ва дар сатҳи кам истеҳсол шудани ашёи хом, фарсудашавии таҷҳизотҳои истеҳсолии асосӣ, қисмҳои эҳтиётӣ, норасоии барқ ва дигар омилҳо, айни замон корхонаҳои саноатии ноҳияи Спитамен бо иқтидори пурра фаъолият наменамоянд. Паст рафтани сатҳи истеҳсолоти соҳаи кишоварзӣ, ба болоравии нархи нуриҳои менералӣ, сӯзишворӣ ва равғанҳои молиданӣ, қисмҳои эҳтиётии техникаи кишоварзӣ, фарсудашавии техникаи кишоварзӣ ва дигар омилҳои ба ин соҳа зарур, вобаста мебошад.

Таҳияи «Барномаи Рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020» -ро дар рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳия як иқдоми нек меҳисобам ва боварӣ дорам, ки Барномаи мазкур метавонад ҳамчун як дастурамал барои иҷроиши мақсадҳои дар боло овардашуда гардад. Чуноне, ки аз Барномаи рушди ноҳия бар - меояд, барои амалӣ гардидани он, корҳои зиёдеро ба анҷом расонидан лозим аст. Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Спитамен ба ҳалли ҳамаи ин мушкилотҳо аз рӯи имкониятҳои мавҷуда маблағ пайдо намуда, ҷиҳати амалӣ намудани мақсадҳои Барнома саҳми арзандаи худро хоҳад гузошт.

Дар баробари ин, аз ҳамаи созмонҳои дохиливу хориҷӣ ва соҳибкорону сармоягузорон хоҳиш менамоям, ки баҳри дар амал татбиқ намудани Барномаи мазкур саҳмгузорӣ намоянд. Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Спитамен, барои ҳалли ҳар чӣ тезтар ва босамари ин мақсад ба ҳамкориҳои судманд омода мебошад.

Ободии ҷумҳуриамон аз ободии ҳар як деҳа, ҷамоат ва ноҳия оғоз мегардад. Дар доираи ин ҳадаф, ҳар яки мо бояд вазифаи ба зиммадоштаамонро содиқона иҷро намуда, маҳорату малакаи худро сарфи корҳои созандагиву ободкорӣ ва беҳбудии сатҳи зиндагии мардуми ноҳия, вилоят ва кишварамон намоем.

Ман ба мутахассисони Вазорати рушди иқтисод ва савдо, мушовирони миллии Барномаи Рушди Созмони Миллали Муттаҳид, ки дар доираи Барномаи «Рушди иқтисодии деҳот» дар вилояти Суғд фаъолият намуда, дар таҳияи ин Барномаи муҳим ва бамаврид, кӯмаки методӣ расонидаанд, миннатдории худро иброз менамоям.

Барои дар амал татбиқ намудани Барномаи рушди ноҳия, корҳои зиёдеро ба анҷом расонидан лозим аст ва иҷрои ин корҳо ислоҳоти кулро дар самти фаъолияти мо талаб менамояд ва мо ба он омодаем.

Боварии комил дорам, ки мо якҷоя ҳарчӣ зудтар ба ҳадафҳои гузоштаамон мерасем ва дар рушди иҷтимоию иқтисодии кишварамон ҳиссагузор хоҳем шуд.

Мундариҷа

Сухани ифтитоҳии Раиси ноҳия 5
Рӯйхати ихтисорот 8

Боби 1. Тавсифи умумии ноҳияи Спитамен 10
1.1. Сохти маъмурию ҳудудии ноҳия 10
1.2. Шарҳи таърихию фарҳангӣ 11
1.3. Шароитҳои табиию иқлимӣ ва захираҳо 12
1.4. Ҳолати демографии ноҳия 12
1.5. Тамоилҳои асосии иҷтимоию иқтисодӣ 14
1.6. Биниши ояндаи ноҳия 15

Боби 2. Таҳлили ҳолати воқеӣ ва шарҳи стратегияи соҳаҳо 17
2.1. Иқтисодиёт...17
2.1.1. Кишоварзӣ 17
2.1.2. Саноат 24
2.1.3. Соҳибкории хурду миёна 27
2.1.4. Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои иқтисодиёт 34
2.2. Соҳаҳои иҷтимоӣ 39
2.2.1. Тандурустӣ 39
2.2.2. Маориф 43
2.2.3. Ҳифзи иҷтимоӣ 47
2.2.4. Фарҳанг ва фароғат 49
2.3. Инфрасохтор 54
2.3.1. Хоҷагии манзилию коммуналӣ 54
2.3.2. Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои инфрасохтор 57
2.4. Ҳифзи муҳити зист 60
2.4.1. Ҳодисаҳои фавқулода 61
2.4.2. Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои ҳифзи муҳити зист ва ҲФ 63
2.5. Таъминоти захиравӣ..64

Боби 3. Мониторинг ва арзёбӣ 75

Рӯйхати ихтисорот

ВРИС	Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон
МИМҲД	Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ
DFID	Департаменти Британияи Кабир оид ба рушди байналмиллалӣ
GIZ	Агентии Олмон оид ба ҳамкории техникӣ
БРСММ	Барномаи рушди Созмони Миллали Муттаҳид
БРН	Барномаи Рушди ноҳия
ГТ	Гурӯҳи ташаббускор
ГК	Гурӯҳи корӣ
КАТС	Кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ
КДФОК	Корхонаи давлатии фаръии обу корезӣ
КВДИОН	Корхонаи воҳидии давлатии интиқоли оби нӯшокӣ
МваА	Мониторинг ва арзёбӣ
НРҶ	Нақшаи Рушди Ҷамоат
НОБ	Нерӯгоҳи обии барқӣ
НМваА	Низоми мониторинг ва арзёбӣ
ММД	Маҷмӯи Маҳсулоти Дохилӣ
МДҶ	Маркази дастгирии ҷамоат
ОКТ	Омӯзишгоҳи касбӣ - техникӣ
ПСМ	Партовҳои сахти маишӣ
СМР	Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2020
СПКСК	Стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020
СХМ	Соҳибкории хурду миёна
СШН	Сирояти шадиди роҳи нафас
ТҒД	Ташкилотҳои ғайридавлатӣ
ҲРҲ	Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола
ШРН	Шӯрои рушди ноҳия
ҶСП	Ҷамияти саҳомии шакли пӯшида
ҶС	Ҷамъияти саҳҳомӣ

П Е Ш Г У Ф Т О Р

Барномаи Рушди ноҳияи Спитамен нақшаи миёнамӯҳлати рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Спитамен буда, бо иштироки васеъ ва машваратҳои намояндагони доираҳои зиёди аҳолӣ ва ҷомеаи шаҳрвандию бахши хусусӣ тарҳрезӣ шудааст. Дар таҳлили мушкилотҳои соҳаҳои мухталифи иктисодиёти ноҳия ва интихоби самтҳои асосии рушди минбаъдаи он, мутахассисони соҳаҳои дахлдор ва фаъолони ноҳия иштирок ва саҳмгузорӣ намудаанд.

Барномаи номбурда дар асоси «Дастури методӣ оид ба таҳия ва татбиқи Барномаи рушди шаҳру ноҳияҳо ва мақомоти худидораи шаҳраку деҳот», ки Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси сиёсати давлатӣ ва асосҳои стратегии рушди кишвар тартиб додаст, таҳрезӣ гардидааст.

Барномаи зикргардида таъмини рушди устувори иҷтимоию иқтисодии ноҳияро дар панҷ соли оянда пешбинӣ менамояд. Он роҳнамои фаъолияти минбаъдаи мақомоти идораи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва механизми муосири ҳамоҳангсозандаи тамоми мақомоту ташкилотҳои дар ҳудуди ноҳия фаъолияткунанда мебошад.

Барнома ба тариқи зайл таҳрезӣ гардидааст:

Боби 1-ум шарҳи мухтасар ва таҳлили ҳолати кунунии ноҳияро бо фарогирии тамоюлҳои рушди солҳои охир дар бар мегирад.

Боби 2-юм баҳодиҳии ҳолати ҷории ноҳияро дар соҳаҳои иқтисодиёт, иҷтимоиёт, инфрасохтор ва ҳифзи муҳити зист, инчунин стратегияи рушди соҳаҳои мазкурро дар панҷ соли минбаъда дар бар гирифтааст.

Боби 3-юм масъалаҳои ташкили низоми татбиқ, мониторинг ва арзёбии Барномаи рушди ноҳияро фарогир шудааст.

Бо мақсади таҳияи Барномаи рушди ноҳия ва ҳалли мушкилиҳои афзалиятноки он чорабиниҳои зерин татбиқ гардиданд:

- Ташкили гурӯҳи ташаббускор барои муайян намудани ҳадафҳои асосии рушди шаҳраку деҳоти ноҳия.
- Таъсиси гурӯҳи корӣ барои таҳияи Барнома ва зергурӯҳҳои соҳавӣ дар доираи ҳадафҳои асосии муайяншуда ва таъмини иштироки фаъолонаи онҳо дар таҳлили ҳолати кунунию муайян намудани мушкилиҳои асосии соҳаҳои афзалиятноки рушди ноҳия.
- Омӯзиши якҷояи мушкилотҳои афзалиятдоштаи ҷамоатҳои шаҳраку деҳоти ноҳия.
- Муайян намудани самтҳои афзалиятноки рушди соҳавӣ, лоиҳаҳои рушди деҳот ва манбаъҳои маблағгузории онҳо.
- Таҳияи лоиҳаи Барномаи рушди ноҳия барои панҷ соли оянда дар асоси таҳлили вазъият, ҳадафҳо ва мушкилотҳои муайяншуда.
- Муҳокима намудани Барномаи таҳияшуда дар доираи васеъи ҷамъиятӣ, бо иштироки шаҳрвандон ва вакилони мардумӣ.
- Таъсиси гурӯҳи мониторинг ва арзёбӣ, бо мақсади таҳлили рафти иҷроиши БРН;

Барномаи мазкур миёнамӯҳлат буда, дар ҳар панҷ сол як маротиба таҳия гашта, соле як маротиба рафти иҷроиши он мавриди баррасӣ қарор дода мешавад ва бо назардошти натиҷаҳои мониторинг ва арзёбии вазъи иҷтимоию иқтисодии ноҳия, ба Барнома тағйироту иловаҳо ворид карда мешаванд.

1. ТАВСИФИ УМУМИИ НОҲИЯИ СПИТАМЕН

1.1. Сохти маъмурию ҳудудии ноҳияи Спитамен

Ноҳияи Спитамен дар қисмати шимолии Ҷумҳурии Тоҷикистон воқеъ гардида, шимолу ғарб бо Ҷумҳурии Ӯзбекистон, аз шимолу шарқ бо ноҳияҳои Ҷаббор Расулов ва Мастчоҳи вилояти Суғд, аз ғарб бо ноҳияҳои Ғончию Зафарободи вилояти Суғд ва аз ҷануб бо Ҷумҳурии Қирғизистон ҳамсарҳад мебошад. Масоҳати ноҳияи мазкур 355,7 километри мураббаъ буда, он 1,3 фоизи масоҳати вилояти Суғдро ишғол менамояд. Шумораи аҳолии ноҳия ба санаи 1-уми январи соли 2016-ӯм, 131762 нафарро ташкил дода, бо назардошти шумораи аҳолии муқимии ҷамоатҳои ноҳия, чунин ба ҳисоб гирифта шудааст:

Ҷамоати шаҳраки Нов	- 17272 нафар;
Ҷамоати деҳоти Т.Ӯлҷабоев	- 32892 нафар;
Ҷамоати деҳоти Куруш	- 29062 нафар;
Ҷамоати деҳоти Истиглол	- 19597 нафар;
Ҷамоати деҳоти Тағояк	- 17048 нафар;
Ҷамоати деҳоти Сарбанд	- 8239 нафар;
Ҷамоати деҳоти Хуррамзамин	- 7652 нафар.

Аҳолии ноҳияро асосан намояндагони миллатҳои тоҷикон ва ӯзбекон ташкил намуда, намояндагони дигар миллатҳо низ дар ин ҷо сукунат доранд.

1.2. Шарҳи таърихию фарҳангӣ

Таърихи ноҳияи Спитамен (собиқ ноҳияи Нов) қисми ҷудонашавандаи таърихи Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Аз ҷиҳати маъмурӣ ноҳияи Спитамен то Инқилоби Октябр ба ҳайати музофоти Хуҷанди вилояти Самарқанди генерал-губернатории Туркистон дохил буд. Пас аз ғалабаи Инқилоби Октябр (то соли 1924) ҳамчун яке аз ноҳияи калонтарини музофот, ба ҳайати Республикаи Автономии Советии Сотсиалистии Туркистон дохил мешуд. Баъд аз тақсимоти миллии маъмурии соли 1924 дар Осиёи Миёна ва ташкил ёфтани РАСС Тоҷикистон, ноҳияи Нов ба округи Хуҷанди вилояти Ленинободи Республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон дохил шудааст.

Дар санаи 11 ноябри соли 1917-ум, дар маҷлиси васеъи Совети депутатҳои коргарон ва солдатҳои Хуҷанд, якҷоя бо намояндагони «Иттифоқи меҳнаткашон» қарор карда шуд, ки Совет ҳокимиятро ба дасти худ гирифта, ба ташкили мақомотҳои Ҳокимияти Советӣ дар шаҳрҳо ва ноҳияҳо шурӯъ намояд. Аз худи рӯзҳои аввали ғалабаи Инқилоби Октябр дар волости Нов, аз байни камбағалон, раиси Совети ҷамоат интихоб карда шуд. Дар соли 1917 дар волости Нов ва дар деҳоти он ҷамоатҳои Оқтеппа, Саидқӯрғон, Куркат ва Нов ташкил карда шуданд. Мавзеъҳои қадимаи таърихии ноҳия, маҳаллаҳои Куркат, Қӯштегирмон ва Лангар мебошанд. Бо пайвастшавии Осиёи Миёна ба Руссияи подшоҳӣ, дар ҳудуди ҳозираи ноҳия аввалин корхонаҳои саноатӣ пайдо шуданд ва дар иқтисодиёт муносибатҳои капиталистӣ инкишоф ёфтанд. Соли 1928 дар ноҳияи Нов коргоҳи механиконидашудаи истеҳсоли сангреза, соли 1930 дар базаи устохонаи механикӣ оид ба таъмири двигателҳои тракторҳо заводи Ленинободселмаш (ҳоло Новселмаш), соли 1931 матбааи ноҳияи Нов, соли 1969 филиали корхонаи атласи Хуҷанд, соли 1970 комбинати маснуоти оҳану бетон ва соли 1972 комбинати истеҳсоли орд ба кор даромаданд. Дар ҳудуди Нов соли 1868 - 1 бозори деҳқон, 97 нуқтаҳои савдо, 1 корвонсарой, 35 осиёб, 1 мадраса, 11 мактаб ва 14 масҷид амал мекард. Яке аз иншоотҳои қадимии таърихию фарҳангии ноҳия қалъаи Кирпол (Курушкада, Куркат) мебошад, ки дар ҳудуди ҳозираи деҳаи Куркат ҷойгир шудааст. Ин иншоот, осори таърихии асри IV мебошад. Дар давраҳои гузашта маҳсулоти асосии истеҳсоли маҳаллӣ, намудҳои гуногуни ғалладона,

пахта, растаниҳои равғандор, шолии сурх, якчанд намуди бодом ба монанди қорагӣ, қаҷак, талх, сафед ва ғайра, навъҳои гуногуни ангур ва ширини аз он, инчунин асбобу олоти кулолгарӣ ба ҳисоб мерафт. Заминҳои кишоварзӣ, бо истифода аз оби нахрҳои Ширинсой ва Оқсув обёрӣ мешуданд. Намунаи дигари осори таърихие, ки дар ҳудуди ноҳияи мазкур мавҷуд аст, мақбари Лангар-Ато мебошад.

Меҳнаткашони ноҳия шоҳид ва иштирокчии бевоситаи қаҳрамониҳои давраи инқилоб ва панҷсолаҳои аввали он, ки барои барқароршавии хоҷагии халқ пас аз ҷангҳои граҷданӣ ва Ҷанги Бузурги Ватанӣ аз сар гузаронида шуданд, солҳои ороми баъди ҷангӣ ва давраи расидан ба Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд.

Айни ҳол, дар ноҳия 23 адад корхонаи саноатӣ, 9 адад ташкилотҳои сохтмонӣ, 1 корхонаи таъмири роҳҳо, 1546 хоҷагиҳои деҳқонӣ, 266 адад кооперативҳои истеҳсолӣ, 21 адад хоҷагиҳои ёрирасон, 30 адад корхонаҳои хурд, 17 адад муасисаҳои таҳсилоти томактабӣ, 31 адад мактаби таҳсилоти умумӣ, 1 адад омӯзишгоҳи касбии техникӣ, 13 адад китобхонаҳои оммавӣ, 7 адад хонаҳои маданият, 3 адад клуб, 2 мактаби санъати бачагона ва муассисаҳои зерини тандурустӣ: Беморхонаи марказии ноҳия, 2 адад беморхонаи минтақавӣ, маркази саломатии ноҳия, 13 адад маркази саломатии деҳот, 8 адад бунгоҳи саломатӣ ва 1 хадамоти назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ фаъолият менамоянд.

Дар ҳудуди ноҳия, аз канданиҳои фоиданок, захираи калони регу-шағал, оҳаксанг ва гили хиштбоб мавҷуд мебошанд ва аз онҳо масолеҳи гуногуни сохтмонӣ коркард ва истеҳсол мешавад. Дар Барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии вилояти Суғд ва ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020, бо мақсади коркарди регу-шағал ва оҳаксанг дар ҳудуди ноҳия, бо ҷалби сармояи хориҷӣ сохтмони заводи семент ва дигар масолеҳи сохтмонӣ, ба маблағи 22 миллион доллари амрикоӣ, ба нақша гирифта шудааст. Дар сурати ҷалби сармоя ва ҳамкорӣ бо шарикони рушд, бо истифода аз захираҳои фаровони регу-шағал ва оҳаксанги маҳаллӣ, корхонаи азими коркард бунёд намуда, ба ин васила барои аҳолӣ ҷойҳои нави корӣ муҳайё намуда, ҷиҳати паст намудани сатҳи камбизоатӣ таъсири мусбат расонидан мумкин аст.

Самти дигари рушди ноҳияи Спитамен соҳаи кишоварзӣ, аз ҷумла растанипарварӣ ва чорводорӣ мебошад. Ноҳияи Спитамен дорои 25617 га заминҳои кишоварзӣ, аз ҷумла 12193 га заминҳои корам, 1749 га майдони дарахтони бисёрсола, 10765 га чарогоҳ ва 180 га заминҳои боир мебошад. Барои парвариши пахта ва ғаладона, аз ҷумла шолӣ, сабзавот, меваю ангур ва ҳамчунин, парвариши чорво, дар ноҳия шароити мусоид ва имкониятҳои зиёд мавҷуд мебошад. Оид ба ин масъала ва мушкилиҳои мавҷудаи соҳа дар фасли кишоварзӣ маълумот дода мешавад.

Дар соҳаи маориф, сифати ғайриқаноатбахши таълим дар бисёр макотиби деҳоти дурдаст ва норасоии омӯзгорони ихтисосманд дар онҳо, боиси нигаронӣ мебошад. Дар деҳот шабакаи муассисаҳои хизматрасонӣ нокифоя мебошанд.

Муассисаҳои табобатӣ талаботи сокинони ноҳияро қонеъ намоянд ҳам, ҳанӯз садҳо нафар барои ташхису табобати хушсифати муосир, ба маркази вилояту ҷумҳурӣ ва берун аз он мераванд.

Роҳҳои маҳаллӣ аз сабаби нокифоягии маблағ солҳои сол таъмир нашуда, дар фасли зимистон таъминот бо нерӯи барқ дар деҳот нокифоя мебошад.

1.3. Шароитҳо ва захираҳои табиию иқлимӣ

Ноҳияи Спитамен дар мавзеи ҳамвори ҳавзаи дарёи Сир ҷойгир шуда, иқлимаш хушки континенталӣ мебошад. Ҳарорати миёнаи ҳаво дар фасли тобистон 25-30 дараҷа гарм ва дар фасли зимистон аз 0 то - 7 дараҷа хунук мебошад. Дар ноҳия миқдори боришоти солона 200-330 мм-ро ташкил медиҳад. Омилҳои зикргардида ва замини ҳосилхез, барои ба кишоварзӣ машғул гардидани аҳолии ноҳия шароити мусоид фароҳам овардааст. Зироатҳои асосии дар ноҳия киштшаванда пахта, ғалладона ва сабзавоту полезӣ мебошанд. Дар ноҳия чорводорию асппарварӣ ва паррандапарварӣ, занбӯри асалпарварию пиллапарварӣ хуб ба роҳ монда шудааст. Аз канданиҳои фоиданок, дар ноҳия оҳаксанг ва захираи калони шағал мавҷуд аст, ки аз он ҳар гуна масолеҳҳои сохтмонӣ коркард ва истеҳсол мешаванд.

Аз сабаби кам будани миқдори миёнаи боришот (то 200-330 мм дар як сол), ноҳия ба рушди соҳаи мелиоратсия (пойгоҳҳои обкашӣ ва шабакаҳои обтақсимкунанда) ва ирригатсия (каналҳо, заҳбуру заҳкашҳо ва чоҳҳо) эҳтиёҷ дорад.

Мавҷудияти гилхок ва оҳаксанг дар ҳудуди ноҳия, ҷиҳати бунёди корхонаҳои истеҳсоли масолеҳи сохтмонӣ, аз ҷумла хишти пухта, қум, рег ва оҳак имконият фароҳам овардааст.

1.4. Ҳолати демографии ноҳия

Дар ноҳияи Спитамен, шумораи аҳолии деҳот нисбат ба шумораи аҳолии шаҳрак бештар буда 13,1 фоизи миқдори умумии аҳолии ноҳияро ташкил медиҳад. Дар ноҳия шумораи аҳолии деҳот аз 114490 нафар ва шумораи аҳолии шаҳрак бошад аз 17272 нафар иборат мебошад.

Ҷадвали №1 Шумораи аҳолӣ ва хоҷагиҳои ноҳияи Спитамен ба санаи 1-уми январи соли 2016-ӯм

Номгӯи ҷамоатҳо	*Миқдори хоҷагиҳо (адад)*	*Шумораи аҳолӣ (нафар)*
Ҷамоати шаҳраки Нов	*3100*	*17272*
Ҷамоати деҳоти Т.Улҷабоев	*3722*	*32892*
Ҷамоати деҳоти Куруш	*3624*	*29062*
Ҷамоати деҳоти Истиглол	*2608*	*19597*
Ҷамоати деҳоти Тагояк	*2025*	*17048*
Ҷамоати деҳоти Сарбанд	*1160*	*8239*
Ҷамоати деҳоти Хуррамзамин	*1198*	*7652*

Ҳайати миллии аҳолии ноҳия аз намояндагони миллатҳои гуногун иборат буда, қисми асосии онро тоҷикон ва ӯзбекҳо ташкил медиҳанд.

Диаграммаи №1. Ҳайати миллии аҳолии ноҳияи Спитамен

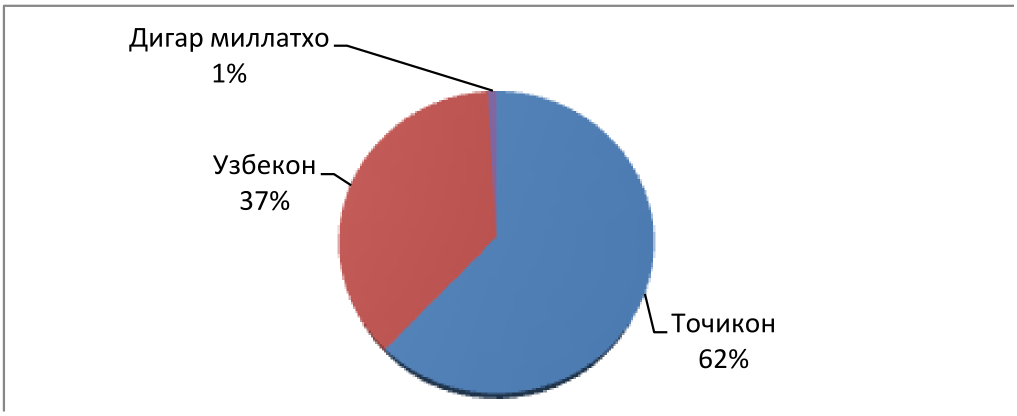

Шумораи аҳолии ноҳия ба ҳолати 1-уми январи соли 2016-ум 131726 нафар буда, ин нишондод 1,6 фоизи шумораи аҳолии ҷумҳуриро ташкил медиҳад. Аз шумораи умумии аҳолии ноҳия 43.6 дарсадашро мардон (57380 нафар) ва 56.4 дарсадашро занон (74346 нафар) ташкил медиҳанд. Синну соли миёнаи аҳолии ноҳияи Спитамен 57,1 сол –ро ташкил медиҳад.

Ҷадвали №2. Шумораи ҷинсии аҳолии муқимии ноҳияи Спитамен (дар охири сол, нафар)

Нишондиҳанда	*Соли 2016*			*Соли 2017*			*Соли 2018*			*Соли 2019*		
	Ҳамагӣ	*Мард*	*Зан*	*Ҳамагӣ*	*Мард*	*Зан*	*Ҳамагӣ*	*Мард*	*Зан*	*Ҳамагӣ*	*Мард*	*Зан*
Ҳамагӣ аҳолӣ	*131726*	*57380*	*74346*	*138312*	*им-ми60249*	*78063*	*145227*	*63261*	*81966*	*152488*	*66424*	*86065*
Аҳолии	*17272*	*8757*	*8515*	*18136*	*9195*	*8941*	*19043*	*9655*	*9388*	*19995*	*10138*	*9857*

шаҳрак											
Аҳолии деҳот	114454	48623	65831	120176	51054	69122	126184	53606	72578	132493	76562	76208

Дар таркиби ҷинсию синну оли аҳолии ноҳияи Спитамен, ҳиссаи одамони синну соли миёна ва ҷавонон зиёдтар аст.

Ҷадвали №3 Таркиби ҷинсӣ ва синну оли аҳолии ноҳияи Спитамен дар соли 2016

Таркиби ҷинсию синнусолии аҳолӣ	Ҳамагӣ	Аз ҷумла Мард / зан	Фоизи мард / зан
Наврасони то 14 сола	46280	23224/23056	50.2 / 49.8
Одамони синну соли миёна	77982	30828/ 46972	39.5 / 60.5
Одамони синну соли нафақа (мардҳо – 63 сола /Занҳо 58 сола) ва калонтар	7461	3143/4318	42/58
Ҳамагӣ:	131726	57380 / 74346	43.5 / 56.5

Дар се соли охир шумораи аҳолии ноҳия аз ҳисоби афзоиши сатҳи таваллуд ба миқдори назаррас зиёд гардидааст.

Коэффитсиенти умумии таввалуд (ба ҳисоби 1000 нафари аҳолӣ) дар ноҳия соли 2015-ӯм 14,6 нафарро ташкил дод. Ҳангоми нигоҳ доштани суръати афзоиши аҳолӣ дар сатҳи солҳои 2016-2018-ум, дар назар аст, ки ба 1 январи соли 2020-ум, шумораи аҳолии муқимии ноҳия ба 146,8 ҳазор нафар хоҳад расид, ки он назар ба соли 2016-ум 131.8 ҳазор нафар, ё ин ки 111.4 фоиз зиёд мебошад.

Аз шумораи умумии аҳолии ноҳияи Спитамен, теъдоди аҳолии қобили меҳнат 22.7 ҳазор нафарро ташкил медиҳад, аз он ҷумла дар соҳаи саноат 1172 нафар, дар соҳаи сохтмон 119 нафар, дар соҳаи кишоварзи 12598 нафар, дар бахши соҳибкории хурду миёна 2677 нафар, дар соҳаи нақлиёту алоқа 47 нафар, дар муассисаҳои буҷети (маориф, тандурусти, ҳифзи иҷтимои, сохтори давлати) 4666 нафар ва дар дигар соҳаҳо 257 нафар ва дар шӯъбаи Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли ноҳия 730 нафар ҳамчун бекор ба қайд гирифта шудааст.

Ҷадвали №4. Афзоиши демографии аҳолии ноҳияи Спитамен (ҳазор нафар)

Солҳо	Шумораи никоҳ	Шумораи таваллудшудагон	Шумораи фавтидагон	Афзоиши табиии аҳолӣ	Афзоиши табиии аҳолӣ, бо %	Шумораи умумии аҳолӣ
2016	956	3479	509	2970	2.2	131726
2017	1000	3605	515	3090	2.2	138312
2018	1045	3778	521	3257	2.3	145227
2019	1098	3800	528	3272	2.1	152488
2020	1152	3819	534,8	3285	2,1	159959

Тибқи маълумотҳои дастрасшудаи эҳтимолӣ, дар соли 2016 аз шумораи умумии аҳолии ноҳияи Спитамен 11687 нафар дар муҳоҷирати меҳнатӣ қарор дошта, аз он ҷумла мард 9856 нафар, занон бошад 1831 нафарро ташкил медиҳад. Дар соли 2015 аз тарафи муҳоҷирони меҳнатӣ ба маблағи 25 млн. 701,0 ҳазор доллари ИМА маблағҳо ворид гардиданд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2015 5 млн доллари ИМА кам мебошад.

Ҷадвали №5. Нишондиҳандаҳои дурнамои афзоиши демографии ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	2016 ҳисобот	2017 баҳодиҳӣ	Параметрҳои дурнамо			с 2020 бо % нисбати с.2016
			2018	2019	2020	

Нишондиҳандаҳои асосии умумии иқтисодӣ						
Шумораи аҳолӣ ба ҳисоби миёнаи солона (нафар) – ҳамагӣ	*131726*	*138312*	*38312*	*145227*	*152488*	*115.8*
аз он ҷумла:						
шаҳрӣ	*17272*	*18136*	*18136*	*19043*	*19995*	*115.8*
деҳотӣ	*114454*	*120176*	*120176*	*126184*	*132493*	*115.8*

1.5. Тамоилҳои асосии иқтисодию иҷтимоии ноҳия

Ноҳияи Спитамен ноҳияи агросаноатӣ буда, айни ҳол, дар ноҳия 22 корхонаҳои саноатӣ, 5 ташкилотҳои сохтмонӣ, 1 муассисаи давлатии нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳия, 755 хоҷагиҳои деҳқонӣ, 182 кооперативҳои тиҷорати, 17 хоҷагиҳои ёрирасон, 137 хоҷагиҳои инфиродӣ, 38 корхонаҳои хурд, 10 муассисаҳои томактабӣ, 32 мактаби таҳсилоти умумӣ, 1 литсей, 1 омӯзишгоҳи касбӣ-техникӣ, 21 китобхонаҳои оммавӣ, 2 мактаби санъат, 1 театри драммавӣ, 7 клуб, беморхонаи марказӣ, 2 беморхонаи минтақавӣ, 2 маркази саломатӣ, 8 маркази саломатии деҳот, 9 бунгоҳҳои тиббӣ, идораи назорати давлатии санитарию эпидемеологӣ, идораи безараргардонӣ, идораи бойторӣ, идораи хоҷагии оби ноҳия ва муассисаи хоҷагии манзилию коммуналӣ, фаоълият менамоянд.

Ноҳияи Спитамен дорои захираҳои бойи рег, шағал ва оҳак мебошад. Захираҳои табиии мазкур барои истеҳсоли масолеҳи сохтмонӣ васеъ истифода мешаванд.

Соҳаи кишоварзӣ самти асосии рушди ноҳия ба ҳисоб рафта, растанипарварӣ ва чорводорӣ асоси соҳаи мазкур мебошанд. Ноҳия дорои 25617 гектар майдони заминҳои кишоварзӣ мебошад, аз он ҷумла 12193 гектар ё 47,5% заминҳои обӣ, 1800 гектар ё 7,0 % майдони дарахтони бисёрсола, 10765 гектар ё 42% чароггоҳҳо ва 180 гектар ё 0,7 %-ро заминҳои боир, 2426 дигар заминҳо 9,4%, 2311 заминҳои назди ҳавлиги 9,0% ташкил менамоянд.

Дар хоҷагиҳои кишоварзии ноҳия, асосан парвариши пахта, ғалладона, сабзавот, меваю ангур, инчунин чорводорӣ, кирмакпарварӣ ва занбӯриасалпарварӣ ривоҷ ёфтааст.

Оид ба рушди соҳаи кишоварзӣ ва мушкилотҳои соҳаи мазкур, дар боби кишоварзӣ маълумоти муфассал дарҷ гардидааст.

Дар соҳаи маорифи ноҳия ба сифати таълим диққати махсус зоҳир гардад ҳам, дар макотиби деҳоти дурдасти ноҳия сифати таълим ба талаботи имрӯза ҷавобгӯ нест ва норасоии омӯзгорони ихтисосманд яке аз мушкилотҳои асосӣ мебошад.

Дар ҷамоатҳои деҳоти ноҳия нуқтаҳои муассисаҳои хизматрасонии маишӣ, аз ҷумла ҳаммом, сартарошхонаҳо, бунгҳои тибб ва шумораи мавҷудаи сехҳои дӯзандагӣ нокифоя мебошад.

Новобаста ба он, ки муассисаҳои тандурустӣ дар шаҳраку деҳоти ноҳия ба қадри зарурӣ мавҷуданд, аҳолии ноҳия баҳри ташхису табобати босифат, ба муассисаҳои тиббии маркази вилоят ва ҷумҳурӣ муроҷиат менамоянд.

Дар ноҳияи Спитамен роҳҳои маҳаллӣ дар ҳолати ғайриқаноатбахш қарор дошта, солҳои сол таъмир нагаштаанд. Дар фасли зимистон дар ноҳия таъминоти ҳаҷми зарурии нерӯи барқ барои аҳолӣ ва корхонаҳо нокифоя ва маҳдуд мебошад.

Мувофиқи маълумотҳои оморӣ, маҷмӯи маҳсулоти истеҳсолгардидаи дохилии ноҳия дар соли 2015-ум 147 млн. 713 хазор сомониро ташкил додааст, ки ин нишондод нисбат ба нишондиҳандаҳои соли 2013-ум 133 фоиз зиёд буда, нисбатан ба маблаги 36 млн. 465 ҳазор сомонӣ афзоиш ёфтааст.

1.6. Биниши ояндаи ноҳияи Спитамен

Ноҳияи Спитамен – маркази муосири истеҳсолкунанда ва коркардкунандаи пахта ва дигар маҳсулоти кишоварзию саноатии мутобиқ ба стандартҳои байналмиллалии дорои шароити ҷолиби соҳибкории хурду миёна ва сармоягузории манфиатнок, бо инфрасохтори тараққикардаи иҷтимоию иқтисодӣ ва шароити мусоиди муҳити зист мебошад, ки дар он аҳолии бофарҳанг ва солиму хушбахт зиндагӣ ва фаъолият менамояд.

Биниши мазкур дар асоси таҳлили (SWOT), яъне бо назардошти тарафҳои қавию заиф ва имкониятҳою хатарҳои рушди ноҳияи Спитамен таҳия гардидааст.

Ҷадвали №6. Таҳлили ҳолати умумии ноҳия (SWOT)

Тарафҳои қавӣ	***Тарафҳои заиф***
• *Мавҷуд будани 22 адад корхонаҳои саноатӣ дар ноҳия.* • *Шароити хуби иқлимӣ барои шолипарварӣ, чорводорӣ, растанипарварӣ ва боғдорӣ.* • *Мавҷудияти заминҳои ҳосилхез.* • *Мавқеи мувофиқи ҷуғрофӣ.* • *Мавҷуд будани захираҳои бои табиӣ, аз ҷумла канданиҳои фоиданок (минералҳо, оҳаксанг ва дигар масолеҳи сохтмонӣ).* • *Дастрас будани инфрасохтори аввалиндараҷа, аз ҷумла (роҳҳо, шабакаҳои об ва барқ).* • *Мавҷудияти ташкилотҳои хурди молиявӣ ва бонкҳо.* • *Сатҳи мӯътадили рушди демографӣ.* • *Мавҷудияти мутахассисони соҳибкасб ва қувваи кории арзон.* • *Мавҷудияти хоҷагиҳои деҳқонии соҳибтаҷриба.* • *Мавҷудияти ёдгориҳои таърихӣ ва фарҳангӣ.* • *Ҷойгир будани ноҳия дар ҳудуди назди сарҳадӣ.* • *Дар шафати шоҳроҳи «Душанбе-Чаноқ» ҷойгир будани ноҳия.* • *Аз ҳудуди ноҳия гузаштани роҳи оҳани ҷумҳуриявии «Душанбе-Конибодом».*	• *Бо иқтидори пурра кор накардани корхонаҳои саноатӣ ва шумораи маҳдуди корхонаҳои хурду миёна.* • *Набудани марказҳои менеҷмент ва маркетинги муосири иктисодӣ.* • *Сатҳи баланди бекорӣ ва миграция.* • *Корношоям гардидани шабакаҳои ирригатсионӣ ва обтаъминкунӣ.* • *Сатҳи нокифояи дастгирии иҷтимоии табақаҳои камбизоатии аҳолӣ.* • *Ҳолати ғайриқаноъатбахш ва таъмирталабии роҳҳои маҳаллӣ ва иншоотҳои обтаъминкунӣ.* • *Норасоӣ ва гарон будани нархҳои сӯзишворию равғанҳои молиданӣ ва нуриҳои минералӣ, техникаи ҳозиразамон ва қисмҳои эҳтиётии техникаи кишоварзӣ.* • *Шӯршавии масоҳати зиёди заминҳои кишт.* • *Фарсуда гардидани фондҳои асосии ноҳия.* • *Баланд шудани сатҳи обҳои зеризаминӣ.* • *Нокифоягии маблағгузории буҷавӣ ба соҳаҳои иқтисодиёти ноҳия.* • *Норасогии ҷойҳои кории доимӣ ва музди меҳнати нокифоя.* • *Номукаммал будани қонунгузории ҷамъоварии андозҳои иҷтимоӣ ва кишоварзӣ.* • *Норасогии нерӯи барқ дар фасли зимистон.* • *Истифода нагаштани сарчашмаҳои алтернативии энергия (энергияи офтоб, бод, биомасса ва ғайра).*
Имкониятҳо	***Хатарҳо ё душвориҳои дар пеш истода***
• *Рушди бизнеси хурду миёна ва ташкили ҷойҳои кории нав.* • *Ворид намудани технологияҳои нав ба ноҳия.* • *Бунёди корхонаҳои муштараки коркарди масолеҳи кишоварзию саноатӣ ва масолеҳи сохтмонӣ.* • *Ташкил намудани маркази логистикӣ дар ноҳия.* • *Таҳияи барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳия.* • *Ҷалби сармояи дохилию хориҷӣ, бо мақсади ташкили корхонаҳои дорои технологияи муосири коркарди маҳсулот.* • *Бунёди минтақаҳои савдои наздисарҳадӣ.* • *Истифодаи самараноки имкониятҳои коммуникатсионию транзитӣ.* • *Истифодаи дурусти захираҳои табиӣ.* • *Тараққӣ додани соҳаи кишоварзӣ (парва-*	• *Офатҳои табиӣ (обхезӣ, ҷола, хушксолӣ ва ғайра).* • *Таъсири манфии бӯҳрони иқтисодию молиявӣ.* • *Инфлятсия.* • *Коррупсия ва иқтисодиёти монополистӣ.* • *Норасогии ҷойҳои корӣ, бо назардошти баргаштани муҳоҷирони меҳнатӣ.* • *Фоизи баланди қарзҳо.* • *Ҳолатҳои форс-маҷор.* • *Мушкилотҳои экологӣ (таъсири корхонаҳои металургӣ ва кимиёвии наздисарҳадии Ҷумҳурии Ӯзбекистон).* • *Мушкилотҳои вобаста ба сарҳад.*

риши тухмиҳои хушсифат ва насли чорвои зотӣ, бунёди боғҳои нав, ташкили гармхонаҳо), • *Бунёди нуқтаҳои нигоҳдории маҳсулоти кишоварзӣ, аз ҷумла яхдонҳои саноатӣ.* • *Дастрас гардонидани воситаҳои қарзии дарозмуддат.* • *Истифодаи сарчашмаҳои алтернативии энергия (қувваи офтоб, бод ва биотехнология).* • *Диверсификатсияи иқтидорҳои истеҳсолии мавҷудаи ноҳия.* • *Рушди бахши иҷтимоӣ ва бунёди иншоотҳои иҷтимоӣ (варзишӣ, сайёҳӣ ва фароғатӣ).*	

2. ТАҲЛИЛИ ҲОЛАТ ВА ШАРҲИ СТРАТЕГИЯИ СОҲАҲО

2.1. ИҚТИСОДИЁТ

2.1.1. СОҲАИ КИШОВАРЗӢ

Аҳамиятнокӣ барои иқтисодиёти ноҳия. Ноҳияи Спитамен дар водии Фарғона ҷойгир буда, яке аз минтақаҳои аграрию саноатии ҷумҳурӣ ба шумор меравад. Кишоварзӣ соҳаи асосии пешбурди иқтисодиёт мебошад ва дар ҳаёти иқтисодии ноҳия нақши аввалиндараҷаро мебозад. Дар соҳаи мазкур, нисфи зиёди аҳолии қобили меҳнат фаъолият менамояд. Аз ин лиҳоз, рушди соҳаи кишоварзӣ на танҳо масъалаи иқтисодӣ, балки хусусияти иҷтимоӣ низ дорад, чунки 87,1%-и аҳолии ноҳия, аз ҷумла 71,2 %-и аҳолии қобили меҳнат, дар деҳот зиндагӣ менамоянд ва кишоварзӣ барои қисми зиёди мардуми ноҳияи Спитамен, манбаи асосии даромад ба шумор меравад.

Соҳаи кишоварзӣ соҳаи стратегии ноҳияи Спитамен ба шумор рафта, ҳиссаи он дар сохтори МИҲД-и ноҳия назаррас мебошад. Маҷмӯи маҳсулоти истеҳсолнамудаи соҳаи кишоварзӣ дар соли 2015 – 249 млн. 688 ҳазор сомониро ташкил намуд, ки ин нисбат ба нишондиҳандаҳои соли 2014-ӯм ба миқдори 97,0 фоиз мебошад, ки соҳаи кишоварзӣ дар соли 2015 ба маблаги 7 млн 551 ҳазор сомонӣ кам мебошад.

Бахшҳои асосии кишоварзии ноҳия зироатпарварӣ, пахтакорӣ, ғаллакорӣ, боғдорӣ, сабзавоткорӣ, картошкапарварӣ, кирмакпарварӣ (пилла), чорводорӣ ва шоликорӣ мебошанд.

Дар ноҳияи Спитамен 1 хоҷагии зотпарварӣ, 900 хоҷагии деҳқонӣ, 1 хоҷагии парандапарварӣ, 182 кооперативҳои истеҳсолӣ, 17 хоҷагиҳои ёрирасон ва 137 хоҷагиҳои деҳқонии инфиродӣ фаъолият менамоянд. Шумораи умумии саҳмдорон дар хоҷагиҳои деҳқонии ноҳия 12802 нафарро ташкил медиҳад.

Таъмини босуботи амнияти озуқаворӣ дар ноҳия, ба сатҳи рушди соҳаи кишоварзӣ алокаманд мебошад. Дар ноҳия дар соли 2015 ҳаҷми истеҳсоли пахта, ғалла ва

меваю ангур нисбат ба ҳамин давраи соли 2014-ӯм афзуда, мутаносибан 9.3 фоиз, 5,9 фоиз ва 7,4 фоиз афзоиш ёфтааст.

Диаграммаи №2. Ҳаҷми маҳсулоти кишоварзӣ аз рӯи ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ дар тӯли солҳои 2013-2015. (млн. сомонӣ)

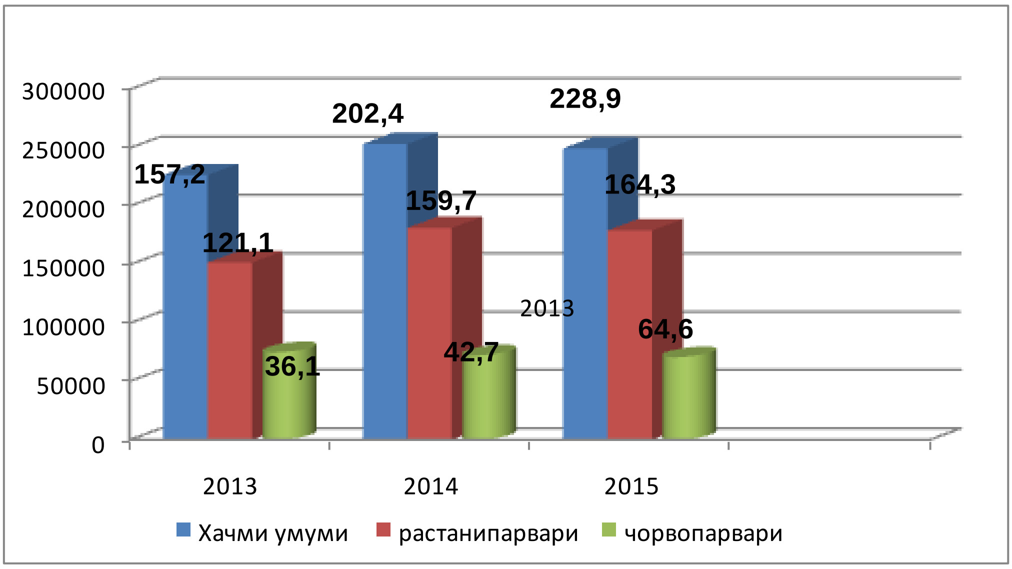

Ба санаи 1 январи соли 2016 масоҳати умумии заминҳои ноҳия 41989 гектар, аз чумла, заминҳои кишоварзӣ 35575 га-ро ташкил додааст, ки аз он заминҳои корам 14492 га (34.5 %), майдони дарахтони бисёрсола 1749 га (12.0 %), майдонҳои чарогоҳ 10765 га (30,2%), заминҳои боир 180 га (0,50%) мебошад. Дар ноҳия аз майдони умумии (100,0 %) заминҳои обёришаванда, 5,2% заминҳои хоҷагиҳои деҳқонии инфиродӣ ва 71,8% заминҳои хоҷагиҳои деҳқонии колективӣ мебошанд. Заминҳои лалмӣ дар ноҳия, асосан барои истифодабарии хоҷагиҳои деҳқонӣ ва қисман барои заминҳои наздиҳавлигӣ ва заминҳои президентӣ ҷудо гардиданд. Ҳамзамон, боғҳо, заминҳои хоҷагиҳои деҳқонӣ ва заминҳои наздиҳавлигӣ низ мавҷуданд, ки мутаносибан 84,7% ташкил медиҳанд. Қисми зиёди чарогоҳҳо ба хоҷагиҳои деҳқонии колективӣ (100,0%) тааллуқ доранд.

Ҷадвали №7. Истифодаи коммуникатсионии замин дар ноҳияи Спитамен

№	*Истифодабарии заминҳо*	*Масоҳати заминҳо ба санаи 1 январи соли -2016 (гектар)*
	Шумораи заминистифодабарандагон (нафар)	***1682***
1	*Майдони умумии заминҳо*	***35575***
1.1.	*Аз ҷумла: замини обӣ*	***14492***
2	*Замини корам*	***12923***
2.1.	*аз ин: замини обӣ*	***10423***
3	*Дарахтони бисёрсола*	***1749***
3.1.	*аз ин: обӣ*	***1744***
3.2.	*Боғот*	***1499***
	Аз ҷумла обӣ	***1498***
3.3.	*Токзор*	***37***
	Аз ҷумла обӣ	***36***
3.4.	*Тутзор – ҳамагӣ*	***207***
	Аз ҷумла обӣ	***203***
3.5.	*Дарахтзор, ниҳолпарваришгоҳ (ҳамаш обӣ)*	***3***
4	*Заминҳои боир*	***180***
4.1.	*аз ин: обӣ*	***37***
5	*Заминҳои алафдарав*	***-***
6	*Чарогоҳ*	***10765***

6.1.	*аз ин, чарогоҳи тобистона*	**-**
6.2.	*Чарогоҳи баҳорию тирамоҳӣ*	***10765***
6.3.	*давоми сол*	**-**
	Ҳамагӣ заминҳои кишоварзӣ:	***25617***
	аз ин: обӣ	***12193***
	Шумораи хонаводаҳо	***13667***
1	*Заминҳои наздиҳавлигӣ*	***2311***
	аз онҳо: замини обӣ	***1454***
1.2.	*Замини корам*	***692***
	аз ин: замини обӣ	***354***
1.3.	*Дарахтони бисёрсолаи мевадиҳанда*	***1112***
	аз ҷумла: обӣ	***1110***
1.4.	*Иморатҳо ва дигар заминҳо*	***507***
2	*Заминҳои хоҷагӣ ё шахсӣ – ҳамагӣ*	*777*
2.1.	*аз ин: обӣ*	*727*
3	*Чангалу бешазор*	***118***
3.1.	*аз онҳо: майдони дарахтзор*	***11***
3.2.	*Майдони бедарахт*	**-**
3.3.	*Ниҳолпарваришгоҳо*	**-**
3.4.	*Бешаҳо ҷангалзори муҳофизатии киштзор*	***97***
	аз ин: обӣ	***118***
3.5.	*Дигар дарахтони муҳофизӣ*	***10***
4	*Буттазор*	**--**
5	*Ботлоқҳо*	**-**
6	*Заминҳои зери об*	***2683***
6.1.	*аз ҷумла: дарёҳо ва наҳрҳо*	***1315***
6.2.	*Кӯлу баҳрҳо*	**-**
6.3.	*Обанбору ҳавзаҳо*	***1***
6.4.	*Каналҳо, ҷӯйборҳо ва заҳбуру заҳкашҳо*	***1367***
7	*Роҳҳо ва роҳҳои чорвогузор*	499
8	*Заминҳои зери иморату иншоот, кӯчаҳо ва майдонҳо*	***1144***
9	*Дигар заминҳо*	***2426***
9.1.	*Қумзор*	**-**
9.2.	*Ҷарҳо*	***213***
9.3.	*Ярчу шагалдор*	***343***
9.4.	*Пиряххо*	**-**
9.5.	*Дигар заминҳое, ки дар кишоварзӣ истифода намешаванд.*	***1870***
10.	*Замини президенти*	***850***
10.1.	*Шумораи оилаҳо бо замини президенти таъмин шудаанд.*	***1849***
11.	*Шумораи саҳмдорон*	***1688***

Соли 2015 аз заминҳои корамӣ дар ноҳияи Спитамен мавҷуд буда, бо назардошти ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ, дар майдони 35575 гектар (84,7%) кишти зироатҳо гузаронида шуд, аз ҷумла майдони кишти пахта - 6179 га, ғалладонагиҳо - 6179 га, картошка – 192 га, сабзавот - 798 га, полезиҳо 383 га, шолӣ – 1382 га ва майдони зироатҳои хӯроки чорво 2857 га-ро ташкил дод.

Хоҷагиҳои кишоварзии ноҳияи Спитамен, тамоми намудҳои маҳсулоти растанипарварӣ ва чорводориро истеҳсол менамоянд. Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ дар соли 2015 нисбат ба соли 2014 ба андозаи 101,6 % афзоиш ёфт, ки аз он ҷумла ба ҳар сари аҳолӣ 202 кг ғаладонагӣ, 201 кг сабзавот, 69 кг картошка, 9,7 кг мева, 4,6 кг ангур, 47 кг полезӣ, 18.5 кг гӯшт, 119.5 литр шир ва 8 дона тухм рост меояд.

Растанипарварӣ. Дар соли 2015 ҳаҷми умумии маҳсулоти растанипарварӣ дар ҳамаи категорияи хоҷагиҳо 179192 ҳазор сомониро ташкил дод, ки он нисбат ба соли 2014-ӯм 107,3 % мебошад. Ҳиссаи маҳсулоти растанипарварӣ, дар соли 2015, дар ҳаҷми умумии маҳсулоти кишоварзии ноҳияи Спитамен 104 фоизро ташкил додааст.

Дар ин давра, дар ноҳияи Спитамен 9014 тонна пахта, 26494 тонна ғалладона, аз он ҷумла 591,1 тонна шолӣ, 26271 тонна сабзавот, 3530 тонна картошка, 6127 тонна полезиҳо, 602 тонна ангур ва 30055 тонна воҳиди хӯрокаи чорво истеҳсол шуд. Дар хоҷагиҳои кишоварзии ноҳия, ҳосилнокии зироатҳои растанипарварӣ, аз ҷумла – ҳосилнокии ғаладонагиҳо ба 34,3 с/га, сабзавот ба 330 с/га, картошка ба 18.3 с/га, полезиҳо ба 159 с/га, мевагиҳо ба 18,5 с/га ба 53,2 с/га ва пахта ба 19.7 с/га расонида шуд.

Ҷадвали №8. Истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ дар ноҳияи Спитамен

№	Нишондиҳандаҳо	Воҳиди ченак	соли ҳисоботи 2015	2016	2017	2018	2019	2020
	Хаҷми маҳсулоти кишоварзӣ	ҳаз. сом.	**249688**	255051	259910	264152	**268199**	**270881**
	Аз ҷумла: Растанипарварӣ	ҳаз. сом.	**179192**	183083	186540	189426	**192109**	**194031**
	Чорводорӣ	ҳаз. сом.	**70496**	71968	73370	74726	**76090**	**76851**
1	Ғалладона	тонна	**24522,4**	20790,8	21283	23104,5	**23148,5**	**23379,9**
	Кишти замин (оби)	га	**7538,2**	6410	6420	6425	**6425**	**6489**
	Ҳосилнокӣ	с/га	**39,3**	40,1	40,7	45,1	**45,1**	**46,0**
2	Пахта	тонна	**9014**	140700	140700	147000	**147000**	**148470**
	Кишти замин	га	**4560**	7000	7000	7000	**7000**	**7070**
	Ҳосилнокӣ	с/га	**19,7**	20,1	20,1	21,0	**21,0**	**21,2**
3	Сабзавот	тонна	**26271**	26796	27331	27878	**38635**	**39021**
	Кишти замин	га	**798**	800	800	800	**800**	**808**
	Ҳосилнокӣ	с/га	**330**	334	341	348	**482**	**487**
4	Картошка	тонна	**3530,7**	4528,5	4778,5	5002,2	**5127,5**	**5179,0**
	Кишти замин	га.	**191**	240	245	250	**250**	**252**
	Ҳосилнокӣ	с/га.	**18,3**	18,8	19,5	20	**20,5**	**20,7**
5	Меваҷот	тонна	**-**	1673,9	1921,2	2297	**3285**	**3318**
	Ҳосилнокӣ	с/га	**-**	897,9	912	995	**1310**	**1321**
6	Ангурпарварӣ	тонна	**602**	818,9	855	891,6	**961,5**	**971,1**
	Ҳосилнокӣ	с/га	**52,9**	39,0	39,6	40,5	**41,8**	**42,2**
7	Хуроки чорво	тонна	30055	30656	31269	32303	**32303**	**32626**
	Кишти замин	га	**1565**	1596	1627	1660	**1660**	**1677**
8	Полезӣ	тонна	**6127**	7352	8455	9300	**9350**	**9444**
	Кишти замин	га	**383**	463	532	586	**591**	**597**
	Ҳосилнокӣ	с/га	**160**	159	159	159	**159**	**161**
9	Шолипарварӣ	тонна	**69,1**	69,7	70,4	71,1	**71,9**	**73,3**
	Кишти замин	га	**1382**	1395	1409	1423	**1438**	**1466**
	Ҳосилнокӣ	с/га	**69100**	69750	70450	71150	**71900**	73300
1	Гуштӣ чорво ва паранда бо вазни зинда	тонна	**2422**	2494	2569	2646	**2699**	2726
2	Шир	тонна	**15631**	16099	16583	16914	**17252**	17424
3	Тухм	ҳазор дона	**1043**	1345	1681	2085	**2502**	**2527**
4	Пашм бо вазни физикӣ-тонна	тонна	**40,6**	44,6	44,6	46,7	**47**	**47,5**
5	Пилла	тонна	**53**	**123**	**125**	**128**	**131**	**132**

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки ҳаҷми маҳсулоти растанипарварӣ, дар тӯли солҳои нишондодашуда, ба ғайр аз пахта, тамоюли болоравӣ дошта, ҳосилнокӣ аз ҳар гектар нисбатан зиёд шудааст. Қайд кардан зарур аст, ки сабаби пастравии истеҳсоли маҳсулоти пахта ба он вобаста аст, ки дар соли 2015, нисбат ба соли 2014 майдони кишти пахта 1496 гектар кам шуд.

Ҳаҷми истеҳсоли ғалла ба ҳар сари аҳолии ноҳия, дар соли 2015-ум 201 кг, аз ҷумла гандум 68 килограммро ташкил дод. Ҳаҷми истеҳсоли ғалла ба ҳар нафар аҳолӣ нисбат ба соли 2014-ум 118,5% зиёд шудааст.

Дар тӯли солҳои охир, дар ноҳияи Спитамен раванди афзоиши ҳаҷми истеҳсоли картошка баръало мушоҳида мешавад. Ҳаҷми истеҳсоли картошка дар соли 2015 нисбат ба соли 2014 85,3 фоиз яъне 606 тонна кам истеҳсол намудааст.

Сабабҳои асосие, ки ба афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти соҳаи кишоварзӣ таъсири манфӣ мерасонанд, ин афзоиши бесобиқаи нархи сӯзишворӣ ва равғанҳои молиданӣ (дар моҳи майи соли 2015 нархи 1 литр сӯзишвории дизелӣ – 5,0 сомониро ташкил дод), набудани хизматрасонии муосири иҷораи молиявӣ (лизинг) ва ҳолати бади инфрасохтори соҳаи кишоварзӣ, бахусус дар низоми таъминоти оби полезӣ ва ҳолати бади роҳҳои маҳаллӣ, инчунин фарсудагии техникаҳои кишоварзӣ, аз фаъолият бозмондани корхонаҳои коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, дастрасии нокифояи хоҷагиҳои фермерӣ ба қарзҳои дарозмӯҳлат ва камфоиз, гарон будани будани нархи нуриҳои минералӣ, бақияпулии зиёди қарзи андоз ва бақияи қарзи истифодаи об, мебошанд. Мушкилоти дигари соҳаи кишоварзии ноҳия, ин ба таври кофӣ таъмин набудани соҳа бо техникаи нави кишоварзӣ мебошад.

Боғу токпарварӣ. Соҳаи дигаре, ки дар бобати таъминоти аҳолӣ бо озуқаворӣ, афзун гардонидани имкониятҳои содиротии ноҳия ва ҷиҳати бо кори доимӣ таъмин намудани аҳолӣ, мавқеи муайянро ишғол менамояд, соҳаи боғу токпаварӣ мебошад. Ба санаи 1 январи соли 2016-ум дар хоҷагиҳои ноҳия 1800 га боғу токзор мавҷуд буда, дар соли 2015-ум дар майдони 568 га боғу токзории нав бунёд гардидааст, ки барои зиёд намудани истеҳсоли меваҷот ва инкишоф додани ин соҳа таъсири мусбӣ расонида истодааст.

Солҳои охир, майдони аксари боғу токзорҳои ноҳия, аз сабаби нагузаронидани чорабиниҳои агротехникӣ, бахусус, коркарди кимиёвӣ ба муқобили касалиҳои боғу токзор ва ҳашаротҳои зараррасон, қариб хароб гардидааст. Сабаби асосии пастшавии ҳосил, паҳншавии касалиҳои гуногуни замбуруғӣ ва зиёдшавии миқдори ҳашаротҳои зараррасон мебошад.

Аз ин лиҳоз, лозим аст, ки дар ноҳия чорабиниҳои дахлдор оиди барқарорсозии фаъолияти стансияҳои муҳофизати растаниҳо андешида шаванд.

Дар ноҳияи Спитамен аз 294 адад тракторҳои мавҷудаи хоҷагиҳои деҳқонӣ, 175 адади он ба кор омода буда, 158 адади он корношоям мебошад. Аз ин шумора, 67,5 %-и тракторҳои шудгоркунанда ва 58,2 %-и тракторҳои ғилдиракдор ба кор омода мебошанд.

Дар баробари ин, норасогии қисмҳои эҳтиётӣ, сӯзишворӣ, равганҳои молиданӣ ва гаронии нархи онҳо, ба баланд шудани арзиши маҳсулоти кишоварзӣ бевосита мусоидат менамояд.

Ҷадвали №9. Маълумот оид ба техникаҳои кишоварзии ноҳияи Спитамен

№	*Номгӯи техникаҳо*	*Ҳамагӣ*	*Омода*	*%-и коршоями*
1	*Тракторҳо*	*294*	*175*	*59,5*
	аз ҷумла: шудгоркунанда	*40*	*27*	*67,5*
	гилдиракдор	*254*	*148*	*58,2*
2	*Автомобилҳо*	*74*	*14*	*18,9*
3	*Комбайнҳои галладарав*	*7*	*3*	*42,8*
4	*Ядакҳои тракторӣ*	*151*	*84*	*55,6*
5	*Достҳои тракторӣ*	*12*	*6*	*50,0*
6	*Алафҷамъкунакҳо*	*1*	*1*	*100*
7	*Тойбандакҳо*	*2*	*2*	*100*
8	*Тухмипошакҳо*	*97*	*84*	*86,5*
9	*Култиваторҳо*	*122*	*83*	*68,0*
10	*Испорҳои тракторӣ*	*73*	*64*	*87,6*

Низоми обёрӣ. Обёрии заминҳои мавҷуда ва беҳтар гардонидани ҳолати мелиоративии заминҳо низ, яке аз мушкилиҳои ҷойдоштаи соҳаи кишоварзии ноҳияи Спитамен буда, ҳалли мушкилоти мазкур дар зиёд намудани ҳаҷми истеҳсолоти кишоварзӣ ва бо кор таъмин намудани аҳолӣ аҳамияти махсусан калон дорад.

Дар баробари ин, ҳолати каналҳои магистралӣ ва пойгоҳҳои обкашии ҳудуди ноҳия ғайриқаноатбахш буда, ба таъмиру тармими ҷиддӣ ва маблағгузории мақсаднок ниёз доранд. Азбаски хоҷагиҳои кишоварзии ноҳия дар назди хоҷагии об зиёда аз 205,0 ҳазор сомонӣ қарздор мебошанд, хоҷагии оби ноҳия барои таъмири сариваќтии иншоотҳо имконият надорад.

Мушкилоти дигари соҳаи кишоварзӣ, бахусус бахши растанипарварӣ, ин харобшавии заминҳо аз ҳисоби мавҷуд набудани низоми киштгардон мебошад. Дар ноҳия майдони заминҳои обӣ дар маҷмӯъ 12400 гектарро ташкил медиҳад ва аз ин 5400 гектар ё 43,5 фоиз, ба воситаи пойгоҳҳои обкашӣ ва майдони боқӣ мондаи заминҳои ноҳия, аз манбаъҳои табиии оби Оқсу, Исфанасой ва чашмаҳои табиӣ обёрӣ карда мешаванд.

Бинобар кӯҳнаву фарсуда шудани пойгоҳҳои обкашӣ ва таъминоти нокифояи оби полезӣ дар давраи нашъунамои растаниҳо, мушкилиҳои мавҷудаи соҳа дучанд гашта, сатҳи ҳавасмандии деҳқононро нисбати кишти зироатҳо паст намудааст.

Айни замон, дар ноҳия 6 адад пойгоҳҳои обкашӣ, кӣ дар он 21 адад дастгоҳҳои обкашӣ мавҷуд аст, аз он 9 адад дар мувозинаи ИДБЗ ва Обёрии ноҳияи Спитамен 3 адад дар мувозинаи хоҷагиҳои деҳгони мебошанд ɩайр аз ин, дар ноҳия 43 адад чоҳҳои амудӣ фаъолият менамоянд, ки 8 адади он барои обёрӣ заминхо ва 35 адади он барои беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳо хизмат расонида мешавад. Дар ноҳия

майдони умуми заминҳои обёришаванда 12923 гектар обёрикарда мешавад, ки аз он ҷумла аз манбаҳои табии 7000 гектар, 5400 бо воситаи истгоҳҳои обкашӣ обёрӣ карда мешавад.

Бо мақсади таъминоти оби полезӣ дар ҷамоатҳои ноҳия бунёди иншоотҳои нави обтаъминкунанда, чоҳҳои амудӣ ва хатҳои нави оби нӯшокии хушсифат ва безараргардонидашуда ногузир мебошад.

Пиллапарварӣ Исте[соли пилла то соли 2015 дар ноҳия 55 тонна пешбинђ карда мешавад, ки ин нисбат ба нишонди[андаи соли 2014 143 тонна, ё ин ки 38,4 фоиз кам мебошад. Аз сабаби он, ки аввали баҳор дарахтони тутро сармо зада буд ва аз ҳисоби пастшавии ҳаво ҳангоми нигоҳубини кирмак нақшаи пилла иҷро нашуд.

Чорводорӣ. Чорводорӣ дар баробари дигар соҳаҳо яке аз бахшҳои асосии кишоварзии ноҳия буда, дар соли 2015 вазни қиёсии он дар маҷмӯи маҳсулоти кишоварзии ноҳия 14,5 фоизро ташкил намуд. Дар соли 2015 чорводорони ноҳия, ба маблағи 70 млн. 496 ҳазор сомонӣ маҳсулот истеҳсол намуданд, ки нисбати нишондиҳандаҳои соли 2014-ум 0,18 фоиз кам мебошад, талаботи имрӯзаи аҳолиро қонеъ гардонида наметавонанд.

Диаграммаи №3. Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти чорводории ноҳияи Спитамен дар тӯли солҳои 2013-2015 (млн. сомонӣ)

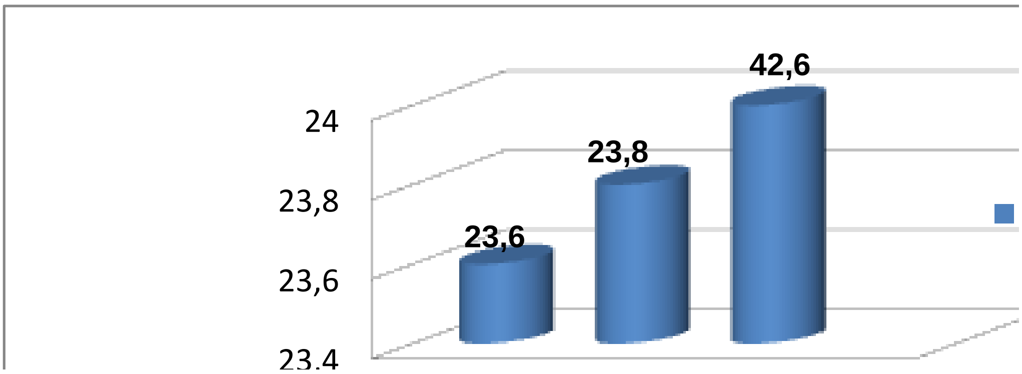

Дар ноҳияи Спитамен аз рӯи баҳисобгирии хоҷагиҳои деҳқонӣ ва шахсӣ, зиёда аз 32607 саршумори моли калони шохдор, аз он ҷумла 18608 сар модагов, 50173 сар бузу гӯсфанд, 852 сар асп ва 42923 сар парранда мавҷуд аст, вале афзоиши саршумор ва истеҳсоли маҳсулоти чорводорӣ ба талаботи имрӯза ҷавобгӯ нест.

Ҷадвали №10. Саршумори умумии ҳайвонот дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ (сар)

Нишондиҳандаҳо	*с. ҳисоботи 2015*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*
1. Чорвои калон	***32607***	*32688*	*32772*	*32856*	***32945***	***33010***
2,аз шумораи умумии ҳайвони калони шохдор модагов- сар	***18608***	*18975*	*19350*	*19736*	***20131***	***20533***
2. Бузу гӯсфанд	***50173***	*51157*	*51866*	*52679*	***53500***	***54035***
3. Парранда	***42923***	*44210*	*45537*	*46903*	***48310***	***49279***

4. Асп	852	856	876	920	966	1014

Таҳлили ҳолати соҳа нишон медиҳад, ки дар ноҳия афзоиши солонаи саршумори ҳайвонот хело паст буда, соли 2015 дар нисбат ба солҳои 2014 мутаносибан чорвои калон 1% бузу гӯсфанд 1,1% зиёд ва миқдори парранда бошад 30,8% зиёд гаштааст.

Занбӯри асалпарварӣ. Солҳои охир дар ноҳия соҳаи занбӯри асалпарварӣ низ ривоҷ ёфта, Ассотсиатсияи занбӯри асалпарварон ташкил карда шуд. Дар Ассотсиатсияи мазкур 19 нафар замбӯрпарварони ноҳия шомил буда, шумораи оилаҳои замбӯри асал ба 1710 адад расонида шудааст ва дар натиҷа дар ноҳияи Спитамен ҳамасола ҳаҷми истеҳсоли асал зиёд шуда истодааст.

Барои боз ҳам ривоҷ додани соҳаи замбӯри асалпарварӣ ва дастгирӣ намудани хоҷагиҳои асалпарвар, ба ба замбӯрпарварон дастрас гардонидани қарзҳои камфоизу дарозмӯҳлат, ба мақсад мувофиқ мебошад.

Ҳамзамон, бо мақсади ба хоҷагиҳои кишоварзии ноҳия дастрас гардонидани хизматрасонҳои муосири бойторӣ, мавқеи ҷугрофии ноҳияро ба назар гирифта, дар ноҳияи Спитамен бунёд ва таҷҳизонидани стансияи бойтории замонавӣ зарур мебошад.

Ҷадвали №11. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи кишоварзии ноҳияи Спитамен дар солҳои 2016-2020. (ҳазор сомонӣ)

Нишондиҳандаҳо	с.2015 ҳисобот	с.2016 баҳодиҳӣ	Параметрҳои дурнамо				с.2020 бо % нисбати с.2016
			с.2017	с.2018	с.2019	с2020	
Ҳаҷми маҳсулоти кишоварзӣ – ҳамагӣ	249,7	262,9	268,1	270,8	273,5	275,9	110,4
аз он ҷумла:							
Зироаткорӣ	179,2	184,5	188,2	191,9	195,5	199,0	111,0
Чорводорӣ	70,4	72,5	73,9	76,1	77,0	77,7	110,4

Мувофиқи нишондиҳандаҳои дурнамо ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ то соли 2018 бояд ба 267 млн. сомонӣ расонида шавад, ки афзоиши он нисбати соли 2014-ум 105,3 фоизро ташкил медиҳад.

Ҷадвали №12. Дурнамои ҳисоби ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ аз руи намудҳои маҳсулот ва соҳаҳо барои солҳои 2016– 2020 (бо ҳисоби аслӣ)

Номгӯи маҳсулот	Вохиди ченак	нарх	с.2016 ҳисобот	с.2017 баҳодиҳӣ	с.2018 дурнамо	с.2019 дурнамо	с.2020 дурнамо
		кг	миқдор	миқдор	миқдор	миқдор	миқдор
Ғалладонагӣ	Тонна	1,8	16495	21443	21657	21874	21983
Пахта	Тонна	2,5	10542	12650	12655	12658	12662
Картошка	Тонна	2	4136	4549	4550	4555	4561
Сабзавот	Тонна	1,3	24416	25636	25645	25650	25681
Полезӣ	Тонна	1,5	4717	5188	5190	5195	5196
Мевагӣ	Тонна	2,5	1350	1417	1420	1420	1425
Ангур	Тонна	2,1	606	607	607	608	608
Хошок	Тонна	3	32303	32949	32965	32974	32983
Ғайраҳо	(ҳазор дона)	х	х	х	х	х	х
Гӯшт	Тонна	32	2348	2352	2355	2355	2360
Шир	Тонна	2	15221	15525	15564	15564	15567
Пашм	Тонна	1	39,6	39,6	40	40	41
Тухм	(ҳазор дона)	0,65	739	746	746	747	749
Пилла	Тонна	10	115,9	120	120	121	121
Асал	Тонна	25	59,8	60	60	60	61

2.1.2. САНОАТ

Афзалиятнокӣ барои иқтисодиёти ноҳия. Саноат яке аз қисматҳои асосии иқтисодиёти ноҳияи Спитамен мебошад. Хаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар ноҳия бо нархҳои муқоисавӣ ба 147 млн. 714 ҳазор сомонӣ расида, суръати афзоиши он нисбат ба соли 2014-ўм 119 фоизро ташкил намуд.

Диаграммаи №4. Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатии ноҳияи Спитамен дар давоми солҳои 2013-2015 (млн. сомонӣ)

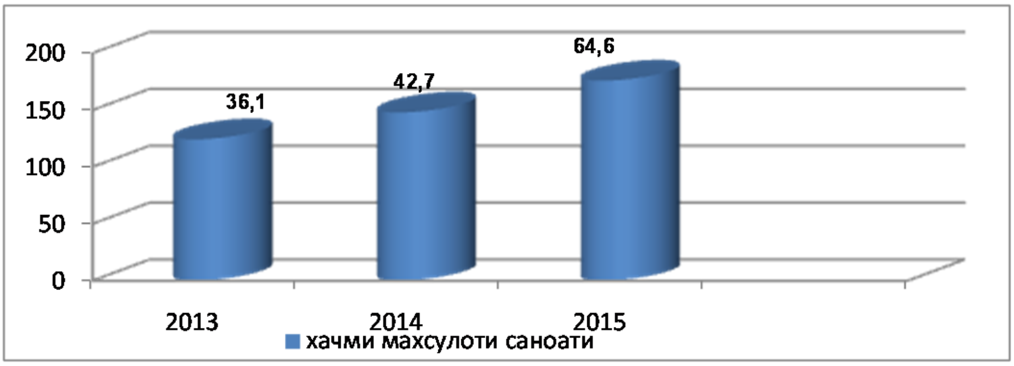

Таҳлили вазъи саноати ноҳияи Спитамен. Соҳаи саноати ноҳия яке аз ҷузъҳои таркибии иқтисодиёти ноҳия ба ҳисоб рафта, дар он потенсиали калони истеҳсоли маҳсулоти саноати сабук, масолеҳи сохтмон, маҳсулоти хўрокворӣ ва коркарди маҳсулоти кишоварзӣ мавҷуд мебошад.

Мақсади асосии рушди саноати ноҳия, ин ташаккул ва баланд бардоштани рақобатпазирии маҳсулот ва сатҳи технологии истеҳсолот, бо истифодаи технологияи пешқадам таъмин намудании истеҳсоли маҳсулоти ба талаботи замон ҷавобгў барои бозори дохилӣ ва васеъ намудани номгўи маҳсулоти барои бозори беруна истеҳсолшаванда мебошад.

Дар ноҳияи Спитамен 22 адад корхонаҳои саноатӣ фаъолият менамоянд, ки дар онҳо истеҳсоли маҳсулот бо ашёи хоми маҳаллӣ ба роҳ монда шудааст. Дар сохтори соҳавӣ ҷои нисбатан зиёдтарро коркарди пахта ва дигар маҳсулоти кишоварзӣ ишғол менамояд.

Диаграммаи 5. Маҷмўи маҳсулоти дохилии ноҳияи Спитамен дар давоми солҳои 2013-2015 (млн. сомонӣ)

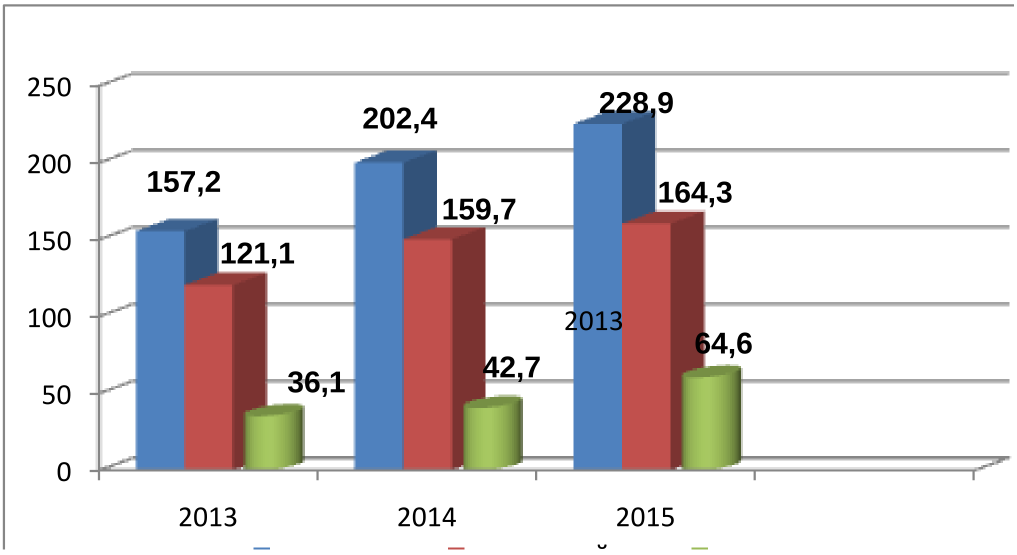

Ҷадвали №13. Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар ноҳияи Спитамен

№	Номгӯи корхонаҳои саноатӣ	Воҳиди ченак	Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ			Ҳиссаи корхонаҳои саноатӣ ба қисми даромади буҷети ноҳия ҳаз. сомонӣ			Фоиз нисбат бақисми даромади буҷет ҳаз. сомонӣ		
			2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
						I. САНОАТИ МАСОЛЕҲИ СОХТМОНӢ					
1	ҶСК «КМСваК»	ҳазор сомонӣ	4096,9	5001,0	3545,1	1361,9	1450,2	1007,6	33,2	29	28,4
2	ҶДММ «Хучаста»	ҳазор сомонӣ	732,5	824,3	735,7	68,5	172,4	229,1	9,3	19,2	31,1
3	ҶДММ «Новопласт»	ҳазор сомонӣ	-	373,0	143,8	-	-	-	-	-	-
4	ҶДММ «КАФС»	ҳазор сомонӣ	-	49,8	88,6	-	13,7	21,44	-	27,1	24,1
5	ҶДММ «Суидпласт»	ҳазор сомонӣ	-	112,1	485,8	-	21,0		-	18.7	-
6	ҶДММ «Халоватпласт»	ҳазор сомонӣ	-	24,0	55.4	-	7,7	6,9	-	-	1.1
7	ҶСП Норд Азия металл	ҳазор сомонӣ	-	-	14795,4	-	-	274,4	-	-	18,5
						II. САНОАТИ САБУК					
9	ҶС «Пахтаи Нов»	ҳазор сомонӣ	1667,3	15022,9	12907,7	954,2	457,3	572,8	57,2	38.1	4,4
10	ҶСП «Деҳқон»	ҳазор сомонӣ	33741,7	24494,0	18396.5	1747,0	1576,3	1207.9	5,1	6,5	6.5
11	ҶДММ 25 солагии Истиқлолият	ҳазор сомонӣ	-	-	7815,2	-	-	129,6	-	-	1,6
12	ҶДММ «Спитамен текстайл»	ҳазор сомонӣ	5093,2	6005,4	-	346,8	376,9	-	1,1	1,1	-
						III. САНОАТИ ХӮРОКВОРӢ					
13	ҶДММ «Нонпаз-Нов»	ҳазор сомонӣ	299,0	326,8	339.1	56,8	35,6	54.2	19	15.7	15.9
14	ҶСК «Орди Нов»	ҳазор сомонӣ	6268,0	4658,4	-	300,2	370,2		3.9	6.4	-
15	ҶДММ «Султони Хаким»	ҳазор сомонӣ	-	10766,1	7259.4	-	615,2	628,1	-	5.7	8.6
16	ҶДММ «Асил»	ҳазор сомонӣ	-	8015,9	8842.9	162,4	753,1	1063,8		9.2	8.1
17	ҶДММ «Спитамен Ойл»	ҳазор сомонӣ	-	-	5307,5	-	-	412,7	-	-	
						IV. САНОАТИ МЕТАЛЛҲОИ РАНГА					
18	ҶСП «Новсельмаш»	ҳазор сомонӣ	256,7	293,5	388,1	131,5	229,9	188,5	0,5	0,6	
19	ҶДММ «Ҷин Чен»	ҳазор сомонӣ	442,2	935,9	887,1	36,0	78,6	351,9	0,1	0,2	0,7
20	ҶСП «Карери Нов»	ҳазор сомонӣ	197,2	120,2	-			-			-
						V. ДИГАР КОРХОНАҲО					
21	Нашриёти матбаа	ҳазор сомонӣ	111,6	147,1	103,9	24,6	28,6	65,1	0,08	0,08	00,6
22	Ҷамъияти матлубот	ҳазор сомонӣ	-	863,9	588	137,1	177,6	125	0,4	0,5	0,2

Дар корхонаҳои саноатии ноҳия 1287 нафар коргарон фаъолият менамоянд. Музди миёнаи кормандон дар корхонаҳои саноатии ноҳияи Спитамен 783,21 сомониро ташкил медиҳад. Дар давоми солҳои 2016-2020, бо назардошти шароити имрӯза ва вазъи иқтисодии ноҳия, дар дурнамои рушди иқтисодӣ, дар ҳамаи корхонаҳои саноатии ноҳия афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ пешбинӣ гардидааст.

Мушкилиҳои асосии корхонаҳои саноатии ноҳияи Спитамен, ин маҳдудияти имконниятҳои молиявӣ ва нархи гарони технологияҳои муосир ва ба стандартҳои байналмилалӣ мутобиқ, рақобатнопазирии махсулоти истеҳсолгардида ва наёфтани харидор барои

фуруши пурраи он, норасогии ашёи хоми коркардшаванда, норасогии нерӯи барқ, хусусан дар фасли зимистон ва вобаста ба он фаъолияти на он қадар самараноки корхонаҳои саноатӣ, надоштани мутахассисони соҳаи маркетинг ва менеҷмент, баланд будани фоизи қарзҳои бонкӣ ва дарозмуҳлат набудани воситаҳои қарзӣ мебошанд.

Ҷадвали №14. Ҳолати корхонаҳои саноатии ноҳия ва молистеъмолкунандагон

№	Номгӯи корхонаҳои саноатӣ	Намуди фаъолият ё маҳсулоти истеҳсол мешуда	Иқтидори лоиҳавӣ дар як сол	Иқтидори воқеъӣ	Ҳолати техникии ҳозира	Молистеъмол кунандагон
			Саноати масолеҳи сохтмонӣ			
1	ҶСК «КМС ва К»	Масолеҳи оҳану бетон	12 ҳаз/$м^3$	3 ҳаз/$м^3$	Каноатбахш	Бозори дохилӣ
2	ҶДММ «КАФС»	Истеҳсоли хишт	500 ҳазор дона	492 ҳазор дона	Нав	Бозори дохилӣ
3	ҶДММ «Новопласт»	Дару терезахо	405.2 $м^3$	405.2 $м^3$	Хуб аст	Бозори дохилӣ
4	ҶДММ «Халоватпласт»	Дару терезахо	200$м^3$	128$м^3$	Хуб аст	Бозори дохилӣ
5	ҶДММ «Хучаста»	Истеҳсоли хишт	3000 ҳазор дона	3000 ҳазор дона	Хуб аст	Бозори дохилӣ
6	ҶСП Норд азия металл	Қубур ва профилҳои металлӣ	60000 тн	36000 тн	Хуб аст	Бозори дохилӣ
7	Намояндагии минтақаи Суғди филиали ширкати саҳомиӣҶДММ «Иинновейтив Роудсолюшенз Лтд»	маҳсулоти истеҳсоли мумфарш (тонна) дар як рӯз	400 тн	400 тн	Каноатбахш	Бозори дохилӣ
			Саноати сабук.			
8	ҶС «Пахтаи Нов»	Коркарди пахта	8.0 ҳаз/тон	8.0 ҳаз/тон	Хуб аст	Хориҷи кишвар
9	ҶСП «Деҳқон»	Коркарди пахта	8.0 ҳаз/тон	1.4 ҳаз/тон	Хуб аст	Хориҷи кишвар
10	ҶДММ «Спитамен текстайл»	Коркарди нахи пахта	2500 тн нахи пахта	1000 тн нахи пахта	Хуб аст	Хориҷи кишвар
11	ҶДММ «25-солагии Истиқлолият»	Коркарди нахи пахта	20000 тн	2300	Хуб аст	Хориҷи кишвар
			Саноати хӯрокворӣ.			
12	ҶДММ «Нонпаз Нов»	Истеҳсоли маҳсулотҳои нонӣ	183.37 тонна	136.42 тн	Хуб аст	Бозори дохилӣ
13	ҶСК «Орди Нов»	Коркарди гандум	80.0 ҳаз/тон	19.0 ҳаз/тн	Хуб аст	Бозори дохилӣ
14	ҶДММ «Султони Хаким»	Коркарди гандум	60 тн	35 тн	Хуб аст	Бозори дохилӣ
15	ҶДММ «Асил»	Коркарди гандум	90 тн	71 тн	Хуб аст	Бозори дохилӣ
			Саноати металлҳои ранга.			
16	ҶСП «Новселмаш»	Коркарди оҳан ва истеҳсоли таҷҳизоти хурд	407,5 (ҳаз. сомонӣ)	382.0 (ҳаз. сом)	Қаноатбахш	Бозори дохилӣ
17	ҶДММ «Ҷин Чен»	Истеҳсоли металҳо	400 тн	200 тн	Қаноатбахш	Бозори дохилӣ

Рушди ҳаҷми истеҳсолоти саноатӣ дар масири ихтисор гардидани истифодаи иқтидорҳои истеҳсолӣ, бо он шарҳ дода мешавад, ки солҳои охир нахи пахта дар бозори ҷаҳонӣ ба таври назаррас (аз ҷумла, нархи 1 тонна нахи пахта дар соли 2013 600 долл. ИМА ва дар моҳи марти соли 2015 то 550 долл. ИМА) паст рафт.

Сабабҳои фаъолияти ғайриқаноъатбахши корхонаҳои саноатии ноҳия, ин мавҷуд набудани шабакаи таъминоти гази табиӣ дар ноҳия ва норасогию қимат будани арзиши қувваи барқ мебошад.

Илова бар ин, омили навбатии монеа эҷодкунанда ва боздорандаи рушди фаъолияти корхонаҳои саноатӣ, суст ва нокифоя ҷалб гардидани сармояи мустақими дохилию хориҷӣ, ҳамасола фарсудаю корношоям гардидани инфрасохтори мавҷуда, таҷҳизоту технологияҳои кӯҳнаи серхароҷот, аз ҷониби давлат ба таври зарурии молиявӣ дастгирӣ нашудани корхонаҳои саноатӣ ва надоштани мутахассисони соҳаи маркетингу

менеҷменти соҳа дар корхонаҳо, инчунин, дастрас карда натавонистани технологияҳои ҳозиразамон мебошад.

Корхонаи навтасис дар соли 2016 семоҳаи 1-ум ҶДММ «Роуд инновейтив солюшенз», ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоташ 50 тонна мумфарш (дар як соат)

Имкониятҳо. Ҷиҳати рушди умумии босуботи саноати ноҳия, омили дар масофаи наздик ҷойгир будан ба шоҳроҳи автомобилгарди Душанбе-Хуҷанд ва роҳи оҳани Душанбе-Конибодом, имконияти васеъ фароҳам меорад. Дар заминаи ин омилҳо, дар ноҳия ташкил намудани Маркази ягонаи логистикӣ, корхонаҳои хурди коркарди маҳсулоти кишоварзию саноатӣ бо истифодаи ашёи хоми соҳаҳои зироаткорию боғу токпарварӣ ва чорводорӣ (коркарди маҳсулоти ширу гӯшт ва пӯсту пашм), занбӯри асалпарварӣ ва канданиҳои фоиданоки маҳаллӣ (истеҳсоли маҳсулотҳои оҳану бетонӣ, истеҳсоли масолеҳи инертии роҳсозӣ, истеҳсоли хишт аз гилхок ва истеҳсоли оҳак аз оҳаксанг), ва дар ин замина ташкили ҷойҳои нави корӣ ва манбаи нави ғанӣ гардонидани буҷет, ба мақсад мувофиқ мебошад.

Омилҳои экологӣ. Айни ҳол, таъсири корхонаҳои саноатии ноҳияи Спитамен ба бехатарии муҳити зист пурра омӯхта ва мавриди таҳлили ҳамаҷониба қарор нагирифтааст. Атрофи корхонаҳои саноатӣ бо минтақаи сарсабз - дарахтзор ё ҷангал фаро гирифта нашудааст. То имрӯз, аксарияти корхонаҳои саноатии ноҳия шиносномаи экологӣ ва таҷҳизоти чангу ғубор тозакунандаи муосир, инчунин шабакаи мушоҳида, қайд ва баҳисобгирии партовҳои зарарноки ба фазо партофташаванда надоранд.

Ҷадвали №15. Дурнамои рушди истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	*с.2016*	*с.2017*	*Параметрҳои дурнамо*			*с.2020 бо % нисбати с.2016*
Саноат			*с.2018*	*с.2019*	*с.2020*	
Истеҳсоли маҳсулоти саноати (дар шакли асл) дар корхонаҳои дорои ҳамагуна шакли моликият бо нишондодани тобеъяти идоравии онҳо(бо ченакҳои дахлдор)						
ҶСК "Новселмаш"						
қисмҳои эҳтиётӣ барои мошинҳои кишоварзӣ (дона)						
Лижа СХУ	*200*	*250*	*300*	*350*	*400*	*200*
Стойка чизил	*100*	*100*	*130*	*150*	*170*	*171*
Сашник КМХ-62	*450*	*500*	*530*	*550*	*605*	*134*
Лапа КР-411	*1300*	*1400*	*1450*	*1500*	*1635*	*125,7*
Корчиватель	*20*	*22*	*24*	*26*	*28*	*140*
Норальник-КР-515,01	*250*	*300*	*350*	*400*	*450*	*180*
Маҳсулотҳои дигар (ҳаз. сом.)	*86.5*	*89.0*	*91.7*	*94.4*	*113*	*130*
ҶСП «Норд азия металл						
Қубурҳои прфилӣ тн	*10000*	*11000*	*12100*	*13310*	*14641*	*146,4*
7ҶДММ "Ҷин-Чен"						
Соыыо барои завод семент тн	*300*	*310*	*322*	*330*	*337*	*112*
Намояндагии минтақаи Суғди филиали ширкати сахомиҶДММ «Иинновейтив Роуд-солюшенз Лтд»						
маҳсулоти истеҳсоли мумфарш (тонна) дар як соат	*50*	*52*	*54*	*57*	*60*	*120*
ҶС "КСМиК"						
махсулотхои охану бетон, м/куб	*3475,1*	*4170*	*5004*	*6005*	*7206*	*207*
ҶДММ «Хуҷаста»						
Хишти хом	*239,8*	*254,2*	*266,8*	*280,2*	*294,2*	*122*
Хишти пухта	*2128,7*	*2256,4*	*2346,9*	*2464,3*	*2587*	*121,5*
7206ҶДММ КАФС						
Хишти пухта (ҳаз. дона)	*800*	*880*	*968*	*1064,8*	*1171*	*146*

ҶДММ «Халоватпласт»						
Дару тирезаҳои пластикӣ м.куб	-	-	-	-	-	-
ҶДММ «Новопласт»						
Дару тирезаҳои пластикӣ м.куб	-	-	-	-	-	-
ҶСП "Деҳқон"						
нахи пахта, тн	1566	1738	1877	2027	2169	138,5
тухмӣ, тн	2447	2716	2933	3167	3388	138
тибит, тн	97,7	108,4	117	126	138,6	141
торак, тн	37,7	41,8	45	49	52,4	139
пат, тн	30	33,3	35,9	38,8	41,5	138
пахтаи дӯзандагӣ, тн	12,2	13,5	14,5	15,7	16,8	138
матои бетору пуд, ҳаз м/т	26,5	29,4	31,7	34,2	36,6	138
равгани пахта, тн	297,4	330,1	356,5	385	411,9	138
кунҷора, тн	1107,8	1229,6	1327,9	1434,2	1534,6	138
шулха, тн	896,9	995,5	1075,1	1161,1	1242,4	138
собуни хоҷагӣ, кг	11415	12670,6	13684	14778,7	15813,2	138
ҶДММ «25 солагии Истиқлолият» тонна						
Нахи пахта	915,2	1015,8	1097,0	1184,8	1267,7	138
Чигит	1430,4	1587,7	1714,7	1851,8	1981,4	138
торак	40,5	44,9	48,5	52,4	56,0	138
пат	50,6	56,1	60,6	65,4	70,0	138
ҶДММ "Спитамен текстайл"						
Ресмони пахтагин, тн	437,4	437,4	459,2	482,2	515,9	118
ҶС "Пахтаи-Нов"						
нахи пахта, тн	1531,8	1700,2	1836,2	1983,1	2121,9	138
тибит, тн	74,4	82,5	89,1	96,2	102,9	138
торак, тн	32,2	35,7	38,5	41,5	44,4	138
пат, тн	21	23,4	25,2	27,2	29,1	138
Чигит тн	2397,6	2661,3	2874,2	3104,1	3321,4	138
ҶС Орди-Нов, тн						
Орди навъи 1 тн	6423	7065,3	7771,8	8549	9147,4	142
Орди навъи 2 тн	1107	1217,7	1339,5	1473,4	1576,5	142
Сабӯс тн	1825	2007,5	2208,3	2429,1	2599,1	142
ҶДММ "Нонпаз"						
Орди навъи 1 (тн)	18	18,9	19,8	20,8	22,2	123
Орди навъи 2 (тн)	4,1	4,3	4,5	4,7	5,0	121
Сабӯс навъи 1 (тн)	3,2	3,4	3,6	3,7	3,9	123
Сабӯс навъи 2 (тн)	4,3	4,5	4,7	5	5,3	123
Маҳсулоти орди (тн)	185	194,2	203,9	214,1	229	123
Маҳсулоти қаннодӣ (тн)	3,3	3,4	3,8	4	4,3	129
Маҳсулоти макарон (тн)	1,3	1,4	1,6	1,7	1,8	138
ҶДММ «Спитамен ойл»						
Кунҷораи соя (тонна)	2340	2574	2831	3114	3331,9	142
Кунҷораи рапс (тонна)	855	941	1035	1139	1218,7	142
Равғани растани (тонна)	1620	1782	1960	2156	2306,9	142
Кунҷораи офтобпараст (тонна)	765	842	926	1019	1090,3	142
ҶДММ "Асил"						
Орди гандум (1,2 нав)тн	3637,5	3819	4010	4216	4511,1	124
Сабус тонна	1400	1470	1543,5	1620,6	1734,0	124
Гандум майда тонна	100	105	110,2	115,7	124,0	124
Партофҳои гандум тонна	180	189	198,4	208,3	222,8	124
ҶДММ "Султони Хаким"						
коркарди орд тн (навъи 1,2)	3157,2	3409,6	3580,1	3759,1	4022,2	127
Сабус тн	738,1	797,1	836,9	878,7	940,2	127
Гандуми майда тн	143,5	154,9	162,7	170,8	182,7	127
Партолвц гандум тн	61,5	66,4	69,7	73,2	78,3	127
КВД "Матбааи ноҳия"						
Газетаҳо	-	-	-	-	-	-
Варага	-	-	-	-	-	-
ҶДММ «Суғдпласт»						
Тағора дона	-	-	-	-	-	-
Фақир дона	-	-	-	-	-	-
Обгардон дона	-	-	-	-	-	-

Ҷамъияти матлуботи ноҳия						
Маҳсулоти нони тонна	-	-	-	-	-	-
Маҳсулоти қаннодӣ тонна	-	-	-	-	-	-
Нӯшокиҳои ташнашикан д. лит	-	-	-	-	-	-

2.1.3. СОҲИБКОРИИ ХУРДУ МИЁНА

Афзалиятнокӣ барои иқтисодиёти ноҳия. Ҳамасола мунтазам афзудани нақши соҳаи соҳибкорию тиҷорати хурд, захираи азими рушди ноҳияро ташкил медиҳад. Тиҷорати хурд дар чунин бахшҳо, чун савдою маҳсулот тайёркунӣ ва фаъолияти омехта, хизматрасонии маишии аҳолӣ ва фурӯши сӯзишворӣ, нақши муҳим мебозад. Шумораи ашхосе, ки ба соҳибкорию тиҷорати хурду миёна машғуланд, дар ноҳия сол то сол афзуда истодааст. Дар соли 2015 дар ноҳияи Спитамен шумораи соҳибкорони тариқи патент фаъолиятдошта ва дорои шаҳодатнома, дар қиёс ба соли 2013-ўм 260 нафар зиёд гардидааст. Вале барои рушди устувори шаҳраку деҳот, дастгирии соҳибкорони бахши истеҳсолот муҳим мебошад. Дар шаҳраку деҳот рушди соҳибкорӣ сол аз сол вусъати тоза гирифта истодааст ва айни ҳол, дар ноҳия 114 адад ҷамъиятҳои дорои масъулияташ маҳдуд, 4 адад ҷамъиятҳои саҳҳомии кушода ва 4 адад ҷамъиятҳои саҳҳомии пӯшида ба қайд гирифта шудаанд.

Омӯзиш нишон дод, ки андозбандии номукаммал ва барои аксари соҳибкорони хурд нофаҳмо, баланд будани фоизҳои қарзҳои бонкӣ ва кӯтоҳ будани мӯҳлати истифодаи он ба рушди соҳибкорӣ монеагӣ менамояд.

Бо вуҷуди ин, нақши соҳибкорони хурду миёна дар таъмини бозори дохилӣ бо маҳсулоти хӯрока ва саноатӣ хеле калон аст ва зиёда аз 50,0 фоизи таъмини маҳсулоти бозори дохилӣ ба дӯши онҳо мебошад.

Самти афзалиятноки бахши соҳибкории хурду миёна, бояд баланд бардоштани нақши саноат дар заминаи инкишофи корхонаҳои хурд ва миёна ба ҳисоб равад.

Диаграммаи 6. Ҳаҷми умумии истеҳсоли маҳсулоти саноат ва хизматрасонӣ дар бахши соҳибкории хурду миёнаи ноҳияи Спитамен дар давраи солҳои 2013-2015

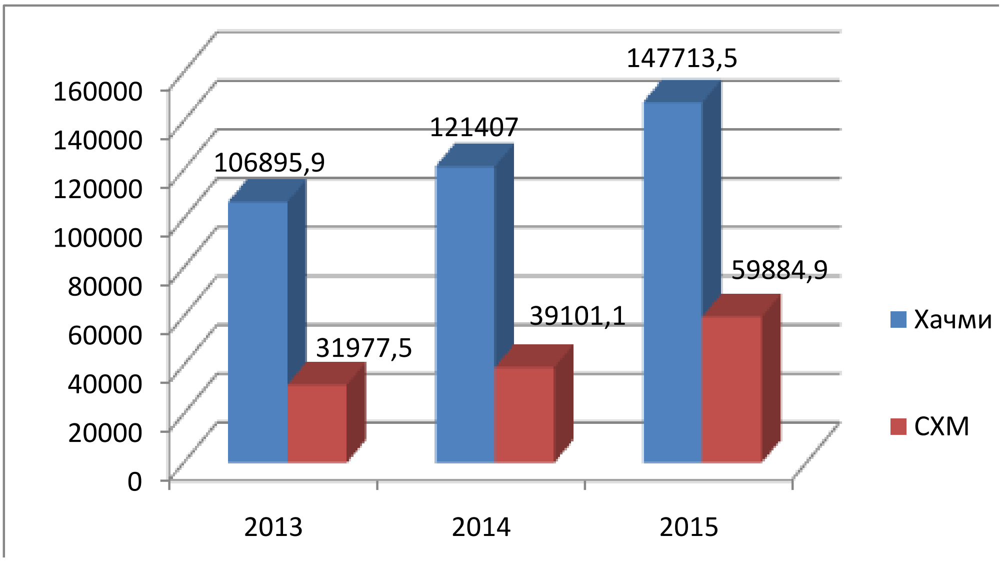

Аз ин лиҳоз, бо мақсади рушди сифатноки саноати ноҳия, ташкили намудҳои нави истеҳсолот, дар заминаи ташкили корхонаҳои муштарак оид ба истеҳсоли масолеҳи сохтмонӣ, коркарди оҳан, пӯсту пашм, меваю сабзавот ва маҳсулоти пахтагӣ, мувофиқи мақсад мебошад.

Диаграммаи 7. Ҳиссаи соҳибкории хурду миёна дар истеҳсоли маҳсулот ва пешниҳоди хизматрасониҳо дар соҳаҳои иқтисодиёти ноҳияи Спитамен

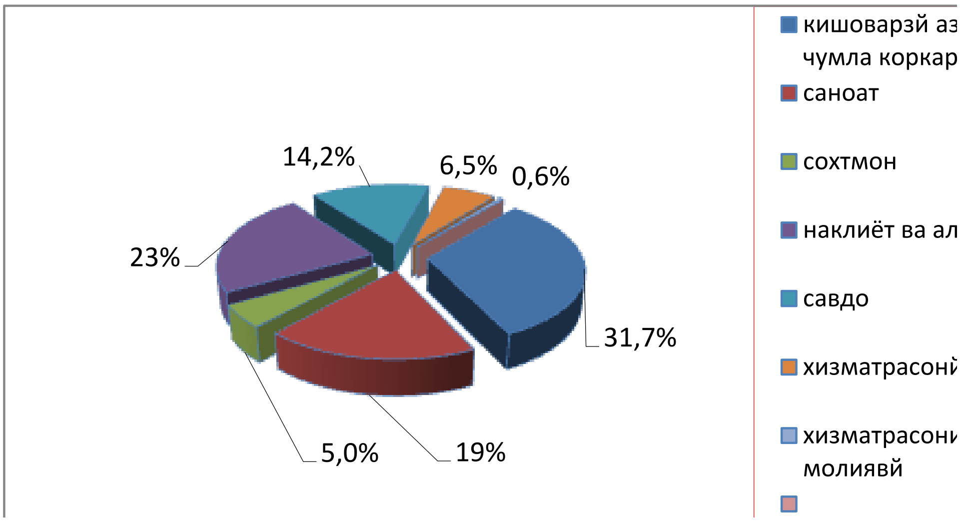

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки қисми бештари соҳибкорони дар ноҳияи Спитамен ба қайд гирифташуда, ба фаъолияти кишоварзӣ, саноат, тиҷорат ва махсусан, дар соҳаи хизматрасонӣ машғул ҳастанд. Дар ин давра дар ноҳия як қатор корхонахои хурд ташкил шуданд, ки барои ба роҳ мондани истеҳсолоти худӣ ва бо молҳои истеҳсоли ватанӣ ғанӣ гардонидани бозори дохилӣ, муҳаё намудани ҷойҳои нави корӣ ва бо ин восита паст кардани сатҳи камбизоатӣ шароит фароҳам меоранд. Дар ноҳия аз 114 ҷамъиятҳои масъулияташ маҳдуди ба қайдгирифташуда беш аз 35 фоизашон бо сабаби набудани ашёи хом ё сабабҳои дигар, аз фаъолият боз мондаанд. Аз шумораи умумии аҳолии қобили меҳнати ноҳия, ки 41936 нафарро ташкил медиҳад, тақрибан 2683 нафар ё ин, ки 6,4 фоиз ба соҳибкорӣ ва тиҷорат машғуланд. Захира ва имкониятҳои дохилии ноҳия ба афзоиши ҳамасолаи шумораи корхонаҳои хурд заминаи хуб фароҳам меоранд.

Ҷадвали №16. Нақши СХМ дар шуғли аҳолӣ ва таъмини ҷойҳои корӣ дар соҳаҳои иқтисодиёти ноҳияи Спитамен

Соҳаҳои иқтисодиёт	*Шумораи субъектҳои ба қайд гирифташуда*		*Шуғл*
	Шахсони ҳуқуқӣ	*Шахсони воқеъӣ*	*Ҳиссаи умумӣ дар шуғли аҳолӣ*
Кишоварзӣ, бо назардошти коркард	*952*	*952*	***28,2***
Нақлиёт ва коммуникатсия	*15*	*-*	***0,4***
Савдо	*276*	*-*	***8,1***
Саноат	*118*	*-*	***3,4***
Сохтмон	*45*	*-*	***1,3***
Соҳибкорони хурди миёна	*300*	*300*	*8,8*
Дигар соҳаҳо	*1566*	*1230*	*46,4*
Муассисаҳои буҷети	*100*		***2,9***
Ҳамагӣ аҳолии машғули кор буда	***3372***	*-*	***100***
Бекор ба қайд гирифта	*750*		*1,8*

Дар ғанӣ гардонидани буҷети ноҳия ҳиссаи соҳибкории хурду миёна сол то сол афзоиш ёфта истодааст.

Ҷадвали №17. Ҳаҷми дохилшавии маблағҳо ба буҷети ноҳияи Спитамен аз ҷониби СХМ. (млн. сомони)

Соҳаҳо	***2013***	***2014***	***2015***
Кишоварзӣ	*8002036*	*6266200*	*8519636*

Нақлиёт	*425784*	*1217238*	*1443253*
Саноат	*3568971*	*2132378*	*1921985*
Алоқа	*389654*	*64725*	*454425*
Энергетика	*158754*	*74214*	*1091375*
Мелиоратсия ва хоҷагии об	*625487*	*894096*	*1583085*
Сохмон	*835473*	*2681452*	*2182881*
Савдо ва хизматрасонӣ			
Дигарҳо	*29872122*	*40906372*	*43111850*
Ҳамагӣ	*43878281*	*54236675*	*60908490*
Ҳаҷми умумии воридоти маблагҳо аз ҳисоби соҳибкорони инфиродӣ			

Мушкилоти асосии соҳаи соҳибкорӣ. Мушкилиҳои асосие, ки ба рушди соҳибкории хурду миёна дар ноҳия таъсири бевосита мерасонанд: норасогии неруи барқ дар фасли зимистон, гаронии нархи технологияҳои нави ҳозиразамон, сатҳи пасти алоқамандӣ ва ҳамкории соҳибкорон ва мақомоти маҳаллӣ, норасогии мутахасисони соҳаи истеҳсоли молу ашёи рақобатпазир, дастрас набудани қарзҳои имтиёзноку дарозмуддат ва баланд будани фоизи маблағҳои қарзии бонкҳо, маҳдуд будани бозори дохилӣ ва мавҷуд набудани савдои наздисарҳадӣ, инчунин сатҳи пасти малакаҳои соҳибкорон, мебошанд.

Хизматрасониҳои барои рушди соҳибкорӣ дар ноҳияи Спитамен мусоидаткунанда.

Фаъолияти бонкҳо. Дар ноҳияи Спитамен, дар соҳаи хизматрасонии бонкӣ ҶСК «Агроинвестбонк», филиали бонки давлатии амонатгузории № 33 ҶТ «Амонатбонк», филиали ҶСП БСТТИСТ «Тоҷпромбонк», филиал ҶСК бонки «Эсхата», филиали ҶСК «Ориёнбонк» ва филиали ҶСП ТАҚХ «Имон-интернешнл» филиали ҶДММ ТАҚХ «Оксус», филиали ҶДММ ТАҚХ «Матин», филиали ҶСК «Содиротбонк», ҶДММ ТАҚХ «Финка» МХБ ва филиали ҶДММ ТАҚХ «Арванд» ба амалиётҳои бонкӣ машғуланд.

Ҷадвали №18. **Оиди хизматрасонии филиалҳои дар ноҳияи Спитамен соли 2015**

Номгӯи бонкҳо	Барои дастгирии кишоварзӣ (ҳаз.сом.)		Қарзҳо барои соҳибкорӣ (ҳаз.сом.)		Қарзҳои истеъмолӣ (ҳаз.сом.)		Дигар соҳаҳо (ҳаз.сом)		Ҷамъи шумора ва маблағҳо (ҳаз.сом.)		Ҷамъ маблағи аз беруни кишовар аз муҳоҷирони меҳнати воридгашта		Ҷамъ маблағи аз беруни кишовар аз Ҷумҳурий содирот мегардад. доллари ИМА
	адад	маблағ	адад	маблағ	адад	маблағ	адад	маблағ	адад	Маблағ	Дол. ҳаз	Рубл ҳаз.	
Амонатбонк	98	684,9	53	282,2	117	730,8	25	86,5	293	1784,4	81,2	217521.9	215,8
Тоҷиксодирот	0	0	11	900,6	28	952,8	-	-	39	1853,4	-	-	-
Имон интернешнл	3709	29769,2	1030	7775,3	258	1727,1	155	1627,3	5152	40898,9	259,9	-	6,1
Эсхата	356	2772,1	255	3423,7	779	4851,1	14	103,5	1404	11150,5	21071,0		988,1
Арванд	122	2112,3	1110	5310,7	452	2812,0	5	108,7	1689	10343,8	69,2		17,5
Оксус	190	1,2	15	0,2	241	2,6	-	-	446	4,1	-	-	-
Финка	453	4399.3	249	3328.7	18	268.1	-	-	720	7996.1	71,6	-	18,9
Матин	65	504,3	433	3270,8	708	1648,6	-	-	12106	5423.8	-		-
«Ориёнбонк»	-	-	1	279.6	-	-	-	-	1	279.6	19045,58	-	8680,5
«Агроинвест-	31	435.7	118	390.5	39	675.3	86	872,6	274	2374.2	9226,2	-	1118,7

бонк»													
«Тоҷикпром-бонк»	80	1346,7	296	5267,2	3	32,4	59	399,5	438	7046,0	128,8	-	291,5
Ҷамъи ноҳия	5104	42025,7	3571	30229,5	2643	13700,8	344	3198,1	22562	89154,8	49953,5	217521,9	11337,1

Бо мақсади тақвият бахшидан ба рушди устувори соҳаи соҳибкорӣ дар ноҳия, анҷом додани як қатор чорабиниҳои манфиатовар, аз ҷумла фароҳам овардани шароит барои равнақи соҳибкорӣ дар бахши хизматрасонӣ ва истеҳсоли маҳсулот (ҷудо намудани замин, бино, андозбандӣ ва ғайра), дарёфти роҳҳои алтернативии дар бозорҳои хориҷи кишвар ба роҳ мондани фурӯши маҳсулоти коркардшуда, дастрас намудани технологияҳои нав бо роҳи иҷораи молиявӣ (лизинг) ва таъсиси курсҳои омӯзишии менеҷмент ва маркетинг, мувофиқи мақсад мебошад.

Дар ноҳияи Спитамен, дар сохтори хизматрасониҳои бонкӣ ва пешниҳоди маблағҳои қарзӣ ба соҳибкорон, бештар аз ҷониби филиал ҶСК бонки «Эсхата», филиали ҶДММ ТАҚХ «Арванд» ва филиали ҶСП ТАҚХ «Имон интернейшнл» маблағ пешниҳод гардидааст.

Ҷиҳати беҳтар намудани сатҳи зиндагии аҳолӣ ва рушди иқтисодиёти шаҳраку деҳот, бонкҳо дар доираи имкониятҳои мавҷуда хизматрасониҳои молиявиро, аз ҷумла интиқоли маблағҳоро ба роҳ монда, ба соҳибкорон ва аҳолӣ қарзҳои кӯтоҳмуддат ва дарозмуддат пешниҳод менамоянд. Дар тӯли солҳои 2014-2015 аз ҷониби бонкҳо ба соҳаҳои гуногуни иқтисодиёти ноҳия ба маблағи 265 млн 600. сомонӣ маблағҳои қарзӣ пешниҳод гардидааст.

Аз ҷумла, бахшу шӯъбаҳои бонкҳо, дар давоми соли 2014-2015 барои фаъолияти соҳибкорӣ ва истеъмолӣ дар ҳаҷми 88 млн. 076 ҳазор сомонӣ маблағ пешниҳод намуданд. Аз он ҷумла, дар ин давра аз ҳама бештар ба соҳаи кишоварзӣ, ба маблағи 43 млн 264 ҳазор сомонӣ, ба соҳаи саноат ба маблағи 25 млн. 435 ҳазор сомонӣ ва ба соҳаи савдо ба маблағи 14 млн. 196 ҳазор сомонӣ қарз дода шудааст. Ин қарзҳо барои бунёди нуктаҳои фурӯши маҳсулот ва хизматрасонӣ, истеҳсоли маҳсулоти хоҷагии қишлоқ, воридоти маҳсулоти ниёзи мардум, нуриҳои минералӣ, қисмҳои эҳтиётӣ, сӯзишворӣ ва роҳкирои муҳоҷирони меҳнатӣ пешниҳод гардидааст. Хидмати бонкҳои ваколатдор дар кори ба аҳолӣ бо пули нақди асъори хориҷӣ бозпас додани маблағҳои ғайринақдии аз мамлакатҳои аъзои Иттиҳоди Давлатҳои Муштаракулманофеъ аз ҷониби муҳоҷирони меҳнатӣ интиқол дода шуда, қобили қайд аст ва дар соли 2015 аз ҷониби муассисаҳои бонкии ноҳия, маблағҳо дар ҳаҷми 32 млн 813 ҳазор доллари ИМА ба сокинони ноҳия дастрас гардонида шудааст.

Новобаста ба он, ки солҳои охир ҳаҷми умумии қарзҳои бонкии ба мизоҷон пешниҳодгардида афзуда бошад ҳам, дар асл фоизи истифодаи онҳо хеле баланд буда, ҳамзамон мӯҳлати баргардонидани онҳо кӯтоҳ аст. Ин омил барои гардиши мӯътадили захираҳои молиявӣ ва навсозии фондҳои асосӣ монеа шуда, ба таъмини рушди устувори соҳаҳои истеҳсолӣ имконият намедиҳад.

Диаграммаи 8. Ҳиссаи маблағҳои қарзие, ки ба занҳо дода шудааст

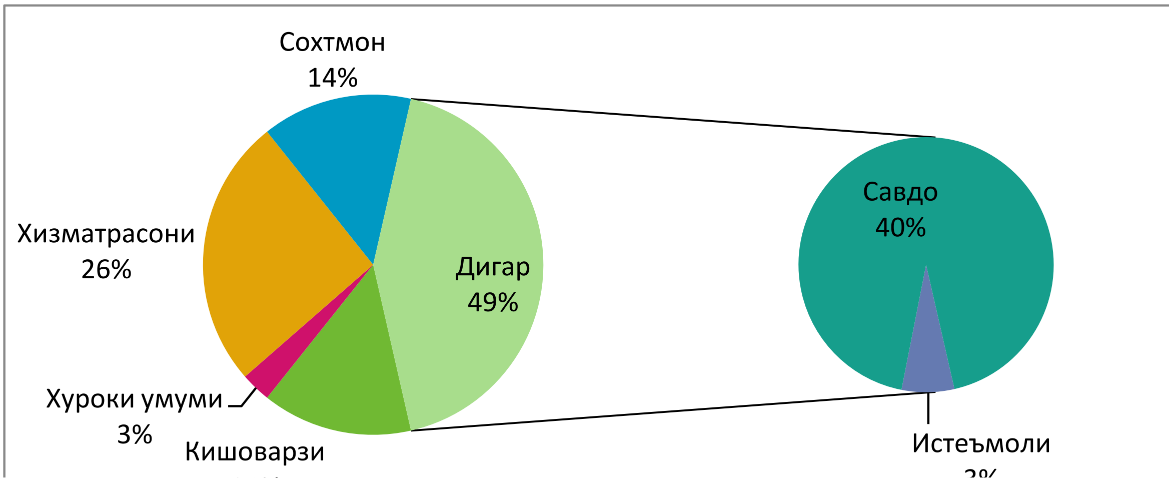

Омӯзиши масъалаи истифодаи маблағҳои қарзӣ нишон медиҳад, ки маблағҳои пешниҳодгашта аз ҷониби занони соҳибкори ноҳия, 40 % дар соҳаи савдо, 3 % барои истеъмолот, 26 % дар соҳаи хизматрасонӣ истифода мешаванд. Сабаби асосии он, мӯҳлати кӯтоҳи пешниҳоди маблағҳои қарзӣ аз ҷониби бонкҳо ва гардиши нисбатан босуръати маблағҳо дар соҳаҳои мазкур мебошад. Маблағҳои қарзии боқимондаро занҳои соҳибкори ноҳия 14 % дар соҳаи кишоварзӣ,

14 % дар соҳаи сохтмон ва 1 % дар соҳаи хӯроки умумӣ бо мақсади рушди соҳаҳои мазкур ва гирифтани даромади иловагӣ аз он, истифода менамоянд.

Ҷадвали №19. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди бозори истеъмолӣ дар ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020. (млн. сомонӣ)

Нишондиҳандаҳо	*Соли 2016*	*Соли 2017*	*Параметрҳои дурнамо*			*Соли 2020 бо % нисбати с2016*
			с2018	*с2019*	*с2020*	
Бозори истеъмолӣ						
Гардиши моли чакана дар ҳамаи соҳаҳо	*199,2*	*219,1*	*229,1*	*252,0*	*277,2*	*139,1*
Сектори давлатӣ	*0,97*	*1,06*	*1,17*	*1,28*	*1,4*	*145*
Сектори ғайридавлатӣ	*198,2*	*218,0*	*239,8*	*263,8*	*290,1*	*146*
аз он ҷумла савдои кооперативӣ	*1,43*	*1,57*	*1,73*	*1,90*	*2,09*	*146*
Бозор ва сектори тиҷоратӣ	*127,6*	*140,3*	*154,4*	*169,8*	*186,7*	*146*
Ҳаҷми хизматрасонии пулакӣ ба аҳолӣ дар ҳамаи соҳаҳо	*56,6*	*62,2*	*68,5*	*75,3*	*82,8*	*146*

Ҷадвали №20. Параметрҳои дурнамои рушди СХМ дар ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	*Соли 2016*	*Соли 2017*	*Параметрҳои дурнамо*			*Соли 2020 бо % нисбати с2016*
			с2018	*с2019*	*с2020*	
Теъдоди корхонаҳо (бе хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) то 15 нафар (воҳид)	*238,9*	*246,1*	*253,5*	*261,1*	*268,5*	*112,4*
Теъдоди корхонаҳо (бе хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) то 50 нафар	*17,5*	*18,1*	*18,6*	*19,1*	*19,5*	*112,0*
Шумораи амалкунандагони корхонаҳо то 15 нафар	*238,9*	*246,1*	*253,5*	*261,1*	*268,6*	*112,4*
Шумораи амалкунандагони корхонаҳо то 50 нафар	*17,5*	*18,1*	*18,6*	*19,1*	*19,5*	*112,0*
Шумораи коргарон (ҳазор нафар)	*21,1*	*21,7*	*22,4*	*23,0*	*23,4*	*111,0*
Маблаги умумӣ аз фӯруши маҳсулот ва хизматрасонӣ (ҳазор сомонӣ)	*54255,2*	*55882,9*	*57559,4*	*59286,2*	*61064,7*	*112,5*
Шумораи соҳибкорони инфиродӣ (ҳазор нафар):	*2,36*	*2,43*	*2,5*	*2,57*	*2,64*	*112,1*
аз ҷумла						
бо фаъолияти шаҳодатнома (ҳазор нафар)	*0,72*	*0,74*	*0,76*	*0,78*	*0,80*	*111,1*
бо патент (ҳазор нафар)	*1,86*	*1,91*	*1,97*	*2,02*	*2,07*	*111,3*

Ҷадвали №21. Параметрҳои дурнамои рушди робитаҳои иқтисодии хориҷии ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	*Соли 2016*	*Соли 2017*	*Параметрҳои дурнамо*			*Соли 2020 бо % нисбати с2016*
			с2018	*с2019*	*с2020*	
Гардиши савдои хориҷӣ - ҳамагӣ (ҳазор долл.ИМА)	*67117,8*	*70473,7*	*73997,4*	*77697,25*	*81582,1*	*121,5*
аз он ҷумла:						
Содирот – ҳамагӣ (ҳазор долл.ИМА)	*3123,2*	*3279,4*	*3443,4*	*3615,5*	*3796,2*	*121,5*
Нахи пахта (ҳазор тонна)	*1903,1*	*1998,3*	*2098,2*	*2203,1*	*2313,8*	*121,5*
(ҳазор долл.ИМА)	*2508,3*	*2633,8*	*2765,5*	*2903,7*	*3048,8*	*121,5*
Ришта (ҳазор тонна)	*227,2*	*238,6*	*250,5*	*263*	*276,1*	*121,5*
(ҳазор долл.ИМА)	*596,4*	*626,2*	*657,5*	*690,4*	*724,9*	*121,5*
Маҳсулоти меваю сабзавот (ҳазор тонна)	*189*	*198,5*	*208,4*	*218,8*	*229,7*	*121,5*
(ҳазор долл.ИМА)	*18,5*	*19,4*	*20,4*	*21,4*	*22,4*	*121,5*
Воридот – ҳамагӣ (ҳазор долл. ИМА)	*63994,62*	*67194,3*	***70554***	***74081,7***	***77785,7***	***121,5***
Гандум (ҳазор тонна)	*18686,9*	*19621,2*	*20602,3*	*21632,4*	*22714,0*	*121,5*
(ҳазор долл. ИМА)	*34944*	*36691,2*	*38525,8*	*40452*	*42474,6*	*121,5*
Орд (ҳазор тонна)	*142,8*	*149,9*	*157,4*	*165,3*	*173,6*	*121,5*
(ҳазор долл.ИМА)	*58,6*	*61,5*	*64,6*	*67,8*	*71,2*	*121,5*
аз ҷумла:- бензин (ҳазор тонна)	*262,9*	*276,1*	*289,9*	*304,4*	*319,6*	*121,5*
(ҳазор долл.ИМА)	*185,6*	*194,9*	*204,7*	*214,9*	*225,6*	*121,5*
- сӯзишвории дизелӣ (ҳазор тонн)	*702,8*	*737,9*	*774,8*	*813,5*	*854,1*	*121,5*
(ҳазор долл.ИМА)	*510,5*	*536*	*562,8*	*591*	*620,5*	*121,5*
Нуриҳои минералӣ (ҳазор тонна)	*1960,35*	*2058,37*	*2161,29*	*2269,35*	*2382,8*	*121,6*
(ҳазор долл.ИМА)	*818,16*	*859,07*	*902,02*	*947,12*	*994,4*	*121,5*
Зардорихо (ҳазор тонна)	*36,75*	*38,59*	*40,52*	*42,54*	*44,66*	*121,5*
(ҳазор долл.ИМА)	*676,1*	*709,9*	*745,39*	*782,66*	*821,8*	*121,6*
Гази моеъ (ҳазор тонна)	*30979,2*	*32528,16*	*34154,57*	*35862,3*	*37655,4*	*121,5*
(ҳазор долл.ИМА)	*18957,75*	*19905,64*	*20900,92*	*21945,97*	*23043,26*	*121,5*
Шпакилевка (ҳазор тонна)	*153,3*	*160,97*	*169,01*	*177,46*	*186,3*	*121,5*
(ҳазор долл.ИМА)	*68,67*	*72,1*	*75,71*	*79,49*	*83,46*	*121,5*
Масолехи сохтмони (ҳазор тонна)	*2543,31*	*2670,48*	*2804*	*2944,2*	*3091,4*	*121,5*
(ҳазор долл.ИМА)	*1731,03*	*1817,58*	*1908,46*	*2003,88*	*2104,0*	*121,5*
Чӯп ва махсулоти ДВП (ҳазор тонна)	*134,4*	*141,12*	*148,18*	*155,58*	*163,3*	*121,5*
(ҳазор долл. ИМА)	*79,28*	*83,24*	*87,4*	*91,77*	*96,35*	*121,5*

2.1.4 Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои иқтисодиёт

Ҷадвали №22

Мақсад	Вазифаҳо	Чорабиниҳо ва лоиҳаҳо	Маблағи умумӣ (ҳаз.сом)	Солҳо					Манбаи маблағгузорӣ	Натиҷаҳои пешбинишуда
				2016	2017	2018	2019	2020		
Кишоварзӣ										
Баланд намудани сатҳи самаранокии фаъолияти кишоварзӣ ва дастрасии хоҷагиҳои деҳқонии ноҳия ба хизматрасониҳои муосири кишоварзӣ.	1.Дастрасии самараноки хоҷагиҳои деҳқонӣ ба техникаю технологияи нави соҳаи кишоварзӣ.	1.1.Бунёди нуқтаҳои фурӯши нуриҳои минералии сертификатсияшудаю тухмии хушсифат ва қисмҳои эҳтиётии техникаи кишоварзӣ дар ҷамоатҳои Куруш, Имтиглол, Тагояк ва Сарбанд.	400,0	-	-	400,0	-	-	Соҳибкорони маҳаллӣ	Афзоиши сатҳи даромаднокии х/д то соли 2020 то 40% афзудааст. Афзоиши майдони зироатҳори кишоварзӣ ва боғу ангурзорҳо то соли 2020 то 25% ва заминҳои кишт то 40% зиёд гардидааст. Зиёдшавии истеҳсоли маҳсулоти соҳаи чорводорӣ то соли 2020 то 45%, мева то 45% то соли 2020, сабзавот то 55%, занбӯри асалпарварӣ то 30% расонида шудааст. Сатҳи таъминоти х/д бо нуриҳои минералии сертификатсияшудаю тухмии хушсифат ва қисмҳои эҳтиётии техникаи кишоварзӣ то соли 2020 то 80% афзудааст. Зиёд гардидани сатҳи даромаднокии х/д то 40% то соли 2020. Афзоиши ҳаҷми даромадҳо ба буҷет то соли 2020 то 50% расонида шудааст.
		1.3.Ташкили нуқтаи хизматрасонии байторӣ ва бордоркунии чорво аз хисоби насли хушзоти чорво дар маркази ноҳия.	200,0	-	200,0	-	-	-	Ҷалби сармояи хориҷӣ	
	2.Бунёди корхонахои муштарак, корхонахои хурд, сеххои истеҳсоли оид ба коркарди махсулоти шир, гӯшт ва пашму пӯст дар нохия.	2.1.Хамасола афзун намудани саршумори чорво ва масоҳати боғу токзорхои нав, инчунин масоҳати заминҳои кишт.	200,0	-	-	80	120	-	Ҷалби сармояи хоҷагиҳои деҳқонӣ.	
		2.2.Ҳамасола афзун намудани майдони боғу токзор ва заминҳои кишт.	100	-	-	50	50	-	Ҷалби маблағҳои х/д	
		2.3.Таъмири асосӣ ва барқарорсозии стансияи кӯҳнаи бойторӣ ва дар заминаи он, ташкил намудани дорухонаи бойторӣ ва нуқтаи бордоркунии сунъии чорво..	200,0	-	-	-	100	100	Номуайян	
	3.Дастгирии молияви соҳаи замбурпарварӣ	3.1.Таъмин намудани хоҷагиҳои занбӯри асалпарварии ноҳия бо қарзҳои камфоиз ва дарозмуддат.	200,0	-	-	-	-	200	Сармояи хориҷӣ	
	4.Татбиқи чорабинихои оид ба хифзи мухити зист дар сохаи кишоварзӣ.	4.1. Зиёд намудани майдони дарахтзорхо тавассути парвариш ва шинондани ниҳолҳо.	150,0	-	50	50	50	-	Ҷалби сармояи хоҷагиҳои деҳқонӣ	
		4.2.Корҳои соҳилмустаҳкамкунии қад-қади дарёи Сир ва дар мавзеҳои хатарноки дигар сойҳои дар ҳудуди ноҳия ҷойдошта.	500,0	20	100	100	100	80	Буҷети ҷумҳуриявӣ	
	5.Таъмир ва	5.1.Барқарорсозии заҳбуру	200,0	-	-	-	100	100	Номуайян	

	баркарорсозии иншоотҳо, таҷҳизотҳои шабакаи мелиоративию ирригатсионӣ ва чоҳҳои амудӣ.	*заҳкашҳои дохили хоҷагиҳои ноҳияи Спитамен.*								*Афзоиши (то соли 2020 то 60%) дастрасӣ ба оби полезӣ.* *Афзудани ҳосилнокии заминҳо, то 80% то соли 2020, кам шудани масоҳати шӯразаминҳо ва 50% паст шудани сатҳи обҳои зеризаминӣ.* *То 50% паст гаштани сатҳи касалиҳои сироятӣ дар соҳаи чорводорӣ, афзоиш ёфтани маҳсулнокии и чорво ва саршумори он.* *Афзоиши шумораи занбӯрпарварон ва оилаҳои занбӯри асал, баланд гаштани ҳосилноки маҳсулоти занбӯрпарварӣ, афзоиши даромадҳо ба буҷети маҳаллӣ аз соҳаи мазкур то 65% то соли 2020.*
		5.2.Тоза ва таъмир намудани каналҳои ирригатсионӣ.	*300,0*	*-*	*100*	*100*	*100*	*-*	*Номуайян*	
		5.3.Чорабиниҳои паст намудани сатҳи обҳои зеризаминӣ ва пешгирии шӯршавии заминҳо.	*200,0*	*-*	*-*	*-*	*100*	*100*	*Номуайян*	
		5.4.Бунёд намудани пойгоҳи нави ирригатсионӣ дар мавзеи Шавкати ҷамоати деҳоти Тагояк	*500,0*	*-*	*-*	*-*	*250*	*250*	*Буҷети вилоятӣ*	
		5.5.Таъмир ва тармими пойгоҳҳои обкашии Нов, Новая, Меҳнат1-2.	*300,0*	*-*	*-*	*-*	*150*	*150*	*Номуайян*	
	6.Бунёди стансияи бойтории замонавӣ ва дорухона барои табобати чорвои чамъиятӣ ва аҳолӣ.	*6.1.Таъмир ва барқарорсозии стансияи бойтории мавҷуда ва дар заминаи идораи бойторӣ ташкил намудани дорухона барои таъмини чорвои чамъиятӣ ва аҳолӣ бо доруҳои зарурӣ, бо мақсади паст кардани сатҳи касалиҳои сироятӣ дар байни чорво.*	*200,0*	*-*	*-*	*100*	*100*	*-*	*Буҷети маҳаллӣ*	
	7.Бунёди стансияи муҳофизати растаниҳо дар ноҳия.	*7.1.Таъмини хоҷагиҳои деҳқонӣ бо доруҳои хушсифат барои мубориза бар зидди ҳашаротҳои ба соҳаи растанипарварӣ зараррасон.*	*170*	*-*	*50*	*50*	*30*	*40*	*Номуайян*	
		8.4.Гузаронидани чорабиниҳо оид ба тоза ва барқарорсозии коллекторҳо, барқарорсозии 20 адад чоҳҳои байнихоҷагӣ ва дохилихоҷагӣ дар ҷамоатҳои ноҳия.	*500,0*	*-*	*-*	*-*	*250*	*250*	*Номуайян*	*Афзоиши майдони заминҳои обӣ (аз ҳаҷми умумии заминҳои кишоварзӣ) ба 25% то соли 2016.* *Зиёд шудани ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ то соли 2016 то 40%.*
	Ҳамагӣ дар бахши кишоварзӣ		***5920***	***20***	***320***	***1030***	***2070***	***2380***		
Саноат										

		1.2.Бунёди корхонахо ва сеххои хурди истеҳсолӣ оиди коркарди маҳсулоти ширу гӯшт, пашму пуст ва меваю сабзавот дар маркази ноҳия.	*2000*	*-*	*-*	*1000*	*500*	*500*	*Номуайян*	
		1.2.Сохтмони корхонаи коркарди шир дар ҷ/д Т.Ӯлҷабоев	*100*		*50*	*50*			*Маблағҳо Соҳибкор Рахматҷонов И.*	
	Ҳамагӣ дар бахши саноат									
Соҳибкории хурд ва миёна										
Беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ҷиҳати мусоидат намудан ба рушди соҳибкорӣ	*1.Истифодаи самараноки маблағҳои хусусии соҳибкорон бо мақсади рушди ноҳия.*	*1.1.Сохтмони ҳаммом, чойхонаи миллӣ ва тӯйхона дар деҳаи Оқтепаи ҷамоати деҳоти Истиқлол*	*3300,0*	*2200*	*1100*	*-*	*-*	*-*	*Маблағҳои соҳибкор Аҳрорқулов Б.*	*Шумораи ҷойҳои кории нави аз ҷониби СХМ ташкилгардида то соли 2016 то 1500 адад расонида шудааст.*
		1.2.Сохтмони коргоҳҳои хурди коркарди маҳсулоти ширу гушт ва пашму пӯст, меваю сабзавот дар ноҳия.	*2300,0*	*-*	*-*	*-*	*1000*	*1300*	*Номуайян*	
		1.4. Бунёди бинои 2 ошёнаи маркази савдои «Спитамен» дар ҷ/ш Нов.	*4045,0*	*-*	*-*	*-*	*2500*	*1545*	*Маблағҳои соҳибкор Эшонқулов А.*	
		1.6.Сохтмони меҳмонхона ва ошхона дар ҷ/д Куруш.	*145,0*		*145,0*	*-*	*-*	*-*	*Маблағҳои соҳибкор Ҷӯраева Х.*	
		1.7.Сохтмони нуқтаи фурӯши сӯзишворӣ, тӯйхона ва чойхона дар ҷ/д Куруш.	*455,0*		*455,0*	*-*	*-*	*-*	*Маблағҳои соҳибкор Ӯринов Ш.*	
		1.9.Сохтмони нуктаи таъмири наклиёти сабукрав дар чамоати Сарбанд	*400,0*				*150*	*250*	*Маблағҳои соҳибкор Бекмуродов Г*	
		1.10.Сохтмони магозаи тиҷоратӣ дар ҷ/ш Нов	*330,0*		*100*	*230*		*-*	*Маблағҳои соҳибкор Зокиров С.*	
		1.11.Сохтмони нуқтаҳои савдо ва хизмати маишӣ дар деҳаи Янгиободи ҷ/д Нов	*550,0*	*-*		*200*	*150*	*200*	*Маблағҳои соҳибкор Рофиев А.*	
		1.12.Сохтмони бинои 2 ошёнаи маркази хизматрасонии маишӣ дар ҷ/ш Нов.	*950,0*	*-*		*300*	*350*	*300*	*Маблағҳои соҳибкор Саидов Ф.*	
	2.Ташкил намудани корхонаҳои хурди	*2.1.Ташкили корхонаи маҳсулоти бастабандии (упаковочная продуксия) дар маркази*	*250,0*	*-*	*-*	*-*	*125*	*125*	*Номуайян*	

	муштарак ва сехҳои истеҳсоли маҳсулоти рақобатпазир	*ноҳия.*								
		Ҷамъ дар бахши СХМ	***20869,9***	***8650***	***2060***	***730***	***5425***		***4004,9***	
		Сохтмон								
		Сохтмони бинои маъмурии 2 ошёна ҶҲДТ дар ҷамоати шаҳраки Нов	***200***	***-***	***50***	***150***	***-***		*Маблағҳо худ маблағгузор ва соҳибкорони ноҳия*	
		Ҳамагӣ блоки иқтисодӣ, аз ҷумла	***50289,9***	***16170***	***3780***	***7060***	***11995***	***11184,9***		
		Буҷети маҳаллӣ	*500*	*-*	*-*	*100*	*100*	*300*		
		Буҷети вилоятӣ	*1000*	*-*	*-*		*500*	*500*		
		Буҷети ҷумҳуриявӣ	*500,0*	*20*	*100*	*100*	*100*	*80*		
		Сармояи хориҷӣ	*400*	*-*	*-*	*-*	*200*	*200*		
		Маблагҳои соҳибкорон,бонкҳои маҳаллӣ, х/д ва аҳолӣ	*40689,9*	*16150*	*3380*	*5310*	*8670*	*7179,9*		
		Эҳтиёҷот ба маблаг	*7200*	*-*	*300*	*1550*	*2385*	*2925*		

2.2. СОҲАҲОИ ИҶТИМОӢ

2.2.1. ТАНДУРУСТӢ

Тандурустӣ барои беҳбудии саломатии аҳолӣ, ҳамчун самти асосӣ ва афзалиятнок ва яке аз соҳаҳои муҳим ба ҳисоб меравад.

Дар фасли мазкур, самтҳои афзалиятноки соҳаи тандурустии ноҳияи Спитамен ва чорабиниҳое, ки барои беҳтар намудани дастрасии аҳолӣ ба хизматрасониҳои муосир ва сифатнокӣ тиббӣ, инчунин, заминагузории асосҳои низоми ёрии тиббию беҳдоштии аввалияе, ки ногузиранд, мавриди таҳлил ва баррасӣ қарор гирифтааст. Бахши тандурустии ноҳия зерсохторҳоеро, аз қабили дармонгоҳҳо ва марказҳои саломатӣ, ҳамзамон масоили ҳолати саломатии аҳолӣ ва дастрасии хизматрасониҳои тандурустӣ, мушкилиҳои мавҷудаи низоми тандурустӣ, ҳадафҳо ва ғайраро фаро гирифтааст.

Аз рӯи маълумоти расмӣ дар ноҳияи Спитамен давомнокии миёнаи умри мардон аз 59 то 76 сол ва занон аз 65 то 76 солро ташкил медиҳад.

Бемориҳои паҳншуда. Маълумотҳои расмӣ нишон медиҳанд, ки дар байни аҳолии ноҳияи Спитамен, бемориҳои аз ҳама бештар паҳншуда, ин фишори баланди хун, бемориҳои дил, диабети қанд, сил, зардпарвин ва кирми рӯда (гелминтоз) дар байни кӯдакон ва наврасони то 14-сола, мебошад. Сабаби паҳн шудани чунин бемориҳо дар байни аҳолӣ, саривақт аз ташхис нагузаштани беморон, сатҳи пасти иттилотнокии тиббии аҳолӣ оиди масоили тарзи ҳаёти солим ва пурра таъмин набудани аҳолӣ бо оби тозаи ошомиданӣ, мебошад.

Саломатии модар ва кӯдак. Беҳдошти саломатии аҳолӣ, самти муҳими соҳаи иҷтимоӣ ба ҳисоб рафта, масъалаҳои вазъи солимии аҳолӣ, дастрасӣ ва пешниҳоди хизматрасониҳои босифати тиббӣ ба табақаи осебпазири аҳолӣ, аз ҷумла занон ва кӯдаконро дар бар мегирад. Мавриди зикр аст, ки дар ноҳия теъдоди занони қобили таваллуд 26,4 дарсади шумораи умумии аҳолии ноҳияро ташкил медиҳанд.

Дар ноҳияи Спитамен 99,4%-и таваллуд дар муассисаҳои тиббӣ ва 0,4 % дар шароити хона гузаронида мешавад. Сабаби асосии дар хона таваллуд намудани занҳо, ин дер муроҷиат намудан ба кӯмаки тиббӣ ва ҳодисаҳои таваллуди таъҷилӣ мебошад. Қариб 20 % ҳолати таваллудҳои хонагӣ бо иштироки момодояҳо гузаронида мешавад (ниг.ҷадвали №24).

Ҷадвали №23. Таваллуд дар муассисаҳои тиббӣ ва дар шароити хона, сатҳи фавти модар дар ноҳияи Спитамен

Нишондиҳандаҳо	*2013*	*2014*	*2015*
Шумораи умумии таваллуд	*3499*	*3836*	*3585*
Таваллуд дар муассисаҳои тиббӣ	*3481*	*3822*	*3772*
Бо ҳисоби фоиз	*99,5*	*99,6*	*99,6*
Таваллуд дар хона	*18*	*14*	*13*
Бо ҳисоби фоиз	*0,5*	*0,4*	*0,4*
Мурда таваллудшуда	*37-10,8%*	*34-8,6%*	*-*
Фавти модар (шумора/ шумора ба 100 ҳаз. з/т)	*3-43*	*1-26*	*1-26*
Занҳои синни қобили таваллуд (аз 15 то 49 сола)	*32978*	*35549*	*32978*

Таҳлили нишондиҳандаҳои солҳои охир нишон медиҳад, ки дар ноҳияи Спитамен, афзоиши шумораи умумии таваллуд 30% аз ҳисоби таваллуди нахустҳомиладорон ва 50% аз ҳисоби заноне, ки фосилаи байни таваллудашон то 2 сол мебошад, ба вуҷуд омадааст.

Дар ноҳия соли 2015 ҳодисаҳои фавти модар ба қайд гирифта нашудааст. Аз рӯи таҳлили мутахассисони соҳа, сабаби ҳодисаҳои фавти модар дар солҳои 2013-2015, ин хунравии шадиди баъди таваллуд, бемориҳои экстрогенеталӣ ва эмболия бо оби назди тифл мебошад.

Мушкилии дигари соҳаи тандурустии ноҳия, ҳодисаҳои мурда таваллуд шудан мебошад. Ин нишондиҳанда сол ба сол паст шуда бошад ҳам, дар соли 2015 тамоюли болоравиро касб намудааст. Сабабҳои асосии мурда таваллуд гуногунанд, аз ҷумла:

- бемориҳои ғайригениталии ҳомиладорон (зуком, бемориҳои шадиди роҳи нафас, пиелонефрит, ҷоғар ва ғайра),
- бемориҳои сироятии узвҳои таносул (колпит, аднексит, эндометрит),
- авориздҳои ҳомиладорӣ (гестоз, бисёробӣ, камобӣ ва ғайра) ва
- нуқсонҳои модарзодии тифл (никоҳи байни хешу таборӣ) мебошад.

Таҳлил нишон медиҳад, ки фоизи бемориҳои камхунӣ дар байни занҳои қобили таваллуди ноҳия, дар муқоиса бо нишондиҳандаҳои ҷумҳуриявӣ паст бошад ҳам, (нишондиҳандаи миёнаи умумҷумҳуриявӣ 40 %), вале таи солҳои охир, дар ноҳия ба ҳисоби миёна 3,7 фоиз афзоиш ёфтааст. Сабаби асосии ин рӯйдод, асосан зуд-зуд таваллуд намудани занон, таъминоти нокифоя бо маводи ғизоӣ, камбизоатӣ ва сатҳи пасти иттилоотнокии аҳолӣ роҷеъ ба масъалаҳои пешгирии бемориҳо, мебошад. Мушкилии дигари ба масъалаи солимии модар алоқаманд - норасогии йод, аз сабаби паст будани сифати маҳсулоти ғизоӣ (йоднок нагардонидани маҳсулоти ғизоӣ) ва сатҳи пасти иттилоотнокии занон оид ба пешгирии бемориҳо (ниг. ба ҷадвали №25) мебошад.

Ҷадвали №24. Камхунӣ ва норасоии йод дар организми занҳое, ки аз давраи ҳомилагӣ баромадаанд

Нишондиҳандаҳо	*2013*	*2014*	*2015*
Шумораи занҳои ҳомила ва аз ҳомилагӣ баромада	*3460*	*3210*	*3238*
Камхунии алоқаманд бо норасогии оҳан	*2320*	*2140*	*2570*
Бо фоиз (%)	*67,0*	*66,6*	*79,3*
Ҳолатҳои норасогии йод	*1192*	*1286*	*1490*
Бо фоиз (%)	*34,4*	*40,0*	*464*

Барои беҳтар намудани саломатии модарон ва ҳомиладорон дар байни аҳолии ноҳия корҳои зеринро амалӣ намудан зарур аст:

– баланд бардоштани сатҳи донишҳои тиббии аҳолӣ,
– беҳтар намудани шароити зиндагӣ ва ғизогирии занҳо ҳангоми давраи ҳомиладорӣ ва беҳтар намудани муносибати аҳли оила ба зани ҳомиладор,
– хотима гузоштан ба ҳолатҳои никоҳи хешу таборӣ,
– саривақт бистарӣ намудани беморон ҳангоми пайдошавии авоизи ҳомиладорӣ,
– аз таъмири асосӣ баровардани бинои таваллудхонаи ноҳиявӣ ва бо оби тоза ва таҷҳизотҳои зарурию замонавӣ таҷҳизонидани он,
– таъмини гурӯҳҳои мақсаднок бо маводҳои контрасептивӣ.

Дар ноҳия, ҳодисаҳои фавти навзодон, асосан дар давраи неонаталии барвақт, дар қатори бемориҳои генеталӣ, бемориҳои экстрогенеталии модарон (зукком, БШРН ва пиэлонефрит) ва авориздҳои ҳомиладорӣ, аз ҷумла ҷароҳати валодат, ҳолатҳо вобаста бо норасид будани тифл, норасогии ҳаво ва нуқсонҳои модарзодӣ, ба амал меоянд. Яке аз сабабҳои таваллуди тифли навзод бо нуқсони модарзодӣ, ин никоҳи байни хешу таборӣ мебошад.

Воқеан дар ноҳия, кӯдакон бисёртар гирифтори шаклҳои мухталифи бемории шадиди роҳи нафас (БШРН), бемориҳои дарунрав (БД), варами шуш (пневмония), нуқсонҳои модарзодӣ ва дигар бемориҳое мешаванд, ки дар бисёр маврид боиси фавти кӯдакон мегардад.

Ҷадвали №25. Нишондиҳандаҳои фавти кӯдакон дар ноҳияи Спитамен

Нишондиҳандаҳо	*2013*	*2014*	*2015*
Неонаталии барвақт	*28-8%*	*19-5%*	*25-6,9%*
То 1 сола	*53(15,1 %)*	*43- (12,4 %)*	*43 (12%)*
Аз 1 то 5 сола	*5*	*4*	*4*
Аз 5 то 14 сола	*65*	*43*	*2*

Фавти кӯдакони синни аз 1 то 5 сола, дар ноҳия, бештар дар хона ба вуҷуд меояд. Сабаби асосии он, бемориҳои роҳи нафас (дар беморони ба бемориҳои камхунӣ гирифторшуда), камғизогӣ, осебҳои садамавӣ, нуқсонҳои модарзодӣ ва асфиксияи механикӣ мебошад. Барои паст намудани сатҳи нишондиҳандаҳои фавти кӯдакон дар ноҳия чорабиниҳои солимгардонии занҳоро беҳтар ба роҳ мондан зарур аст.

Ба аҳолии ноҳияи Спитамен як қатор муассисаҳои тиббӣ хизмат мерасонанд.

Ҷадвали №26. Инфрасохтори соҳаи тандурустӣ

№	*Номи муассисаҳо*	*Шумора*	*Аз ҷумла, ҳолати корӣ*
1	*Беморхонаи марказӣ*	*1*	*Таъмирталаб*
2	*Беморхонахои минтакави*	*2*	*Таъмирталаб*
3	*МСН*	*2*	*-*
4	*МСД*	*9*	*-*
5	*МНДСЭН*	*1*	*Таъмирталаб*
6	*Хонаҳои саломатӣ*	*1*	*Таъмирталаб*
7	*Маркази эмтаминкунӣ*	*1*	*-*
8	*Маркази тарзи ҳаёти солим*	*1*	*-*
9	*Маркази СПИД*	*1*	*-*
10	*Маркази мубориза бар зидди бемориҳои сил*	*1*	*-*
11	*Маркази солимии репродуктивӣ*	*1*	*-*
12	*Маркази ҳамбастаги бемориҳои кӯдакона*	*1*	*-*
13	*Лаборатория клиникавии биохимиявӣ*	*1*	*Таъмирталаб*
14	*Филиали омӯзишгоҳи тиббии ш. Хӯҷанд*	*1*	*Таъмирталаб*

Дар муддати солҳои тӯлонӣ (зиёда аз 24 соли охир) аксарияти шӯъбаҳои беморхонаи марказии ноҳия таъмир нагардида, дар ҳолати корношоям қарор доранд. Утоқҳои амалиёти ҷарроҳӣ дар ҳолати садамавӣ қарор дошта, биноҳои ёрирасон (морг, шӯъбаи ёри таъҷилӣ, ошхона ва ташхисгоҳ) бошанд, ба таъмири асосӣ ниёз доранд. Дар беморхона шабакаи гармидиҳӣ мутамарказ буда, аз сабаби корношоям будани буғхона ва фарсудаю корношоям гаштани қубурҳои обгузар, шабакаи мазкур фаъолият намекунад. Таҷҳизотҳои тиббӣ бинобар солҳои тӯлонӣ истифода гаштан, қариб корношоям гардиданд. Дар беморхона ҳамагӣ ду адад нақлиёти ёри таъҷилӣ мавҷуд буда ба беморон хизмат мерасонанд, аммо беморхонаҳои минтақавӣ бошанд, нақлиёти хизматӣ надоранд. Дар ноҳия ду беморхонаи минтақавӣ фаъолият дорад (дар ҷамоати деҳоти Куруш деҳаи Куркат ва дар ҷамоати деҳоти Хуррамзамин деҳаи Фармонқӯрғон, ки биноҳои онҳо солҳои 1960 бунёд гардидаанд) аммо айни ҳол биноҳои онҳо дар ҳолати садамавӣ қарор дошта, ба оби тозаи нӯшокӣ дастрасӣ надоранд. Умуман беморхонаҳои марказӣ ва минтақавии ноҳия аз норасогии кат, лавозимотҳои мулоим ва сахт, танқисӣ мекашанд. Беморхонаҳои ноҳия ба таҷҳизотҳои муосири тиббӣ, аз ҷумла таҷҳизоти УЗИ, рентген ва ФГДС ниёз доранд.

Новобаста аз он, ки 12,8 дарсади буҷаи маҳаллӣ барои соҳаи тандурустӣ равона мешавад, сатҳи маблағгузорӣ барои ҳалли масъалаҳои инфрасохтор, аз қабили таъмири асосии муассисаҳои тандурустӣ, таъмини маводҳои доруворӣ, харидории таҷҳизотҳои муосирӣ тиббӣ ва маводҳои сӯзишворию равғанҳои молиданӣ, басанда нест.

Вазифаи асосии соҳаи тандурустӣ, беҳтар намудани шароити дастрасӣ ба низоми кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ (КАТС), беҳдошт ва сифати он мебошад.

Филиали омӯзишгоҳи тиббии Хуҷанд дар ноҳияи Спитамен дар таъмин намудани ҳамшираҳои тиббӣ барои муассисаҳои тиббии ноҳия мавқеи хосса дорад.

Филиали омӯзишгоҳи тиббии Хуҷанд соли 2008 ташкил шуда, дорои 15 синфхона мебошад. Дар омӯзишгоҳ 12 нафар омӯзгорон фаъолият доранд ва аз онҳо 9 нафарашон дорои маълумоти олӣ ва 3 нафар дорои маълумоти миёнаи махсус мебошанд. Дар соли хониши 2014-2015 ҳамагӣ 101 нафар донишҷӯёни ноҳия ба таҳсил фаро гирифта шуда, 1 нафари он писарро ташкил медиҳад.

Мушкилии асосии омӯзишгоҳи мазкур, норасогии мизу курсӣ, китобу воситаҳои таълимӣ, синфхонаҳои махсус барои таҷрибаомӯзӣ ва хобгоҳ барои донишҷӯён мебошад.

Ҷадвали №27. Гурӯҳбандии кормандони муассисаҳои табобатию профилактикии ноҳияи Спитамен

Муассисаҳои табобатию профилактикӣ	*Ҳамаи кормандон*	*Дорои маълумоти олӣ*	*Дорои маълумоти миёнаи махсус*	*Дигар кормандон*
1. Муассисаҳои КАТС	*396*	*104*	*234*	*58*
Бо ҳисоби фоиз (%)	*100*	*26,2*	*59*	*14,6*
2.Хадомоти бистарикунони	*491*	*64*	*242*	*185*
Бо ҳисоби фоиз (%)	*100*	*13*	*52,4*	*37,6*

Ҷадвали №28. Мушкилиҳои асосии соҳаи тандурустии ноҳияи Спитамен

№	*Мушкилиҳо*	*Мавзеи ҷойгиршавӣ*
1	*Таъмирталаб будани биноҳои беморхонаи марказии ноҳия, беморхонаҳои минтақавӣ, хонаҳои саломатӣ, МНДСЭН*	*Ҷамоати шаҳраки Нов, жамоати деьоти Куруш ва ҷамоати деҳоти Хуррамзамин*
2	*Фарсудагии таҷҳизотҳои тиббӣ*	*Дар тамоми муассисаҳои тиббӣ*
3	*20 нафар мутахассисони соҳаи тиб бо маълумоти олӣ намерасад*	*Ҷамоати шаҳраки Нов, ҷамоатҳои деҳоти Сарбанд, Куруш, Хуррам-замин , Истиқлол Т.Ӯлҷабоев ва Тағо-як*
4	*Норасогии маблағҳои барои бо доруворӣ таъмин намудани шахсони имтиёзнок ҷудошуда*	*Дар тамоми муассисаҳои тиббӣ*
5	*Паст будани сифати дорувориҳо*	*Дар тамоми муассисаҳои тиббӣ*
6	*Фарсуда гардидани системаи обтаъминкунӣ ва гармидиҳӣ*	*БМН ва беморхонаҳои минтакавӣ*
7	*Мавҷуд набудани нақлиёти хизматӣ дар беморхонаҳои мин-тақавӣ, марказҳои саломатӣ ва МНДСЭН*	*Ҷамоати шаҳраки Нов, ҷамоатҳои деҳоти Сарбанд, Куруш,Хуррамзамин , Истиқлол Т.Ӯлҷабоев ва Тағояк*

Ҷадвали №29. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи тандурустӣ дар ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	***с2016 ҳисобот***	***с2017 аҳодиҳӣ***	***Параметрҳои дурнамо***			***с2020 бо % нисбати с2016***
			с2018	***с2019***	***с2020***	
Шумораи кати беморхонаҳо (кат)	*465*	*465*	*465*	*465*	*465*	*100*
Иқтидори муассисаҳои амбулаторию дармонгоҳӣ (қабул дар як баст)	*800*	*800*	*800*	*800*	*800*	*100*
Миқдори хонаҳои тиббӣ (воҳид)	*8*	*8*	*9*	*9*	*9*	*112,5*
Миқдори муассисаҳои тиббӣ (воҳид)	*23*	*23*	*24*	*24*	*24*	*104,3*
- аз ҳисоби хоҷагидорӣ амалкунанда	*1*	*1*	*1*	*1*	*1*	*100*
- клиникаҳои (беморхонаҳои) хусусӣ	*4*	*4*	*5*	*5*	*5*	*125*
Шумораи кормандони тиббӣ, (нафар)	*600*	*600*	*615*	*615*	*615*	*102,5*
аз он ҷумла:						
Духтурон	*193*	*195*	*198*	*198*	*198*	*102,5*
бо катҳо дар беморхонаҳо (кат)	*33,2*	*32,5*	*34*	*33,3*	*32,6*	*98,2*

бо духтурон (духтур)	*14,7*	*14,4*	*14,3*	*14,2*	*13,9*	*94,5*
бо кормандони миёнаи тиббӣ (к.м.т.)	*33,4*	*32,7*	*32*	*32*	*31,3*	*93,7*
бо муассисаҳои амбулаторию дармонгоҳӣ (қабул дар як баст)	*61,6*	*59,9*	*58,5*	*57,3*	*56,1*	*91,1*

2.2.2. МАОРИФ

Сатҳи умумии маълумотнокии дар соҳаи маориф. Соҳаи маориф ҳамчун омили муҳими рушди ҷомеа, барои ноил гардидан ба ҳадафҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ нақши муҳим мебозад. Таъминоти маълумоти босифат, омили муҳими расидан ба рушди устувор ва одилона мебошад.

Аз рӯи маълумоти расмӣ, шумораи мутахассисони маълумотдор дар муассисаҳои маорифи ноҳияи Спитамен таи се соли охир 15 фоиз коҳиш ёфтааст.

Ҷадвали №30. Дараҷаи умумии маълумотнокӣ дар бахши маорифи ноҳияи Спитамен аз рӯи ҷинсият

Сол	*2013*		*2014*		*2015*	
Дараҷаи маълумотнокӣ	*Ҳамагӣ*	*Аз ҷумла занон*	*Ҳамагӣ*	*Аз ҷумла занон*	*Ҳамагӣ*	*Аз ҷумла занон*
Маълумоти олӣ	*1032*	*763 (72,9%)*	*1098*	*816 (74,3%)*	*1235*	*942(76,2%)*
Миёнаи махсус	*433*	*349 (80,6%)*	*348*	*289 (83%)*	*425*	*354 (83,3%)*
Олии нопурра	*42*	*39(92,8%)*	*90*	*83 (92%)*	*159*	*151 (95%)*
Миёна	-	-	-	-	-	-
Ҷамъ:	*1507*	*1151 (76,3%)*	*1536*	*11988 (77,3%)*	*1819*	*1447 (79,5%)*

Маълумоти расмии оморӣ нишон медиҳад, ки таи се соли охир 5%-и омӯзгорон муассисаҳои таълимии ноҳияро тарк намуда, ба дигар корҳои сердаромад рафтаанд.

Маълумоти томактабӣ. Дар ноҳия 10 муассисаҳои томактабӣ (бо шумораи умумии 1912 ҷой) фаъолият доранд. Таи се соли охир аз ҳисоби таъмир намудани баъзе муассисаҳои томактабӣ ва ба истифода супоридани боғчаи кӯдакон дар шаҳраки Нов, 490 ҷои иловагӣ таъсис дода шуд. Ба ҳисоби миёна, дар ноҳия шумораи кӯдакони синни томактабӣ таи панҷсоли охир 1,8 дарсад зиёд шудааст, вале масъалаи сохтмону ба истифода супоридани биноҳои нави кӯдакистонҳо бетағйир мондааст.

Ҷадвали № 31. Миқдори ҷойҳо дар муассисаҳои томактабии ноҳияи Спитамен дар солҳои 2013-2015

№	*Рӯйхати муассисаҳои томактабӣ*	*2013*			*2014*			*2015*		
		Ҳамагӣ. нафар	*писарон*	*духтарон*	*Ҳамагӣ. нафар*	*писарон*	*духтарон*	*Ҳамагӣ. нафар*	*писарон*	*духтарон*
1	*Боғчаи бачагонаи №1*	*260*	*138*	*122*	*250*	*148*	*102*	*250*	*100*	*150*
2	*Боғчаи бачагонаи №5*	*150*	*69*	*81*	*100*	*57*	*43*	*168*	*87*	*81*
3	*Боғчаи бачагонаи №7*	*165*	*103*	*62*	*150*	*87*	*68*	*190*	*114*	*76*
4	*Боғчаи бачагонаи №8*	*200*	*84*	*116*	*140*	*70*	*70*	*200*	*80*	*120*
5	*Боғчаи бачагонаи №10*	*133*	*75*	*58*	*140*	*80*	*60*	*152*	*61*	*91*
6	*Боғчаи бачагонаи №13*	*110*	*50*	*60*	*150*	*85*	*65*	*150*	*68*	*82*
7	*Боғчаи бачагонаи №14*	*119*	*79*	*40*	*140*	*68*	*72*	*170*	*102*	*68*
8	*Боғчаи бачагонаи №15*	*151*	*94*	*60*	*140*	*85*	*55*	*192*	*110*	*82*
9	*Боғчаи бачагонаи №16*	*86*	*59*	*27*	*75*	*47*	*28*	*150*	*90*	*60*
10	*Боғчаи бачагонаи №17*	*190*	*103*	*87*	*190*	*101*	*89*	*290*	*174*	*116*
	Ҷамъ:	*1567*	*854*	*713*	*1475*	*828*	*647*	*1912*	*986*	*926*

Аз рӯи маълумоти омори - расмӣ дар ноҳия 1812 нафар кӯдакони синни томактабӣ ба кӯдакистонҳо ниёз доранд ва ҳамагӣ 43,9%-и онҳо бо кӯдакистон таъмин буда, 56,1%-и онҳо умуман ба муассисаҳои томактабӣ дастрасӣ надоранд. Раванди афзоиши табиии аҳолӣ шаҳодат медиҳад, ки дар соли 2020 (бо назардошти нигоҳ доштани чунин суръати афзоиш) шумораи кӯдакони томактабӣ дар ноҳия ба 2640 нафар расида, мушкилиҳои мавҷударо боз ҳам дучанд мегардонад.

Маълумоти мактабӣ. Дар ҳудуди ноҳия 32 мактаб фаъолият дорад, ки ҳамаи он мактаби миёна (синфи 1-11) мебошад. Шумораи умумии хонандагони мактабҳои ноҳия 24996 нафар буда, аз ин шумора 45,1 % хонандагон ӯзбек забон, 48,9 % хонандагон тоҷик забон (12753 нафар) ва 6,0 %-ро хонандагони рус забон (1639 нафар) ё ин 6 ташкил медиҳанд.

Аз 1009 синфи таълимии амалкунанда, 496 синф тоҷикӣ, 457 синф ӯзбекӣ ва 56 синф русӣ мебошад.

Ҷадвали №32. Шумораи хонандагон дар мактабҳои ноҳияи Спитамен

Соли таҳсил	***2013-2014***				***2014-2015***				***2015-2016***			
Синфҳо	***Ҳамагӣ. нафар***	***писарон***	***духтарон***	***% -и духтарон***	***Ҳамагӣ. нафар***	***писарон***	***духтарон***	***% -и духтарон***	***Ҳамагӣ. нафар***	***писарон***	***духтарон***	***% -и духтарон***
Синфҳои 1-4	*9290*	*4754*	*4536*	*48,8*	*10021*	*5170*	*4851*	*48,4*	*10589*	*5434*	*5155*	*48,7*
Синфҳои 5-9	*10744*	*5521*	*5223*	*48,6*	*10749*	*5521*	*5228*	*48,6*	*10915*	*5629*	*5286*	*48,4*
Синфҳои 10- 11	*3128*	*1437*	*1691*	*54*	*3236*	*1520*	*1716*	*53,0*	*3411*	*1674*	*1737*	*50,9*
Ҷамъ:	*23162*	*11712*	*11450*	*49,4*	*24006*	*12211*	*11795*	*50,0*	*24915*	*12737*	*12178*	*49,0*

Ҳолати биноҳои мактабҳои мавҷуда ва таҷҳизоти онҳо ба талаботҳои замонавӣ ҷавобгӯ нест. Дар натиҷаи истифодаи дарозмуддат ва нагузаронидани таъмири асосӣ, қариб 30 дарсади биноҳои мактабҳо дар ҳолати бад қарор дошта, қисми биноҳо дар ҳолати садамавӣ қарор доранд.

Таълим ва фарогирӣ. Мушкилии дигари бахши маорифи ноҳия, ба таълими махсус фаро нагирифтани кӯдакони маъюби то синни 18 сола мебошад ва айни ҳол дар ноҳия шумораи онҳо 116 нафарро ташкил медиҳад.

Дар мактабҳои таҳсилоти умумии ноҳия афзоиши теъдоди омӯзгорони дорои маълумот (ба истиснои омӯзгорони дорои маълумоти олӣ) ба назар мерасад (ниг. ба ҷадвали поён).

Ҷадвали №33. Шумораи умумии омӯзгорон дар муассисаҳои таълимии ноҳияи Спитамен (нафар)

Нишондиҳандаҳо	***2013-2014***	***2014-2015***	***2015-2016***
Шумораи умумии омӯзгорон	*1389*	*1413*	*1507*
- аз ҷумла, занон	*1080*	*1105*	*1194*
Дорои маълумоти олӣ	*1024*	*1086*	*1174*
-аз ҷумла, занон	*760*	*812*	*893*
Олии нопурра	*42*	*90*	*150*
- аз ҷумла, занон	*39*	*83*	*142*
Миёнаи махсус	*323*	*238*	*183*
- аз ҷумла, занон	*281*	*211*	*159*
Миёнаи умумӣ	-	-	-
- аз ҷумла, занон	-	-	-

Норасогии кадрҳо	-	-	-

Муассиаҳои таълимии ноҳия, бештар ба муаллимони забони тоҷикӣ, кимиё, биология, алгебра, таърих, физика, забонҳои хориҷӣ ва варзиш ниёз доранд. Набудани шароити иҷтимоӣ, бахусус дар деҳот, боиси аз кор рафтани омӯзгорони ботаҷриба гардидааст. Аз ҷумла, таи солҳои 2013-2015 муассисаҳои таълимии ноҳияро 225 нафар муаллимони ботаҷриба тарк намуда, ба дигар корҳои муздаш баланд ё ба муҳоҷирати меҳнатӣ рафтаанд.

Барои бартараф намудани норасоии муаллимон ҳар сол тавассути квотаи президентӣ, аз рӯи талаботи мавҷудаи ноҳия, аз ҳисоби талабагони болаёқати камбизоати ноҳия ба донишкадаҳои олии омӯзгории ҷумҳурӣ, хонандагон ба таври ройгон қабул карда мешаванд.

Соли 2015-ум аз теъдоди умумии хатмкунандагони мактабҳои таҳсилоти умумии ноҳия 3776 нафарро ташкил медиҳад ба донишгоҳҳои олӣ 565 ва миёнаи махсуси касбӣ дохил шуданд, ки 111 нафар ё 63,9 %-и он духтарон мебошанд.

Тибқи ислоҳоти соҳаи маориф ҳамаи мактабҳои ноҳия аз соли 2015 инҷониб ба низоми маблағгузории сарикасӣ гузаштанд. Пешбинӣ мешавад, ки дар оянда ин гузариш ба баландшавии самаранокии соҳаи маориф мусоидат хоҳад кард.

Дар асоси “Барномаи компютерикунонии мактабҳои таҳсилоти ҳамагонӣ”, мактабҳои ноҳия бо компютерҳо таъмин гардиданд. Дар тавозуни муассисаҳои таълимии ноҳия 486 компютер, 120 принтер ва 25 генератор мавҷуд мебошад. Айни ҳол дар ноҳия ба 51 нафар хонанда 1 компютер рост меояд, ки ин аз меъёр 525 компютер кам мебошад (аз меъёри як компютер ба 51 нафар хонанда, ки фанни технологияи иттилоотӣ меомӯзанд). Бар замми ин, баъзе аз макотиби ноҳия ба интернет дастрасӣ доранд. Дар айни ҳол 14 адад барги озод ва 5 адад барги офтоби таъмин гардиданд.

Қариб дар ҳамаи муассисаҳои таълимии ноҳия норасоии китобҳо ба забони давлатӣ (қариб ҳамаи фанҳо барои синфҳои ӯзбекӣ) ба назар мерасад. Инчунин, дар мактабҳои ноҳия таҷҳизоти синфхонаҳо кӯҳнаву фарсуда гашта, айни замон муассисаҳои таълимӣ ба 1506 мизи хониш, 3012 курсӣ, 71 тахтаи синф, 132 ҷевони китоб, 412 миз барои муаллимон ва 655 компютер ниёз доранд.

Аз рӯи маълумоти расмии соли 2015 дар ноҳия 1524 оилаи камбизоат ба қайд гирифта шудааст, ки ин ба фарогирии хонандагон аз оилаҳои нодор таъсири манфӣ мерасонад ва барои гирифтани маълумоти умумии ибтидоӣ мушкилоти зиёдро ба вуҷуд меорад (волидайни оилаҳои камбизоат на ҳама вақт қодир ҳастанд, ки кӯдакони худро бо маводи зарурии таълим ва либос таъмин намоянд). Барои бартараф намудани мушкилоти ҷойдошта тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз санаи 2 феврали соли 2009 тахти № 92 “Дар бораи пардохти кӯмакпулӣ ба оилаҳои камбизоат, ки кӯдакашон дар мактабҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳсил менамоянд” барои 3048 хонанда аз синфҳои 1 то 9 дар як сол дар ҳаҷми 40 сомонӣ ёрдампулӣ дода мешавад.

Маълумоти миёнаи касбӣ. Дар ноҳия як таълимгоҳи Литсеи касби техникӣ - фаъолият дорад. Муасисаи давлатии таълимии Литсеи касбии техники мазкур, аз рӯи ихтисосҳои мухталиф ҳама сола зиёда аз 138 нафар толибилмон аз он ҷумла духтарон 37 нафар хатм менамояд. То соли 2015 аз рӯи ихтисосҳои гуногун 1640 нафар толибилмон ин омӯзишгоҳи касбиро хатм намуда, ҳоло дар соҳаҳои мухталифи хоҷагии халқ фаъолият доранд.

Дар омӯзишгоҳи касбии ноҳия мушкилиҳои зиёде мавҷуданд, ки барои ҳалли саривақтии онҳо маблағи иловагӣ зарур мебошад. Чуночӣ: дастрас намудани техникаҳои таълимӣ, асбобҳои таълимии ҳозиразамон, гарм намудани синфхонаҳо дар фасли зимистон, норасогии китобҳои таълимӣ, норасогии компютерҳо, норасогии омӯзгорони маълумоти олидор, нокифоягии китобҳои дарсӣ бо забони давлатӣ ва узбекӣ аз ҷумлаи он мушкилиҳое мебошанд, ки сифати таълимро коста мегардонанд.

Ҷадвали №34. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи маориф дар ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	*с2016*	*с2017*	*Параметрҳои дурнамо,*			*с2020 бо % нисбати с2016*
			с2018	*с2019*	*с2020*	
Шумораи кӯдакон дар муассисаҳои томактабӣ нобобаста аз шакли моликият, ҳазор нафар	*1,8*	*2,0*	*2,1*	*2,1*	*2,1*	*111,1*
Шумораи кӯдакони сини томактаби	*11,35*	*11,4*	*11,5*	*11,5*	*11,5*	*100,4*
Шумораи кӯдакони сини мактаби – ҳамагӣ (нафар)	*26,9*	*26,9*	*25,8*	*26,9*	*26,9*	*100,0*
Миқдори чойҳо дар муассисаҳои томактаби, ҳаз.чой	*1,5*	*1,8*	*1,9*	*1,9*	*1,9*	*120,0*
Шумораи хонадагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ-ҳамагӣ (ҳаз.нафар)	*25,4*	*25,6*	*26,9*	*26,9*	*26,9*	*108*
- дар мактабҳои рӯзонаи таҳсилоти умумӣ	*24,7*	*25,2*	*26,5*	*26,5*	*26,5*	*108,1*
аз он ҷумла хусусӣ						
- литсейҳо	*0,4*	*0,4*	*0,4*	*0,4*	*0,4*	*100*
аз он ҷумла хусусӣ	-	-	-	-	-	-
- гимназияҳо	-	-	-	-	-	-
аз он ҷумла: хусусӣ	-	-	-	-	-	-
Дар муассисаҳои шабонаи таҳсилоти умумӣ (нафар)	-	-	-	-	-	-
Шумораи хонандагон дар басти якуми муассисаҳои таҳсилоти умумии рӯзона (ҳазор нафар)	*14,7*	*14,7*	*14,8*	*14,8*	*14,8*	*100,6*
Шумораи муаллимони муассисаҳои таҳсилоти умумии рӯзона (хазор нафар)	*1,5*	*1,5*	*1,6*	*1,6*	*1,6*	*106*
Шумораи муаллимони муассисаҳои таҳсилоти умумии шабона	-	-	-	-	-	-
Таъмин будан:						
бо муассисаҳои томактабӣ ба 1000 кӯдакони сини томактабӣ (ҷой)	*132*	*158*	*165*	*165*	*165*	*124*
бо муассисаҳои таҳсилоти умумӣ барои 1000 бачагони сини мактабӣ (ҷой)	*546*	*548*	*550*	*550*	*550*	*100,3*

2.2.3. ҲИФЗИ ИҶТИМОИИ АҲОЛӢ

Самтҳои асосии соҳаи ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ, таъминоти нафақа, шуғли аҳолӣ, муҳоҷират, расонидани кӯмаки суроғавию нишонавӣ ба табақаҳои осебпазир ва камбизоати аҳолӣ мебошад.

Бекорӣ. Воқеан яке аз масъалаҳои рӯзмара, ки имрӯз диққати тамоми аҳолии ноҳияро ба худ ҷалб кардааст, бо ҷои кори доимӣ таъмин намудани аҳолӣ ва паст намудану тадриҷан аз байн бурдани бекорӣ аст.

Ҷадвали №35. Маълумот оид ба сатҳи бекорӣ дар ноҳияи Спитамен

Нишондиҳандаҳо	*Солҳо*				
	2016	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*
Аҳолии қобили меҳнат	*41936*	*41310*	*41350*	*41310*	*41 350*

аз ҷумла занон	-				
Аҳолии қобили меҳнати бешуғл	*28412*	*26400*	*6430*	*26400*	*6430*
Ба ҳисоби фоиз (%)	-	-	-	-	-
Бекорон (расман бақайд гирифташуда)	*750*	*750*	*750*	*750*	*750*
Ба ҳисоби фоиз (%)	*1,8*	*1,8*	*1,8*	*1,8*	*1,8*

Таҳлил нишон медиҳад, ки дар ноҳия шумораи аҳолии бешуғл солҳои охир зиёд шуда, ин нишондод қариб 2,7 %-и шумораи аҳолии қобили меҳнати ноҳияро ташкил медиҳад. Ҳадафи асосӣ, дар доираи барномаи мазкур, таи панҷ соли оянда бо ҷои корӣ доимӣ таъмин намудани аҳолии бешуғл аст. Мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, ки дар асл сатҳи бекорӣ аз рақамҳои нишондодашуда хело зиёд аст.

Дар ноҳияи Спитамен аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол 67,7 %-и захираҳои меҳнатиро (41936 нафар) ташкил медиҳад, ки аз ин нишондиҳанда 32,3 % (13524 нафар) аҳолии бо кор машғул ва 1,7 % аҳолии умуман бешуғл мебошанд

Музди меҳнат. Гарчанде дар давоми солҳои 2014-2015 дар ноҳия дар бисёр соҳаҳо болоравии сатҳи миёнаи музди меҳнат 33,2 % (аз 460,31 то 691,05 сомонӣ) ба назар расад ҳам, аз ҷумла дар соҳаи саноат (691,05 сомонӣ), дар соҳаи тандурустӣ (537,97 сомонӣ), дар соҳаи маориф (581,82 сомонӣ), дар соҳаи кишоварзӣ (475,31 сомонӣ) ва дар соҳаи нақлиёт (460,31 сомонӣ), сохаи сохтмон (661,72 сомонӣ) вале раванди гузаштани кормандон ба бахши соҳибкорӣ ё ба муҳоҷирати меҳнатӣ рафтани онҳо, бештар гаштааст.

Муҳоҷирати меҳнатӣ. Тибқи маълумоти расмӣ, зиёда аз 11,7 ҳазор нафар аҳолии ноҳия (ё 27,8%-и аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъоли ноҳия, аз он ҷумла 12,9% занон) дар муҳоҷирати меҳнатӣ қарор доранд. Муҳоҷират сарчашмаи асосии даромади аҳолии ноҳия мебошад.

Теъдоди зиёди муҳоҷирони меҳнатӣ ба Федератсияи Руссия, ҷумҳуриҳои Қазоқистон ва Қирғизистон, асосан барои иҷрои корҳои сохтмонӣ ва хоҷагии қишлоқ мераванд.

Ҷадвали №36. Муҳоҷирати аҳолии қобили меҳнат дар ноҳияи Спитамен

Сол	***Аҳолии қобили меҳнат, нафар***	***Муҳоҷирони Меҳнатӣ, нафар***	***% муҳоҷирон аз аҳолии қобилияти корӣ дошта***
2014	*41917*	*10160*	*24,2*
2015	*41936*	*11687*	*27,8*

Табақаи осебпазири аҳолӣ. Нафақахӯрон ва маъюбон қишри аз ҳама осебпазиртарини аҳолӣ ба ҳисоб мераванд. Соли 2015 шумораи нафақахӯрон дар ноҳия 9921 нафар (68,2% зан), шумораи пиронсолони бесаробонмонда 698 нафар, маъюбон 1339 нафар ва маъюбони модарзод 342 нафарро ташкил додааст. Аз шумораи умумии нафақахӯрони ноҳия 3,4% (ё 342 нафар) бо кор машғул мебошанд (ба ҳисоби миёна дар ноҳия ҳаҷми нафақапулӣ 205,0 сомонӣ аст).

Маблағе, ки аз буҷети ноҳия барои ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ ҷудо карда мешавад, асосан барои пардохти кӯмакпулии хонандагон (аз оилаҳои камбизоат), кӯмакпулии яквақта барои шахсони дар садамаи Чернобил зарардида, мукофотпулӣ барои иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватанӣ, собиқадорони меҳнат ва маъюбони модарзод сарф мегардад.

Мушкили асосии соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ дар сатҳи ноҳия, ин сатҳи пасти дастрасии табақаи осебпазири аҳолӣ (муйсафедон ва маъюбон) ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ

мебошад. Дар ҳудуди ноҳия 452 нафар маъюбон (гурӯҳҳои 1, 2 ва 3), ва 7 нафар ветеранҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ ба қайд гирифта шуда бошанд ҳам, вале ба онҳо дар хонаҳояшон хизмат расонида намешавад. Ҳоло маъюбони ноҳия ба 20 адад аробачаҳои махсус ниёз доранд. Барои дар ноҳия дар оянда баланд бардоштани сатҳу сифати хизматрасониҳои иҷтимоӣ, чунин мушкилиҳоро ҳаллу фасл намудан зарур аст:

- дастрас намудани 15 адад аробачаҳои маъюбӣ барои эҳтиёҷмандон
- баланд бардоштани сатҳу сифати хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва таъмин намудани маъюбон бо маводҳои озуқаворӣ
- ташкил намудани корхонаи консервабарорӣ барои фаъолияти маъюбон
- таъмири асосии бинои шӯъбаи ҳифзи иҷтимоии ноҳия
- таъсис додани курсҳои омӯзишӣ барои бекорони ноҳия.

Ҷадвали №37. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди захираҳои меҳнатӣ дар ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	*с 2016*	*с 2017*	*Параметрҳои дурнамо*			*с2020 бо % нисбати с2016*
			с 2018	*с 2019*	*с 2020*	
Ташкили ҷойҳои нави корӣ аз ҳисоби ҳама гуна шаклҳои фаъолият -ҳамагӣ (ҷои корӣ)	*3400*	*3410*	*3460*	*3510*	*3545*	*104,0*
аз он ҷумла:						
-сохтмони нав	*576*	*565*	*585*	*600*	*606*	*105*
-таҷдид ва васеъкунии корхонаҳои амалкунанда	*40*	*49*	*50*	*50*	*50,5*	*126*
- барқароркунии иқтидорӣ корхонаҳои аз кор баромада	*16*	*20*	*22*	*25*	*25,2*	*157*
корхои фарди	*2768*	*2776*	*2803*	*2833*	*2861*	*103*

2.2.4. ФАРҲАНГ ВА ФАРОҒАТ

Дар ноҳия ёдгориҳои қадимаи таърихӣ хело зиёд мебошанд ва ин омил шумораи зиёди сайёҳони дохилию хориҷиро ба худ ҷалб намудааст. Бахусус ёдгориҳои қадимаи таърихии «Ширин», «Оқтепа», «Қӯштегирмон", "Лангар Ато", "Ҷабборқул Ато" ва "Ҷигдалик Ато", аз ҷумлаи онҳо мебошанд.

Инфрасохтори фарҳангию маишӣ. Дар ҳудуди ноҳияи Спитамен 57 китобхона, 12 хонаи маданият, 21 клуб, осорхона 1 адад, 7 адад масҷиди ҷомеъ, 28 чойхона, 4 адад тарабхона, 14 адад тӯйхона, боғи истироҳату фароғат 1 адад ва 2 мактаби мусиқӣ фаъолият намуда истодаанд.

Варзиш. Дар ҳудуди ноҳия иншоотҳои зиёди инфрасохтори варзишӣ мавҷуд мебошанд, вале аксарияти онҳо фарсуда гашта ба таъмири асосӣ ниёз доранд. Ба инфрасохтори варзишии ноҳия - майдони марказии варзишии "Чашма" дорои 5000 ҷойи нишаст, мактаби варзишии бачагону наврасон, толори варзишии "Чашма" ва 37 майдони варзишии дар деҳоти ноҳия мавҷудбуда дохил мешаванд. Тамоми чорабиниҳои варзишию фарҳангии сатҳи ҷумҳуриявӣ, вилоятӣ ва ноҳиявӣ, дар иншоотҳои мазкур гузаронида мешаванд. Аз ҷумла, соли 2015 дар иншоотҳои

варзишии ноҳия 25 чорабинии варзишӣ аз рӯи намудҳои футбол, волейбол, муштзанӣ, шоҳмот, гӯштини тарзи миллӣ, самбо, дзю-до, карате-до, спартакиада оид ба атлетикаи сабук ва якҳарбаҳои шарқӣ, гуштини камарбандӣ, гуштини тарзи озод, шашка, тенниси руи миз, бо иштироки зиёда аз 3000 нафар варзишгарон, гузаронида шуданд. Аз тарафи буччаи махаллй соли 2015 зиёда аз 350 000 сомон бо дастгирии раиси нохия ва соли 2016 бо дастгирии Раиси вилояти Суғд муҳтарам Абдураҳмон Қодирӣ 140 000 сомонӣ барои шишабанди ва таъмири капиталии толори варзишии "Чашма" маблағгузорӣ карда шудааст.

Мушкилоти ташкил намудани чорабиниҳои фарҳангӣ ва истироҳатӣ. Мушкилиҳои асосии муассисаҳои фарҳангию истироҳатии ноҳияи Спитамен, ин маҳдудияти таъминоти барқ, мавҷуд набудани шабакаи гармидиҳӣ дар фасли зимистон, корношоямии шабакаҳои обтаъминкунӣ ва ташноб, норасогии маводҳои омӯзишию ташкилӣ ва таҳҷизотҳо, аз кор рафтани мутахассисон ва паст будани сатҳи музди меҳнат мебошад.

Дар ноҳия имкониятҳои зиёди ҷалб намудани аҳолӣ, бахусус ҷавонон ба истироҳати фаъол ва ташвиқоту тарғиботи тарзи ҳаёти солим мавҷуд мебошад.

Ҷадвали №38. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди бахши фарҳанг дар ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	*с2016*	*с2017*	*Параметрҳои дурнамо,*			*Соли 2020 бо % нисба-ти ба соли 2016*
			с2018	*с2019*	*с2020*	
Миқдори муассисаҳои оммавӣ – фарҳангӣ (воҳид)	*38*	*38*	*38*	*38*	*38*	*100*
Клубҳо	*21*	*21*	*21*	*21*	*21*	*100*
аз он ҷумла ҷумхуриявӣ						
Китобхонаҳои оммавӣ	*22*	*22*	*22*	*22*	*22*	*100*
аз он ҷумла ҷумхуриявӣ						
Ансамбли «Сафина»	*1*	*1*	*1*	*1*	*1*	*100*
Осорхонаҳо	*1*	*1*	*1*	*1*	*1*	*100*
Театрҳо	*1*	*1*	*1*	*1*	*1*	*100*
аз он ҷумла театрҳои касбӣ						
Мактабҳои мусиқӣ	*2*	*2*	*2*	*2*	*2*	*100*
Шумораи хонандагон	*303*	*303*	*303*	*303*	*303*	*100*
Миқдори кадрҳо, (ҳазор нафар)	*136*	*136*	*136*	*136*	*136*	*100*

Ҷадвали №39. Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои иҷтимоии ноҳияи Спитамен

Мақсад	Вазифа	Чорабиниҳо /Лоиҳаҳо	Маблаги умумии лоиҳа (ҳаз. сомонӣ)	Солҳо					Манбаи маблаггузорӣ	Натиҷаҳои пешбинишуда
				2016	2017	2018	2019	2020		
Тандурустӣ										
Беҳтар намудани сифати инфрасохтори соҳаи тандурустӣ	1.Таъмиру таҷҳизонидани муассисаҳои тандурустӣ.	1.1.Таъмир ва барқарорсозии шӯъбаи бемориҳои сироятӣ шуъбаи ҷарроҳӣ ва шӯъбаи эҳёгардонии беморхонаи марказии ноҳия.	-	785	120	-	-	-	Сафорати давлати Чопон	Сатҳи таъминоти иншоотҳои тандурустӣ бо таҷҳизотҳои муосири тиббӣ ва инфрасохтори аввалияи заминавӣ то соли 2020 то 65% афзоиш ёфтааст. Таъминоти аҳолӣ бо оби нӯшокӣ то соли 2020 то 70% зиёд гаштааст. Сатҳи касалиҳои сироятӣ дар ноҳия то соли 2020 то 60% коҳиш ёфтааст.
		1.2.Таъминот бо наклиёт барои БМН ва тачхизотхои техникии хозиразамони иншоотхои сохаи тандурусти дар чамоатхои Нов.	-	50 як адад наклиёти ёрии таъчили 50 тачхизотти ултрасадо	-	-	50 як адад наклиёти ёрии таъчил	-	Бучети махали	
		1.3.Таъмири шабакаҳои обтаъминкунӣ ва шабакаҳои гармидиҳии беморхонаи марказии ноҳия.	-	-	500 таъмири дегхонаи БМН	-	-	-	Буҷети ҷумҳуриявӣ	
		1.4.Сохтмони маркази саломатии нав дар маҳаллаи навбунёди деҳаи Андарсой, ҷ/д Нов.	-	-	-	-	-	-	Номуайян	
	2.Татбиқи чорабиниҳои экологӣ дар соҳаи тандурустӣ	2.1.Бо оби тозаи нушокӣ таъмин намудани беморхонаи маркази ноҳия.		100 бунёди скважина	-	-	-	-	Буҷети маҳаллӣ	
		2.2. Бунёди иншооти безарар гардонии оби нушокӣ ва бо хлори хушсифат таъмин намудани он.	-	10	-	-	-	-	Буҷети маҳаллӣ	
		Ҳамагӣ дар бахши тандурустӣ	-	995	6250	-	50	-		

2.3. ИНФРАСОХТОР

2.3.1. ХОҶАГИИ МАНЗИЛИЮ КОММУНАЛӢ

Таъминоти оби тозаи нӯшокӣ. Бо оби тозаи нӯшокӣ таъмин намудани аҳолӣ, яке аз масъалаҳои ҳалталаб ва асосии вазъияти феълии ноҳия мебошад. Дар маркази ноҳияи Спитамен барои таъмин, нигоҳубин ва танзими об аз ҷониби истифодабарандагон, корхонаи воҳиди давлатии «Хоҷагии манзилию коммуналӣ» фаъолият менамояд, ки танҳо барои аҳолии маркази ноҳия корҳои хадамотиро амалӣ месозад. Муассисаи мазкур, аз надоштани таҷҳизоту техникаҳои зарурӣ, ба аҳолӣ ба таври пурра хизмат расонида наметавонад. Барои азнавбарқарорсозии низоми марказонидашудаи обрасонии қисми марказии ноҳияи Спитамен, тибқи ҳисобҳои пешакии мутахассисони соҳа дар ҳаҷми 32 млн 804 ҳазор маблағ лозим мебошад.

Аҳолии ҷамоатҳои шаҳраки Нов, ҷамоати деҳоти Т.Ӯлҷабоев, ҷамоати деҳоти Тағояк, ҷамоати деҳоти Куруш, ҷамоати деҳоти Истиқлол, ҷамоати деҳоти Сарбанд ва ҷамоати деҳоти Хуррамзамини ноҳия, аз дастрас набудани оби тозаи нӯшокӣ танқисӣ мекашанд. Дар ноҳияи Спитамен танҳо 35.4 фоизи аҳолӣ бо оби тозаи нӯшокӣ таъмин мебошад.

Ҷадвали №40. Таъминоти аҳолии ноҳияи Спитамен бо оби тозаи нӯшокӣ

Рӯйхати ҷамоатҳои шаҳраку деҳот	***Шумораи аҳолие, ки ба оби тозаи нӯшокӣ таъмин мебошад***	***Шумораи аҳолие, ки бо оби тозаи нӯшокӣ таъмин нест***	***% таъмини аҳолӣ бо оби тозаи нӯшокӣ***
	нафар	***нафар***	***фоиз***
Ҷамоати шаҳраки Нов	*13940*	*17272*	*80,0*
Ҷамоати деҳоти Т.Ӯлҷабоев	*10038*	*32892*	*30,0*
Ҷамоати деҳоти Куруш	*3078*	*29062*	*10,6*
Ҷамоати деҳоти Истиқлол	*3008*	*19597*	*15,3*
Ҷамоати деҳоти Тағояк	*6851*	*17048*	*40,0*
Ҷамоати деҳоти Сарбанд	*5285*	*8239*	*64,1*
Ҷамоати деҳоти Хуррамзамин	*4483*	*7652*	*58,0*
Ҳамагӣ:	*46683*	*131762*	*35,4*

Масъалаи дигаре, ки дар ноҳия то ҳол ҳалли худро пайдо накардааст, ин саривақт пардохт нагардидани ҳаққи об аз ҷониби истифодабарандагон (аҳолӣ) мебошад. Дар доираи «Барномаи беҳтар намудани таъмини аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо оби тозаи нушокӣ барои солҳои 2007-2020», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №514 аз 2 декабри соли 2006 тасдиқ шудааст, дар ноҳияи Спитамен иҷрои як қатор корҳо ба нақша гирифта шудаанд.

Барқтаъминкунӣ. Низоми барқтаъминкуниро дар ноҳияи Спитамен, «Идораи шабакаҳои барқии ноҳияи Спитамен» идора менамояд. Солҳои охир бо сабаби зиёд шудани талабот ба нерӯи барқ, бисёр иншоотҳои барқтаъминкунии ноҳия, махсусан зеристгоҳҳо, хатҳои барқ ва трансформаторҳо зуд-зуд аз кор баромада истодаанд. Таъмири онҳо бошад, аксар вақт аз ҳисоби аҳолӣ амалӣ мегардад. Имкониятҳои молиявии идораи барқи ноҳия, аз сабаби зиёд будани ҳаҷми қарзи истифодабарандагони нерӯи барқ, аз ҷумла қарзи аҳолӣ ва хоҷагии оби ноҳия (ҳаҷми қарзи аҳолӣ 3 млн. 67 хазор сомонӣ ва ҳаҷми қарзи хоҷагии оби ноҳия зиёда аз 5 млн 700 сомонӣ), маҳдуд мебошад. Барои мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия, масъалаи дар солҳои наздик пурра таъмин намудани аҳолӣ бо нерӯи барқ, яке аз масъалаҳои аввалиндараҷа мебошад ва дар ин самт бунёди нерӯгоҳҳои хурди обӣ ба маврид ва мувофиқи мақсад мебошад. Дар ҷамоати деҳоти Тағояки ноҳия, иқтидори зиёди захираи об мавҷуд аст ва истифодаи он тавассути бунёд намудани НБО-и хурд метавонад қисман мушкилиҳои мавҷудаи бахши барқтаъминкуниро ҳал намояд.

Нақлиёт ва коммуникатсия. Хизматрасониҳои соҳаи нақлиёти истифодаи умум ва боркашонии ноҳияи Спитамен, тавассути корхонаҳои хурди нақлиётӣ ва соҳибкорони

инфиродӣ амалӣ мегардад. Тибқи маълумоти расмии оморӣ, айни ҳол дар ноҳияи Спитамен зиёда аз 200 нафар соҳибкорони инфиродӣ ва 2 корхонаи хурди нақлиётӣ, аз ҷумла ҶДММ «Спитаментранссервис» ва МНА №32, фаъолият доранд. Дар соли 2015-ум муассисаҳои мазкур 1189,2 ҳазор тонна борҳои гуногуни хоҷагии халқ ва 1570.2 ҳазор мусофиронро кашонидаанд.

Дар мувизинаи Муассисаи давлатии нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳия 183,1 км роҳҳои автомобилгард, аз он ҷумла 31,2 км роҳҳои автомобилгарди аҳамияти ҷумҳуриявӣ дошта ва 151,9 км роҳҳои автомобилгарди аҳамияти маҳалӣ дошта қарор дорад, ки дар тулии ин роҳҳо 68 адад пулҳо 401 адад қубурҳои обгузар мавҷуд мебошад.

Ҷадвали №41. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди бахши нақлиёт дар ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	*с2016*	*с2017*	*Параметрҳои дурнамо*			*с2020 бо % нисбати с2016*
			с2018	*с2019*	*с2020*	
Мусофиркашони – ҳамагӣ (ҳазор мусофир)	*1570,2*	*1586,0*	*1610,0*	*1642,0*	*1675,0*	*106,6*
аз он ҷумла:						
- бо нақлиёти роҳи оҳан тонна	*1189,8*	*1249,3*	*1311,7*	*1377,3*	*1446,1*	*121,5*
- бо нақлиёти ҳавоӣ	-	-	-	-	-	-
- бо нақлиёти автомобилӣ– ҳамагӣ, аз он:	*1570,2*	*1586,0*	*1610,0*	*1642,0*	*1675,0*	*106,6*
- мусофиркашони байналхалқӣ	-	-	-	-	-	-
Бо нақлиёти барки (троллейбус)	-	-	-	-	-	-
Гардиши мусофирон – ҳамагӣ (млн. мусс.-км.)	*13,6*	*15,4*	*15,6*	*15,9*	*16,3*	*119,8*
аз он ҷумла аз рӯи ҳамаи намуди нақлиёт:						
- бо нақлиёти роҳи оҳан	-	-	-	-	-	-
- бо нақлиёти ҳавоӣ	-	-	-	-	-	-
- бо нақлиёти автомобилӣ – ҳамагӣ	*13,6*	*15,4*	*15,6*	*15,9*	*16,3*	*119,8*
аз он – мусофиргардиши байналхалқӣ	-	-	-	-	-	-

Ҷадвали №42. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди бахши хоҷагии роҳ ва соҳаи нақлиёт дар ноҳияи Спитамен барои солҳои 2016-2020

Нишондиҳандаҳо	*с2016 ҳисобот*	*с2017 баҳодиҳӣ*	*Параметрҳои дурнамо*			*с2020 бо % нисбати с2016*
			с2018	*с2019*	*с2020*	
Дарозии умумии роҳҳои автомобилгард – ҳамагӣ (км)	*183,1*	*183,1*	*183,1*	*183,1*	*183,1*	*100*
аз он ҷумла: бо болопӯши сахт	*138,9*	*138,9*	*138,9*	*138,9*	*138,9*	*100*
аз онҳо: бо болопӯши мукаммал	*44,2*	*44,2*	*44,2*	*44,2*	*44,2*	*100*
Аз дарозии умумии роҳҳо:						
Роҳҳои истифодаи умум – ҳамагӣ (км)	*183,1*	*183,1*	*183,1*	*183,1*	*183,1*	*100*
аз он ҷумла: бо болопӯши сахт	*138,9*	*138,9*	*138,9*	*138,9*	*138,9*	*100*
аз онҳо: бо болопӯши мукаммал	*44,2*	*44,2*	*44,2*	*44,2*	*44,2*	*100*
Роҳҳои истифодаи ғайриумум – ҳамагӣ (км)	-	-	-	-	-	-
аз он ҷумла: бо болопӯши сахт	-	-	-	-	-	-
аз онҳо: бо болопӯши мукаммал	-	-	-	-	-	-
Роҳҳо аз рӯи аҳамияташон: (км)	*183,1*	*183,1*	*183,1*	*183,1*	*183,1*	*100*
Ҷумҳуриявӣ	*31,2*	*31,2*	*31,2*	*31,2*	*31,2*	*100*
Маҳаллӣ	*151,9*	*151,9*	*151,9*	*151,9*	*151,9*	*100*

Алоқа ва фазои иттилоотӣ. Дар ноҳияи Спитамен хизматрасонии соҳаи алоқа ва фазои иттилотиро шӯъбаи ҷамъияти саҳҳомии кушодаи «Тоҷиктелеком»-и Вазорати алоқаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба зимма дорад. Корхонаи мазкур, бо таҷҳизотҳои замонавӣ ва хатти алоқаи амалкунандаи нурию нахӣ таъмин мебошад. Ин имкон медиҳад, ки муштариён ба алоқаи интернет ва почтаи электронӣ пайваст шаванд. Ҳамчунин, дар ҳудуди ноҳия якчанд адад нуқтаҳои хизматрасонии ширкатҳои алоқаи мобилӣ, аз ҷумла Тселл, Вавилон, Билайн ва Мегафон фаъолият менамоянд. Дар ноҳия 2 пойгоҳи пахши мавҷҳои телевизионӣ дар ҷамоатҳои деҳоти Тағояк ва Сарбанд амал мекунанд, ки аҳолии ноҳияро аз тамошои барномаҳои Шабакаи аввал, ТВ Сафина, Баҳористон, Ҷаҳоннамо, ТВ-Азия ва ТВ-Суғд бархурдор менамояд. Ноҳия дорои рӯзномаи «Халқ сӯзӣ» мебошад ва он мунтазам нашр мегардад.

2.3.2 Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои инфрасохтори ноҳияи Спитамен

Ҷадвали №43

Мақсад	Вазифаҳо	Чорабиниҳо/лоиҳа	Арзиши умумии лоиҳа (ҳазор сомонӣ)	Солҳо					Манбаи маблаггузорӣ	Натиҷаҳои пешбинишуда
				2016	2017	2018	2019	2020		
Хоҷагии манзилию коммуналӣ. Обтаъминкунӣ										
Бехтар намудани шароити таъминоти аҳолӣ бо оби тозаи нушокӣ ва таъмин намудани ҳолати хуби санитарии он.	1.Беҳтар намудани дастраси аҳолӣ ба оби тозаи нӯшокии безараргардонидашуда.	1.1.Сохтмони шабакаи таъминот бо оби тозаи нӯшокӣ дар деҳаи Куркати ҷамоати Куркат	225,0	-	56,2	56,2	56,2	56,2	Сармояи хориҷӣ	Шумораи хоҷагиҳое, ки бо оби тозаи нӯшокӣ таъмин гаштаанд то соли 2016 то 60% зиёд гаштаанд. Ҳаҷми манзили истиқоматии ба истифода додашуда то соли 2016 то 50% меафзоянд.
		1.2.Таъмир ва барқарорсозии чоҳҳо ва қубурҳои обтозакунандаи маркази ноҳия дар доираи «Барномаи беҳтар намудани таъмини аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо оби тозаи нушокӣ барои солҳои 2007-2020»	1134,9	-	-	1000	134,9	-	Буҷети ҷумҳуриявӣ	
		1.3.Таъмир ва тармими шабакаҳои обтаъминкунандаи деҳаи Шавкати ҷамоати деҳоти Тагояк	172,2	-		172,2	-	-	Сармояи дохилӣ ва соҳибкорон	
		1.4.Таъмир ва барқарорсозии шабакаҳои обтаъминкунандаи кӯчаи ба номи Лесинаи ҷамоати шаҳраки Нов	52,5	-	52,5	-	-	-	Бучаи маҳаллӣ	
		1.5.Таъмир ва барқарорсозии шабакаҳои обтаъминкунандаи деҳаиОқтепаи ҷамоати Оқтепа	135,0	-	135	-	-	-	Сармояи дохили ва сохибкорон	
		Дар доираи « Барномаи ҷумҳуриявии беҳтар намудани таъминоти аҳолии ҶТ бо оби нӯшокӣ барои солҳои 2007-2020 .» (ҚҲҶТ №514 аз 14 апрели соли 2007)								
		1.6.Таҷдиду барқарорсозии чоҳҳо ва қубурҳои обтаъминкунии ҷ.Нов.	39520	-	-	10000	15000	14520	Номуайян	
		1.7.Таҷдиду барқарорсозии чоҳҳо ва қубурҳои обтаъминкунии ҷамоати	16350	-	-	5000	5000	6350	Буҷети ҷумҳуриявӣ	

		шаҳраки Нов.								
		1.8.Таҷдиду барқарорсозии чоҳҳо ва қубурҳои об-таъминкунии ҷ.Куркат.	*23653*	-	*5000*	*80000*	*9000*	*6653*	*Буҷети ҷумҳуриявӣ*	
		1.9.Таҷдиду барқарорсозии чоҳҳо ва қубурҳои об-таъминкунии ҷ.Оқтеппа.	*16771*	-	-	*5000*	*5000*	*6771*	*Буҷети ҷумҳуриявӣ*	
		1.10.Таҷдиду барқарорсо-зии чоҳҳо ва қубурҳои об-таъминкунии ҷ. Тагояк.	*12365*	-	-	*3000*	*4000*	*5365*	*Буҷети ҷумҳуриявӣ*	
		1.11.Таҷдиду барқарорсо-зии чоҳҳо ва қубурҳои об-таъминкунии ҷамоати Қуштегирмон.	*12478*	-	-	*3478*	*4000*	*5000*	*Буҷети вило-ятӣ*	
		1.12.Таҷдиду барқарорсо-зии чоҳҳо ва қубурҳои об-таъминкунии ҷамоати Фармонқурғон.	*12365*	-	*365*	*2000*	*4000*	*6000*	*Номуайян*	
	Ҳамагӣ дар соҳаи ХМК, аз ҷумла обтаъминкунӣ		*135221,6*	-	*5608,7*	*109706,4*	*46191,1*	*50715,2*		*Шумораи аҳолии ба хизматрасонии босифати коммуналӣ дастрасӣ дошта то соли 2016 то 25% меафзояд.* *Дарозии умумии роҳҳои таъмиршудаи сифаташ қаноъатбахш то соли 2016 то 55% расонида мешавад.*
		Барқтаъминкунӣ								
	2.Беҳтар намудани ҳолати таъминоти аҳолии ноҳия бо нерӯи барқ	*2.1.Таъмиру барқарорсо-зии зеристгоҳҳои барқтаъминкунии ноҳия.*	*1500,0*	-	-	*500*	*500*	*500*	*Буҷети маҳаллӣ*	
		2.2.Сохтмон ва таъмиру барқарорсозии хатҳои таъминоти барқ дар ҷамоатҳои ноҳия	*1400,0*	-	*400*		*500*	*500*	*Буҷети маҳаллӣ*	
	Ҳамагӣ дар соҳаи барқтаъминкунӣ		*2900*		*400*	*500*	*1000*	*1000*		
		Нақлиёт ва роҳҳо								
	3.Беҳтар намудани сифати хизматрасонии соҳаи роҳу нақлиёт.	*3.1.Таҷдиди пули Ши-ринсӯӣ дар р/а Хуҷанд-Зафарабод.*	*6000*	-		*2500*	*2000*	*1500*	*Номуайян*	
		3.2.Таъмири роҳи маҳал-лии деҳаи Куӣ – бугаӣ – ҷамоати Тагояк	*93,6*	-	*93,6*		-	-	*Буҷети маҳаллӣ.*	
		3.3.Мумфарш намудани р/а кучаи Лисисинаи шаҳраки. Нов	*187,3*	-		*187,3*	-	-	*Буҷети маҳаллӣ.*	
		3.4. Мумфарш намудани 4 км р/а Қуштегирмон–Платина.	*2631*	-		*1700*	*931*	-	*Номуайян*	

		3.5.Сохтмони иншооти селмуҳофизаткунанда дар ҷ.Куркат.	*266,9*	-	-	-	*133,4*	*133,4*	*Номуайян*	
		Ҷамъ дар бахши нақлиёт ва роҳҳо	***9178,8***		***93,6***	***4387,3***	***3064,4***	***1633,4***		
		Ҳамагӣ дар соҳаҳои инфрасохтор, аз ҷумла	***147300,4***	**-**	***6102,3***	***114593,7***	***50255,5***	***53348,6***		
		Буҷети маҳаллӣ	*3233,4*		*546,1*	*687,3*	*1000*	*1000*		
		Буҷети вилоятӣ	*12478*	-	-	*3478*	*4000*	*5000*		
		Буҷети ҷумҳуриявӣ	*70273,9*		*5000*	*94000*	*23134,9*	*25139*		
		Сармояи хориҷӣ	*225,0*	-	*56,2*	*56,2*	*56,2*	*56,2*		
		Маблагҳои соҳибкорон, х/д ва аҳолӣ	*307,2*	-	*135*	*172,2*	-	-		
		Эҳтиёҷот ба маблағ	*60782,9*	-	*365*	*16200*	*22064,4*	*22153,4*		

2.4. ҲИФЗИ МУҲИТИ ЗИСТ

Таҳлили вазъи муҳити зисти ноҳияи Спитамен. Дар ноҳияи Спитамен саривақт ҷамоварӣ нагаштани партовҳо яке аз масаълаҳои муҳими экологӣ мебошад.

Дар ҳудуди маркази ноҳия барои партовҳо қуттиҳои махсуси партовҷамъкунӣ мавҷуд мебошад. Дар ҳудуди ноҳия 1 мавзеи партовҷамъкунӣ ташкил карда шудааст, ки масоҳати 1 гектарро дар бар мегирад, вале ин масоҳат барои талаботи воқеъии ноҳия нокифоя мебошад.

Барои партовҷой масоҳати калонтар лозим аст, ки он ба талаботҳои санитарию эпидимиологӣ мутобиқ бошад. Барои амалӣ намудани ин кор, маблағҳои иловагӣ лозим аст, аммо мутаасифона ин маблағҳо дар буҷети ноҳия мавҷуд нестанд ва айни ҳол буҷети маҳаллӣ чунин имконияти молиявиро надорад. Дар ҳудуди ҷамоатҳои ноҳия партовҷойҳо ташкил карда нашудаанд ва ин яке аз мушкилиҳои асосии ҳифзи муҳити зисти ноҳия ба ҳисоб меравад. Тибқи маълумотҳои мавҷуда, дар ноҳия миқдори ПСМ дар соли 2015 нисбат ба соли 2008 кам гаштааст ва ин омил аз он гувоҳӣ медиҳад, ки дар ҳудуди ноҳия партовҷойҳои иҷозат дода нашуда, зиёд гаштаанд. Оиди ҳаҷми партовҳои ташкилоту муассисаҳои ноҳия бошад, маълумотҳои дахлдор дастрас карда намешаванд.

Ҷадвали №44. Маълумот оид ба ҳаҷми ПСМ дар ҳудуди ноҳияи Спитамен

№	Ноҳия	2013				2015			
		Ҳамагӣ ПСМ, $м^3$	Аз он ҷумла			Ҳамагӣ ПСМ, тонна	Аз он ҷумла		
			ободонӣ	аҳолӣ	ташкилотҳо		ободонӣ	аҳолӣ	ташкилотҳо
1	Спитамен	5709	2649	1605	1455	5108	1875	2648	585

Мушкилоти дигари бахши ҳифзи муҳити зисти ноҳия, норасогии оби тозаи нӯшокӣ мебошад. Дар ҷамоати деҳоти Куруш, ки яке аз ҷамоатҳои калонтарини ноҳия ба ҳисоб рафта, зиёда аз 38%-и аҳолии ноҳия дар он зиндагонӣ менамоянд, оби тозаи нӯшокӣ мавҷуд нест. Аҳолии ҷамоат оберо, ки аз сойи Оқсу ҷорӣ мешавад, ҳам ба сифати оби нӯшокӣ ва ҳам барои обёрии заминҳои хоҷагӣ истифода мебаранд.

Дар хонаҳои баландошёнаи шаҳраки Нов, бо сабаби фарсудашавии хатҳои обрасон, ба хонаҳои шаҳрвандон об сари вақт дастрас гардонида намешавад.

Ҳудуди ноҳияро сойҳои «Оқсу», «Исфанасой», «Қарангулсой», «Ширинсой» ва Сирдарё бурида мегузаранд. Аз ин лиҳоз, таъмиру барқарорсозии сойҳои мазкур ба иҷрои корҳои соҳилмустаҳкамкунӣ ногузир мебошад.

Аз 13 адад таҷҳизотҳои обкашие, ки барои заминҳои ноҳия аз Сирдарё об мекашанд, ягонтояш бо таҷҳизотҳои муҳофизати моҳӣ ва зидди талафёбии моҳӣ муҷаҳҳаз нест ва ин омил ба шумора ва шароити зисти моҳиёни муқими Сирдарё таъсири манфӣ мерасонад.

Дарозии умумии каналҳои ҳудуди ноҳия 79 км-ро ташкил медиҳад. Ҳамзамон, дар ноҳия 43 адад чоҳҳои оббёрӣ вуҷуд доранд ва 35 адади онҳо барои обёрии заминҳои хоҷагиҳо мувофиқ карда шудааст.

Дар ноҳия 144 гектар майдони заминҳои ҷангал мавҷуд мебошад, ки аз он 37 гектар заминҳои давлатӣ ба ҳисоб рафта, боқимонда 107 гектар заминҳои дохилихоҷагӣ мебошанд. Аз сабаби он, ки шумораи зиёди дарахтон бурида шудаанд ва қисме аз онҳо дар натиҷаи буридан хушк гаштаанд, ҷангалзорҳои мавҷуда иҷрои вазифаҳои муҳофизатии худро таъмин карда наметавонанд. Барои барқарор намудани 1 гектар дарахтзорҳои муҳофизатӣ, шинонидани 1300 адад ниҳол зарур мебошад. Бахри кишт, ҳамвор кардани заминҳо ва иҷрои корҳои агротехникӣ, ҷалб намудани маблағҳои иловагии буҷет ва инчунин ҷалби маблағҳои худии хоҷагиҳо зарур мебошад, вале мутаасифона, айни ҳол маблағҳои зарурӣ нокифоя ҷудо мешаванд. Барои муҳофизати заминҳо аз ҳар гуна эрозияҳо, муҳофизат намудани дарахтзорҳо зарур мебошад, вагарна ин омил ба паст шудани сатҳи ҳосилнокии боис хоҳад гашт.

Қайд кардан зарур аст, ки дар мавзеҳоии наздисарҳадии ноҳия, аз ҳисоби ба ҳаво сар додани дуду чанги ифлоси корхонаҳои коркарди семент ва истеҳсоли металҳои шаҳри Бекободи Ҷумҳурии Ӯзбекистон, қисман ба муҳити зисти ноҳияи Спитамен, хусусан, ба ҷамоати деҳоти Хуррамзамин, таъсири манфӣ мерасад.

Дар натиҷаи таҳлил муайян карда шуд, ки дар ноҳия шумораи ҳайвоноти хонагии бесоҳиб, аз ҷумла сагҳо хело зиёд гаштааст. Миқдори зиёди ҳашаротҳои зараррасон (аз қабили хомушак, пашшаҳои ёбои ва ғайра), дар фасли тобистон ба мувозинати экологии ноҳия таъсири манфӣ мерасонанд.

Бояд қайд намуд, ки сокинони ноҳия оиди вазъи экологии ноҳия маълумоти кофӣ надоранд ва дар ин самт баргузор намудани чорабиниҳо оиди пешниҳод намудани маълумотҳо оид ба вазъи экологии ноҳия, ба мақсад мувофиқ мебошад.

2.4.1. ҲОЛАТҲОИ ФАВҚУЛОДДА

Дар ноҳияи Спитамен мавзеъҳои аз лиҳози экологї хавфнок ва экзогенї, ҷамоати деҳоти Куруш деҳаи Куркат, ҷамоати деҳоти Т.Ӯлҷабоев деҳаи Андарсой, ҷамоати деҳоти Тағояк деҳаи Лангар, ҷамоати деҳоти Истиглол, ҷамоати деҳоти Сарбанд ба ҳисоб меравнд. Ҳамасола дар мавсимҳои баҳору тирамоҳ сойҳои Ширинсой, Оқсу, Қарангулсой, Исфанасой, канали Янгиправий ва дигар иншоотҳои обии ҳудуди ноҳия, ба хоҷагии халқи ноҳия хисороти зиёде ворид менамояд. Дар давоми солҳои 2015-2019 маблағи умумии хисороти ба ноҳия расонидашуда, зиёда аз 4,5 млн. сомониро ташкил додааст. Дар ҳудуди минтақаҳои хавфноки номбурда, тақрибан 32892 нафар аҳолї зиндагонї мекунанд, ки он 29 %-и шумораи умумии аҳолии ноҳияро ташкил медиҳанд.

Дар як қисми ҷамоати деҳоти Хурразамин пешина (Фармонқурғон), сатҳи обҳои заминї аз меъёри муқаррааргардида баланд гардидааст. Нокифоягии маблағҳои ба ин самт ҷудошаванда, имконияти саривақт бунёд намудани иншоотҳои пешгирикунандаи хавфи сел ва обхезиро, махсусан корҳои соҳилмустаҳкамкунї ё чорабиниҳои аз минтақаи хавфнок ба мавзеъҳои бехавф кӯчонидани аҳолиро, маҳдуд менамояд.

2.5. ТАЪМИНОТИ ЗАХИРАВИИ ИДОРАКУНИИ РАВАНДИ РУШД

2.5.1. ЗАХИРАҲОИ ДОХИЛИИ НОҲИЯ

Структураи идоракунӣ ва захираҳои инсонӣ. Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Спитамен аз мақомоти намояндагӣ ва иҷроия иборат мебошад.

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Спитамен аз Маҷлиси вакилони халқи ноҳия, ки ба ҳайати он 35 нафар вакилон, аз ҷумла 7 нафар занҳо иборат мебошад. Дар ҳайати Маҷлиси вакилони халқ комиссияҳои зерин фаъолият менамоянд: комиссияи доими оид ба тартиботи ҳуқуқӣ ва қонуният, комиссияи доими оид ба буҷет ва иқтисодиёт, комиссияи доими оид ба масъалаҳои соҳаи кишоварзӣ, ҳифзи табиат, озуқаворӣ, меҳнат ва хизматрасониҳо ба аҳолӣ; комиссияи доими оид ба масъалаҳои ҳифзи иҷтимоӣ, илм, маориф, тандурустӣ, фарҳанг ва сиёсати ҷавонон, зан ва оила, оид ба масоили сохтмон, саноат, нақлиёт ва коммуникатсия, хоҷагии коммуналӣ ва роҳ, оид ба кор бо ноболиғон.

Ҳамчун мақомоти иҷроия бошад, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳия фаъолият менамояд.

Диаграммаи 9. Таркиби ташкилии мақомоти иҷроияи ноҳияи Спитамен

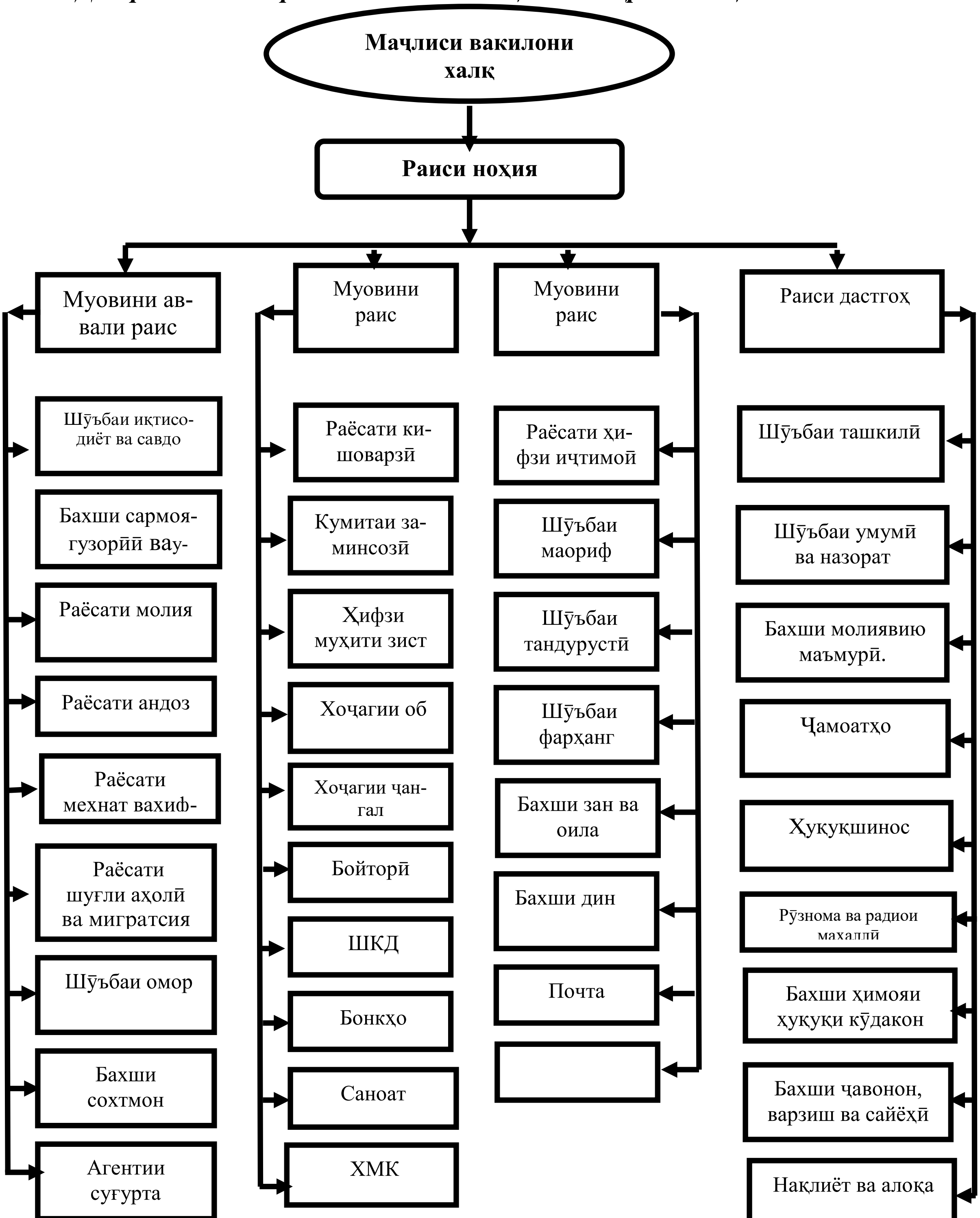

Масъули таҳия ва татбиқи БРН – Муовини Раиси ноҳия мебошад, ки бахши иқтисодиёт, шӯъбаи иқтисод ва савдоро сарпарастӣ намуда, роҳбари Гурӯҳи корӣ мебошад. Мақоми масъули МИҲД ноҳияи Спитамен, шӯъбаи иқтисодиёт ва савдо мебошад, ки ба ӯҳдадориҳои функсионалии он, дастгирии маъмурию техникии ГК ва зергурӯҳҳои ташаббускор, баланд намудани иқтидори онҳо оид ба масоили банақшагирии рушд, ташкил ва гузаронидани вохӯриҳо, мизҳои мудаввар оиди масъалаҳои банақшагирӣ, роҳандозӣ ва назорати раванди ҷамъоварӣ, таҳлил ва интегратсияи маълумотҳо, экспертизаи стратегияҳои соҳавӣ ва мутобиқгардонии онҳо бо стратегияҳои миллӣ ва

ҳуҷҷатҳои соҳавию минтақавӣ, ҳамкории зич бо ВРИС ва Раёсати иқтисод ва савдои вилоят, мусоидати техникӣ ба гурӯҳи М ва А, тартиб додани ҳисоботҳои мунтазам аз рӯи натиҷаҳои мониторинг, вогузор гардидааст. Мушкилоти асосии МИҲД вобаста ба татбиқи БРН ва пешниҳоди хизматрасониҳои босифат ба аҳолӣ, чунинанд:

- Сифати пасти нишондиҳандаҳои омор (хусусан дар сатҳи ҷамоатҳо) ва базаи ягонаи маълумотҳои оморӣ оиди рушди иҷтимоию иқтисодӣ, усулҳои кӯҳнаи ҷамъоварии маълумотҳо ва тарзи ҳисоботдиҳӣ, мавҷуд набудани баъзе нишондиҳандаҳои асосӣ (масалан оиди андоз аз рӯи соҳаҳо).
- Сатҳи пасти таъминот бо техникаи компютерӣ, таҷҳизоти зарурӣ ва барномаҳои зиддивирусӣ.
- Сатҳи пасти дастрасӣ ба шабакаи интернет ва шабакаи ягонаи компютерӣ барои содда намудани раванди мувофиқа ва ҷустуҷӯи ҳуҷҷатҳо инчунин ҷорӣ намудани базаи ягонаи маълумотҳо.
- Иқтидори пасти кормандони шӯъбаи иқтисод ва савдо ва дигар шӯъбаҳои иҷтимоию иқтисодӣ оид ба масоили банақшагирии рушди комплексии иҷтимоию иқтисодӣ, буҷет, мониторинг ва арзёбӣ, фандрейзинг ва таҳияи лоиҳаҳои инвеститсионӣ.
- Ҳолати ғайриқаноатбахши бинои маъмурии МИҲД ноҳия ва ҷамоатҳо.
- Мавҷуд набудани баҳисобгирии электронии муҳосибавӣ дар сатҳи МИҲД ва ҷамоатҳо.
- Сатҳи пасти донишҳои тахассусии кормандони хизмати давлатӣ оиди истифодаи технологияҳо ва таҷҳизотҳои компютерӣ.
- Сатҳи пасти музди меҳнат ва набудани ҳавасмандгардонии кормандон.

Қобили қайд аст, ки МИҲД оиди масоили кор бо ҷомеаи шаҳрвандӣ таҷрибаи кофӣ дорад. Бо вуҷуди ин, ҳавасмандии ками ТҒД ва соҳибкорони инфиродӣ ҷой дорад. Ин омил аз сабаби потенсиали пасти кормандони МИҲД ва сатҳи пасти ташкилотчигии сектори хусуси ва шаҳрвандӣ ба амал меояд.

Ҷалби воситаҳои молиявии иловагӣ. Дар ноҳия якчанд барномаҳое, ки аз ҷониби вазорату идораҳои гуногуни ҷумҳурӣ дастгирӣ мешаванд, татбиқ гашта истодаанд, аз ҷумла:

- Ҷиҳати татбиқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 августи соли 2008 №436 оид ба «Барномаи давлатии сохтмон, таъмир ва барқарорсозии мактабҳо барои солҳои 2008-2015», аз ҳисоби буҷети вилоятӣ ва ноҳиявӣ, инчунин аз ҳисоби хоҷагиҳо дар муддати солҳои 2009-2013 таъмири асосии 18 мактаби ноҳия, сохтмони синфхонаҳои иловагӣ дар ду мактаб ва ба анҷом расонидани сохтмони иншоотҳои нотамоми 2 мактаб пешбинӣ гардидааст.

  Дар доираи фаъолияти шӯъбаи кор бо зан ва оилаи МИҲД ноҳияи Спитамен ва татбиқи «Барномаи давлатии интихоб, тарбия ва ҷобаҷогузории кадрҳои роҳбарикунанда аз ҳисоби занони қобилиятнок барои солҳои 2007-2016», баргузор намудани як қатор чорабиниҳо, дар тӯли солҳои 2009-2013 ба нақша гирифта шудааст. Дар доираи барномаи мазкур, таъмини духтарони қобилиятнок бо квотаи Президентӣ ҷиҳати дохил шудан ва таҳсил намудан дар донишкадаҳои олии ҷумҳурӣ, ташкили курсҳои омӯзишӣ барои аз ҳисоби занон омода намудани кадрҳои роҳбарикунанда пешбинӣ гардидааст. Аз аввали татбиқи барномаи мазкур, 5 нафар занон ин гуна курсҳои омӯзиширо хатм намудаанд.

Маблағгузории барнома. Таъмини иҷро ва татбиқи афзалиятҳо, вазифаҳо, нишондиҳандаҳо ва тадбирҳои дар барномаи мазкур дарҷ гардида, захираҳои муайянеро талаб менамояд. Сарчашмаҳои асосии маблағгузории Барномаи мазкур,

буҷети ҷумҳуриявӣ, буҷети вилоятӣ, буҷети маҳаллӣ, кӯмакҳои беруна, сармояи хориҷӣ ва сармояи соҳибкорони ватанӣ мебошанд.

Манбаъҳои зикргардидаи маблаггузорӣ барои татбиқи Барнома тамоми захираҳои пешбинишударо сафарбар менамоянд. Маблағгузории Барнома аз нақшаи рушди макроиқтисодии ноҳия бармеояд. Мутобиқи ин нақша пешбинӣ гардидааст, ки иқтисодиёти ноҳия дар солҳои 2016-2020 инкишоф ёфта, маҷмӯи маҳсулоти дар дохили ноҳия истеҳсолгардида бо ҳисоби солона на камтар аз 6-7 фоиз ва дар соли 2016-ум на камтар аз 9 фоиз афзоиш меёбад. Тамоми чорабиниҳои дар барномаи рушди ноҳия ба нақша гирифта шуда, ба дарёфти воситаҳои молиявӣ эҳтиёҷ доранд.

Таҳияи самараноки буҷети маҳаллӣ муайян менамояд, ки дар оянда то кадом андоза буҷети маҳаллӣ қобилияти маблағгузории барномаи мазкурро дорад.

Ҷадвали №46. Таҳлили қисми даромади буҷети маҳаллии ноҳияи Спитамен дар солҳои 2013-2015. (ҳазор сомонӣ)

Номгӯи андозҳо (ҳамаи намуди андозҳое, ки дар ноҳия вуҷуддошта)	2013						2014						2015					
	Хамагӣ даромадҳо		Фоизи пардохт (% отчесления)	Буҷаи маҳаллӣ			Хамагӣ даромадҳо		Фоизи пардохт (% отчесления)	Буҷаи маҳаллӣ			Хамагӣ даромадҳо		Фоизи пардохт (% отчесления)	Буҷаи маҳаллӣ		
	Накша	ичроиш		Накша	Ичроиш	Фоизи ичроиш	Накша	ичроиш		Накша	Ичроиш	Фоизи ичроиш	Накша	ичроиш		Накша	Ичроиш	Фоизи ичроиш
1. Андози даромад аз шахсони воқеъӣ	7523,5	7095,8	94,3	5566,5	5250,7	94,3	8000,0	7576,5	94,7	5862,0	5530,8	94,3	9726,0	8866,7	91,2	7393,0	6738,5	91,1
2. Андоз аз фоидаи шахсони ҳуқуқӣ	4745,8	5247,0	110,6	4745,8	5247,0	110,6	7007,7	7340,6	104,7	7007,7	7340,7	104,7	9694,0	10630,9	109,7	9694,0	10630,9	109,7
аз он ҷумла: андоз хадди акал аз даромади корхонаҳо	-	-	-	-	-	-	-	27,7	-	-	27,7	-	-	-	-	-		
3. Андоз аз молу мулки гайриманкул	2205,9	2252,6	102,1	2205,9	2252,6	102,1	2102,4	2498,5	118,8	2102,4	2498,5	118,8	2613,0	2709,0	103,7	2613,0	2709,0	103,7
аз он ҷумла: андози замин								346,0			346,0		303,3	315,1	103,9	303,3	315,1	103,9
4. Андоз аз аз арзиши иловашуда	3858,2	4420,0	114,6	3858,2	4420,0	114,6	4721,2	6668,6	141,3	4721,2	6668,6	141,3	7789,0	8725,7	112,0	7789,0	8725,7	112,0
5. Андоз аз истифодабарандагони роҳҳои автомобилгард	2112,9	2970,0	140,5	2112,9	2970,0	140,5	5479,1	3403,4	62,1	5479,1	3403,4	62,1	1900,0	2101,9	110,6	1425,0	1576,4	110,6
6. Низомҳои махсуси андозбанди	5870,1	4457,9	75,9	5870,1	4457,9	75,9	6257,7	5774,3	92,3	6257,7	5774,3	92,3	7116,0	6556,5	92,1	7116,0	6556,5	92,1
аз он ҷумла: андози ягона								1522,2			1522,2		1477,8	1665,0	112,7	1477,8	1665,0	112,7
бизнеси бозӣ								88,2			88,2		80,0	94,5	118,2	80,0	94,5	118,2
андози соддакардашуда	5870,1	4457,9	75,9	5870,1	4457,9	75,9		3329,0			3329,0		3045,4	2945,9	96,7	3045,4	2945,9	96,7
патент								834,9			834,9		2512,8	1851,1	73,7	2512,8	1851,1	73,7
7 Аксиз	13,1	14,7	112,6	13,1	14,7	112,6	-	0,3	-	-	0,3	-	-	-	-	-	-	-
8. Андоз аз соҳибони воситаҳои нақлиёт	1320,7	1438,0	108,9	1320,7	1438,0	108,9	1216,6	1248,0	102,6	1216,6	1248,0	102,6	1410,0	1443,2	102,4	1410,0	1443,2	102,4
9. Андоз аз истифодабарандагони сарватҳои зеризаминӣ	158,4	159,5	100,7	158,4	159,5	100,7	265,0	405,4	153,0	265,0	405,4	153,0	180,0	182,5	101,4	180,0	182,5	101,4
10. Боҷи давлатӣ	807,4	889,5	110,2	807,4	889,5	110,2	813,3	846,3	104,1	813,3	846,3	104,1	960,0	1006,1	104,8	960,0	1006,1	104,8
11. Дигар пардохтҳои хатмии маҳаллӣ	724,0	974,1	134,6	724,0	974,1	134,6	555,0	661,6	119,2	555,0	661,6	119,2	612,0	663,3	108,4	612,0	663,3	108,4
аз он ҷумла: бақияпулии қарзи андози фурӯши чакана	-	-	-	-	-	-	-	171,2	-	-	171,2	-	-	167,9	-	-	167,9	-
Ҳамагӣ:	29340,0	29919,1	102,0	27383,0	28074,0	102,5	36418,0	36423,5	100,0	34280,0	34377,9	100,3	42000,0	42885,8	102,1	39192,0	40232,1	102,7

Ҷадвали №47. Таҳлили қисми хароҷоти буҷаи маҳалии ноҳияи Спитамен дар соли 2013 (ҳазор сомонӣ)

Номгӯи хароҷотҳо	*Соли 2013*		
	Нақшаи	*Иҷроиш*	*Фоизи иҷроиш*
1. Музди меҳнат ва ҳисаҷудокунии кордиҳандагон	25031,9	25032,6	100,0
1.1.1. Музди меҳнат ва маош	20273,6	20274,4	100,0
1.2,1. Маблағҷудокунии кордиҳандагон	4753,5	4753,4	100,0
1.2.3. Суғуртаи давлатӣ	4,8	4,8	
2.1. Хариди молҳо ва хизматрасониҳо	1139,0	1136,5	99,8
2.1.1. Хароҷоти коргузорӣ. хариди китобҳои дарсӣ, асбобҳои аёнӣ	38,5	38,0	98,7
2.1.2. Хароҷотҳои коргузорӣ ва таҷҳизот	35,0	35,0	100,0
2.1.3. Хароҷотҳои сафари хизматӣ	34,1	34,1	100,0
2.1.4. Таҷхизотҳои мулоим ва пушока	16,1	16,1	100,0
2,1,5,Молҳои техникии таъиноти ҳарбӣ	1011,2	1013,1	100,1
2.1.6. Хариди маҳсулоти хӯрокворӣ	185,4	185,4	100,0
2.1.7. Масолеҳи сӯзишворӣ ва молиданӣ	65,1	65,0	98,7
2.1.8. Иҷорапулӣ	10,5	14,3	100,0
2.1.9. Хариди доруворӣ ва маводи ҷарохатбандӣ	122,1	122,1	100,0
2.1.10. Хизмати мутахассисон барои иҷрои корҳо	514,9	514,7	99,6
2.1.11. Дигар хароҷотҳо	0,3	0,3	100
2.1.12. Хароҷотҳои намояндагӣ	87,8	86,2	98,1
2.1.17. Молҳо ва хизматрасониҳое, ки ба дигар гурӯҳҳо дохил намешаванд	25,1	25,1	100,0
2.2. Пардохти хизмати коммуналӣ	484,7	484,3	99,9
2.2.1. Қувваи барқ	111,7	111,1	99,7
2.2.2. Газ	0	0	0
2.2.3. Гармӣ	250,2	250,2	100,0
2.2.4. Кашонидани партовҳо	5,7	5,7	100,0
2.2.5. Об	117,1	117,3	99,9
2.2.6.Хизмати коммуналӣ	0	0	0
2.3. Нигодорӣ ва таъмир	845,1	829,6	98,1
2.3.1. Биноҳо ва иншоотҳо	165,4	801,5	99,9
2.3.2. Таъмири роҳҳо			
2.3.3. Воситаҳои нақлиётӣ ва техникаи вазнин	28,5	28,1	98,7
2.3.4. Мебел ва таҷҳизот	0	0	0
2.3.5. Нигоҳдорӣ ва таъмир, ки барои дигар гурӯҳҳо дохил намешаванд	117,1	117,09	99,9
2.4. Пардохти хизмати алоқа	58,2	58,1	99,9
2.4.1. Хизмати алоқа	28,4	28,4	99,8
2.4.3. Хароҷоти почта	29,8	29,7	99,9
4.1. Субсидияҳо	338,3	337,2	99,6
4.1.3. Зарарҳои ҳаққи кор	338,3	337,2	99,6
4.4. Трансфертҳо ба аҳолӣ	273,6	274,4	100,0
4.4.6. Пардохти ҷубронпулиҳои аҳолӣ	125,4	125,4	100,0
4.4.7.Ёрии моддӣ	140,0	142,5	101,8
5.1. Маблаггузориҳои асосии марказонидашуда			
5.1.1. Сохтмони нав			
5.2. Харидани таҷҳизот, техника, ки ба дигар гуруҳҳо дохил намешаванд	260,6	260,4	99,9
5.2.1. Таҷхизотҳо, техника	257,3	257,2	99,9
5.2.2. Воситаҳои нақлиёт			
5.2.3. Экспонатҳо	1,2	1,1	99,3

5.2.5. Фонди китобхона	*2,1*	*2,1*	*100,0*
Ба фонди стабилизионии вазорати молия			
Ҳамагӣ:	*28431,6*	*28413,4*	*99,9*

Ҷадвали №47. Таҳлили қисми хароҷоти буҷаи маҳалии ноҳияи Спитамен дар солҳои 2014-2015 (ҳазор сомонӣ)

Номгӯи хароҷотҳо	*Соли 2014*			*Соли 2015*		
	Нақша	*Иҷроиш*	*Фоизи иҷроиш*	*Нақша*	*Иҷроиш*	*Фоизи Иҷроиш*
2.1. Пардохти музди меҳнати кормандон ва маблағҷудокуниҳои андозӣ						
2.1.1. Пардохти музди меҳнати кормандон						
2.1.1.1. Музди меҳнат	*24852,4*	*24786,2*	*99,7*	*26831,7*	*25473,6*	*94,9*
2.1.2. Маблағҷудокуниҳои андозӣ				*0*	*0*	*0*
2.1.2.1 Пардотҳо / маблағҷудо Куниҳо ба эҳтиёҷоти иҷтимоӣ	*6076,8*	*6076,8*	*100,0*	*7029,4*	*6578,0*	*93,6*
2.1.2.2. Суғуртаи тиббӣ ва дигар суғуртаҳо	*6,1*	*6,1*	*100,0*	*6,2*	*5,8*	*94,7*
2.2. Хароҷоти мол ва хизматрасониҳо	*2773,8*	*2771,3*	*99,9*	*0*	*0*	*0*
2.2.1. Хариди мол ва хизматрасониҳо				*0*	*0*	*0*
2.2.1.1. Захираҳои моддию молӣ	*381,9*	*381,9*	*100,0*	*540,5*	*531,5*	*98,3*
2.2.1.2. Хариди молҳои техникӣ	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
2.2.1.3. Маводи сӯхт ва равған-ҳои молиданӣ	*74,7*	*74,6*	*99,9*	*80,8*	*75,9*	*94,0*
2.2.1.4. Хароҷоти ҷорӣ ба ғайр аз таъмир	*146,8*	*146,7*	*99,9*	*199,6*	*193,0*	*96,7*
2.2.1.5. Таъмири ҷорӣ	*1034,7*	*1032,8*	*99,8*	*2814,6*	*2699,3*	*95,9*
2.2.1.6. Пардохти хизматрасонии мутахассисон	*530,8*	*530,8*	*100,0*	*617,1*	*578,3*	*93,7*
2.2.1.7. Пардохт барои хизматрасонии коммуналӣ	*511,5*	*511,5*	*100,0*	*573,0*	*562,7*	*98,2*
2.2.1.8. Пардохт барои хизматрасонии алоқа	*66,4*	*65,9*	*99,2*	*102,5*	*97,6*	*95,3*
2.2.1.9. Дигар молу хизматрасониҳои ба катего-рияҳои дигар мансабнашуда	*26,8*	*26,8*	*99,8*	*22,6*	*21,8*	*94,7*
2.3. Хароҷоти пардохти фоизҳо	*377,8*	*377,6*	*99,9*	*0*	*0*	*0*
2.3.1. Фоизҳо	*377,8*	*377,6*	*99,6*	*0*	*0*	*0*
2.3.1.1. Фоизҳо ба нерезидентҳо				*0*	*0*	*0*
2.3.1.2. Ба резидентҳо ба истиснои бахши идораи давлатӣ				*0*	*0*	*0*
2.3.1.3. Фоизҳо ба воҳидҳои бахши идораи давлатӣ				*0*	*0*	*0*
2.4. Хароҷоти пардохти кӯмакпулиҳо (Субсидии)	*191,8*	*191,8*	*100,0*	*0*	*0*	*0*
2.4.1. Ба коорпоратсияҳои (ташкилотҳои) давлатӣ				*0*	*0*	*0*
2.4.1.1. Ба коорпоратсияҳои (ташкилот-ҳои) давлатии молиявӣ ва ғайримолиявӣ				*402,1*	*401,0*	*99,7*
2.4.1.2. Ба коорпоратсияҳои (ташкилот-ҳои) хусусӣ				*0*	*0*	*0*
2.5. Хароҷот барои ҷудокунии грантҳо				*0*	*0*	*0*
00202.5.1. Грантҳо				*0*	*0*	*0*

2.5.1.1. Ба Ҳукуматҳои хориҷӣ				*0*	*0*	*0*
2.5.1.2. Ба ташкилотҳои байналхалқӣ (ҷорӣ)				*0*	*0*	*0*
2.5.1.3. Ба ташкилотҳои байналхалқӣ (асосӣ)				*0*	*0*	*0*
2.5.1.4. Ба воҳидҳои дигари бахши идораи давлатӣ (ҷорӣ)				*0*	*0*	*0*
2.5.1.5. Ба воҳидҳои дигари бахши идораи давлатӣ (асосӣ)				*0*	*0*	*0*
2.6. Хароҷот барои кӯмакпулиҳо оид ба таъминоти иҷтимоӣ ва кӯмакҳо				*0*	*0*	*0*
2.6.1. Кӯмакпулиҳои иҷтимоӣ				*0*	*0*	*0*
2.6.1.1. Кӯмакпулиҳо оид ба таъминоти иҷтимоӣ				*0*	*0*	*0*
2.6.1.2. Кӯмакпулиҳо оид ба кӯмаки иҷтимоӣ				*202,1*	*200,6*	*99,3*
2.7. Дигар хароҷот	*59,9*	*59,9*	*100,0*	*0*	*0*	*0*
2.7.1. Хароҷоти марбут ба моликият ба истиснои фоизҳо				*0*	*0*	*0*
2.7.1.1. хароҷоти марбут ба моликияти ба ӯхдаи дорандагони биманомаҳо вогузоршуда				*0*	*0*	*0*
2.7.1.2. Хароҷот ба даромади солиёна (рента)				*0*	*0*	*0*
2.7.1.3. Хароҷот барои суғуртаи биноҳо ва таҷҳизот				*0*	*0*	*0*
2.7.1.4.				*0*	*0*	*0*
2.7.2. Дигар хароҷоти гуногун				*0*	*0*	*0*
2.7.2.1. Идрорпулиҳо				*0*	*0*	*0*
2.7.2.2. Нафақаҳо				*0*	*0*	*0*
2.7.2.3. Ҷубронпулиҳо барои хӯрокворӣ				*0*	*0*	*0*
2.7.2.4. Ҷубронпулиҳо барои дигар молҳо				*0*	*0*	*0*
2.7.2.5.				*0*	*0*	*0*
2.7.2.6.				*0*	*0*	*0*
2.7.2.7. Ҷубронпулии яквақтина	*59,9*	*59,9*	*100,0*	*78,5*	*78,2*	*99,7*
2.7.2.8. Трансфертҳо ва дигар категория шомилнашуда				*0*	*0*	*0*
2.7.3. Хароҷот барои мақсадҳои асосӣ				*0*	*0*	*0*
2.7.3.1.				*0*	*0*	*0*
Трансфертҳои асосии дохилӣ ба ташкилотҳои давлатии ғайримолиявӣ				*0*	*0*	*0*
2.7.3.2. Трансфертҳои асосии дохилӣ ба ташкилотҳои давлатии молиявӣ				*0*	*0*	*0*
2.7.3.3 Трансфертҳои асосии дохилӣ ба корхонаҳои хусусии ғайримолиявӣ				*0*	*0*	*0*
2.7.3.4. Трансфертҳои асосии дохилӣ ба корхонаҳои хусусии молиявӣ				*0*	*0*	*0*
2.7.3.5. Трансфертҳои асосии дохилие, ки ба дигар категорияҳошомил нашудаанд				*0*	*0*	*0*
2.8. Амалиётҳо бо дороиҳо ва ӯҳдадориҳо	*333,3*	*333,3*	*100,0*	*0*	*0*	*0*

2.8.1. Амалиётҳо бо дороиҳои ғайримолиявӣ				*0*	*0*	*0*
2.8.1.1. Бино ва иншоот (манзилҳои истиқоматӣ)				*0*	*0*	*0*
2.8.1.2. Бино ва иншоот (манзилҳои ғайриистиқо-матӣ)				*0*	*0*	*0*
2.8.1.3. Бино ва иншоот (дигар иншоот)				*0*	*0*	*0*
2.8.1.4. Мошинҳо ва таҷҳизот	*322,5*	*322,5*	*100,0*	*542,8*	*521,9*	*96,1*
2.8.1.5. Фондҳои асосии ғайримоддӣ	*10,7*	*10,7*	*100,0*	*3,0*	*3,0*	*100,0*
Ҳамагӣ	*34672,0*	*34603,0*	*99,8*	*40046,7*	*38022,1*	*94,9*

Қисми зиёди хароҷоти буҷети маҳаллӣ ба ду соҳаи иҷтимоӣ – 65,2 фоиз ба соҳаи маориф ва 22,6 фоиз ба соҳаи тандурустӣ равона шудааст. Хароҷотҳо барои соҳаи маориф ва тандурустӣ, қисмати аз ҳамаи калони буҷети маҳаллиро ташкил медиҳанд ва далели характери иҷтимоӣ доштани буҷет мебошанд.

Сохтори хароҷот бо гурӯҳбандии иқтисодӣ дар соли 2015-ум, асосан аз 64,9 фоиз барои пардохти музди меҳнат ва 16,7 фоиз барои суғуртаи давлатӣ ҷудо мегардад. Барои дигар чорабиниҳо бошад, ҳамагӣ 18,4 фоизи маблағҳо равона гардиданд. Барои рушди минбаъдаи ноҳия, барои пешгирии ҳолатҳои фавқуллодда ва дигар хароҷотҳо, дар буҷети маҳаллӣ маблағҳо пешбинӣ нашуда бошад ҳам, ҳалли ин масъалаҳо, аз барзиёд иҷрошавии қисми даромади буҷети маҳаллӣ амалӣ карда мешаванд. Эҳтимолияти таъмин намудани чорабиниҳои дар Барномаи мазкур банақшагирифташуда, танҳо аз ҳисоби барзиёд иҷро гаштани қисми даромади буҷети ноҳия, фонди захиравии Раиси ноҳия ва аз ҳисоби дарёфти дигар манбаъҳои маблағгузорӣ амалӣ мегардад.

Тибқи Барномаи мазкур кишоварзӣ барои ноҳия соҳаи афзалиятнок маҳсуб меёбад, вале таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки ҳиссаи маблағгузорӣ ба ин соҳа аз буҷети ноҳия сол аз сол коҳиш ёфта истодааст.

Манбаъҳои асосии маблағгузории лоиҳаҳои Барномаи мазкур, қисман аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ, буҷети ҷумҳуриявӣ, сармояи ташкилотҳои хориҷӣ, маблағҳои соҳибкорони ватанӣ, ҳиссаи шаҳрвандон ва дигар кӯмакҳои беруна ба ҳисоб мераванд.

2.5.3 Стратегия ва вазифаҳо оид ба беҳтар намудани идоракунии раванди рушд

Ҷадвали №51

Мақсад	Вазифаҳо	Чорабиниҳо	Арзиш	Солҳо					Манбаи маблаггузорӣ	Натиҷаҳои пешбинишуда
				2016	2017	2018	2019	2020		
	1.Беҳтар намудани шароити фаъолияти мутахассисони дастгоҳи маркази ноҳия ва ҷамоатҳо	1.1.Гузаронидани таъмири ҷории бинои маъмурии дастгоҳи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия	285	-	-	-	150	135	Буҷети маҳаллӣ	Фоизи кормандони МИҲД ва дастгоҳи идоракунии ҷамоатҳо бо техникаи компютерӣ ва таҷҳизотҳои лозимӣ (85% то соли 2016) Шумораи ҷамоатҳои ба шабакаи ИНТЕРНЕТ пайвастгардида (100% то соли 2016) Шумораи ҷамоатҳои бо базаи ягонаи электронии маълумотҳои оморӣ таъмингардида (100% то соли 2016) Шумораи кормандони дар курсҳои омӯзишии компютерӣ омӯзонида-шуда.
		1.2.Харидорӣ намудани техникаи компютерӣ барои раёсат ва шӯъбаҳои МИҲД	75	15	15	15	15	15	Буҷети маҳаллӣ	
		1.3.Таъмин намудани дастрасии кор-мандони дастгоҳи МИҲД ба шабакаи ИНТЕРНЕТ	50	10	10	10	10	10		
		1.4.Ҳар сол ба 2 мутахасиси ҷавони МИҲД пешниҳод намудани қитъаи за-мин	40	8	8	8	8	8		
		1.5.Таъмин намудани дастрасии кор-мандони ҷамоатҳои ноҳия ба шабакаи ИНТЕРНЕТ (Харидорӣ намудани мо-дем)	20	4	4	4	4	4	Буҷети маҳаллӣ	
		1.6.Ташкил намудани курсҳои омӯзиши техникаи компютерӣ оиди истифодаи барномаҳои Windows, Word, Excel барои кормандони МИҲД	35	7	7	7	7	7		
		1.7.Таҳияи базаи ягонаи маълумотҳои омории ноҳия ва тайёр намудани қонун ва санадҳои меъёрӣ барои кормандони МИҲД	55	11	11	11	11	11	Буҷети маҳаллӣ	
	2.Беҳтар намудани фазои инве-ститсионии ноҳия.	2.1Ба роҳ мондани ҳамкорӣ бо та-рафҳои манфиатдор.	5	1	1	1	1	1		
		2.2Баргузор намудани семинар оид ба масоили «Таҳияи лоиҳаҳои инвеститсионӣ» дар асоси талаботи донорҳо ва тарҳрезии лоиҳаҳои инвеститсионӣ.	10	2	2	2	2	2	Буҷети маҳаллӣ	Ҳаҷми маблағҳои сармоявии барои татбиқи барномаи рушди ноҳия ҷалбгашта Шумораи чорабиниҳои аз ҳисоби сармояи хориҷии ҷалбшуда татбиқгардида
		2.3.Таҳия намудани базаи маълумотҳо оид ба донорҳо, аниқ намудани соҳаи фаъолияти онҳо, афзалиятҳо ва стратегияи донорҳо.	5	1	1	1	1	1		
		2.4.Ташкил намудан ва омӯзонидани «фондрезинг» бо мақсади ҷалби маблағҳои иловагӣ.	5	1	1	1	1	1	Буҷети маҳаллӣ	
Ҳамагӣ :			**585**	**60**	**60**	**60**	**210**	**195**		

Таъминоти молиявии БРН

Барои ҳаллу фасли мушкилиҳои ҳаллашон афзалиятноки ҳамаи соҳаҳои хоҷагии халқи ноҳия дар доираи БРН - **225416,3** ҳазор сомонӣ маблағ лозим мебошад.

Ҷадвали №52. Арзиши БРН Спитамен барои солҳои 2016-2020 аз рӯи соҳаҳо

Соҳаҳо	*Ҳамагӣ, (ҳазор сомонӣ)*	*2016*	*2017*	*2018*	*2019*	*2020*
Иқтисодиёт						
• *Кишоварзӣ*		*257239,4*	*257239,4*	*265279,4*	*277314,8*	*280087,9*
• *Саноат*		*170,5*	*187,5*	*206,2*	*226,8*	*249,5*
• *СХМ*						
Соҳаҳои иҷтимоӣ						
• *Маориф*						
• *Тандурустӣ*						
• *Ҳифзи иҷтимоӣ*						
• *Фарҳанг, фароғат ва варзиш*						
Инфрасохтор						
• *ХМК ва обтаъминкунӣ*						
• *Барқтаъминкунӣ*						
• *Нақлиёт ва роҳ*						
Бехатарии муҳити зист ва ҲФ						
Блоки идоракунӣ						
Арзиши умумии БРН						

Ҷадвали №53. Гурӯҳбандии арзиши БРН Спитамен аз рӯи манбаъҳои маблағгузорӣ

Сарчашмаҳои маблағгузорӣ	***Ҳамагӣ, (ҳазор сомонӣ)***	***% аз буҷети умумӣ***	***2016***	***2017***	***2018***	***2019***	***2020***
Буҷети маҳаллӣ							
Буҷети вилоятӣ							
Буҷети ҷумҳуриявӣ							
Сармояи хориҷӣ							
Маблағҳои соҳибкорон, х/д ва аҳолӣ							
Эҳтиёҷот ба маблағ							
Ҳамагӣ:							

Таҳлил нишон медиҳад, ки аз маблағи умумии лоиҳаҳои дар барномаи рушди ноҳияи Спитамен пешбинигардида, 36,79% чорабиниҳои БРН манбаи маблағгузорӣ надоранд. Ин омил, эҳтимолияти ба ҳадафҳои стратегии гузошташуда расиданро кам менамояд.

Мушкилотҳо дар бахши мобилизатсияи захираҳо. Қобили зикр аст, ки дар бахши мазкур ҷиҳати таъмини маблағгузории лоиҳаҳо ва чорабиниҳое, ки манбаи маблағгузорӣ надоранд ТҒД- и маҳаллӣ иқтидори кофии таҳияи лоиҳаҳои инвеститсиониро мутобиқи шартҳо ва талаботҳои донорҳо ва ташкили раванди фондрейзингро надоранд. Инчунин, омилҳои мавҷуд набудани қарзҳои имтиёзноки камфоиз, сатҳи пасти маълумотнокӣ оиди донорҳо ва афзалияту стратегияҳои фаъолияти онҳо, номутобиқатии фазои сармоягузорӣ, номутобиқатии сатҳи ҷамъоварии андозҳо, иқтисодиёти пинҳонӣ ва коррупсия таъсири манфӣ мерасонанд.

БОБИ 3.

НИЗОМИ МОНИТОРИНГ ВА АРЗЁБӢ

Яке аз унсурҳои муҳими низоми идоракунии татбиқи барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Спитамен, низоми мониторинг ва арзёбӣ мебошад. Он барои мушоҳидаи ҷараёни корҳо ва таҳлили натиҷаҳои бадастомадаи Барнома, ошкор намудани таҷрибаи мусбии андӯхта ва проблемаҳои мавҷуда дар татбиқи он истифода бурда мешавад.

Низоми мониторинг ва арзёбӣ имкон медиҳад, ки робитаи мутақобила ва муттасил дар сиёсати қабулнамуда ва натиҷаҳои татбиқи амалии он таъмин гардад.

Гурӯҳи мониторинг ва арзёбӣ бо қарори Раиси ноҳия таъсис дода шуда, аз 5-7 аъзо иборат мебошад (мутахассисони соҳавӣ ва кормандони масъули мақомоти маҳаллии ноҳия). Гурӯҳи мониторинг ва арзёбиро Раиси ноҳия ё яке аз муовинони он сарварӣ мекунад.

Бо қарори мазкур барои гузаронидани мониторинг ва арзёбии Барномаи рушди ноҳия - сардори шӯъбаи иқтисод шахси масъул таъйин карда мешавад.

Раиси ноҳия фармоиши махсус мебарорад, ки нусхаи ҳисоботи семоҳаи ҳамаи лоиҳаҳои дар БРН дохилшуда барои ҳисобот ба шӯъбаи иқтисод пешниҳод шавад.

Муҳим аст, ки давра ба давра малака ва дониши аъзои гурӯҳи мониторинг ва арзёбӣ баланд бардошта шавад.

3.1. Сохтори низоми мониторинг ва арзёбӣ

Барои мониторинги Барномаи рушди ноҳия мушоҳидаи омилҳои зерин зарур мебошад:

- то кадом андоза ҳадафҳои Барнома амалӣ шуда истодаанд;
- дар доираи Барнома, лоиҳаҳо чӣ гуна амалӣ шуда истодаанд.

Ба ифодаи дигар, бояд мониторинги натиҷаҳои нақша (дар ин ҷо сухан дар бораи натиҷаҳои Барнома дар маҷмӯъ меравад, на натиҷаҳои лоиҳаҳои ҷудогонаи он) ва мониторинги ҷараёни татбиқи лоиҳаҳо гузаронида шавад.

Мутаносибан низоми мониторинг бояд ду унсурро дар бар гирад.

Мониторинги натиҷаҳои нақша бо роҳи ченкунии аҳамияти индикаторҳо анҷом дода мешавад. Мутаносибан, муваффақшавии ҳадафҳои нақшаро аз рӯи он мулоҳиза намудан мумкин аст, ки то кадом андоза мақсадҳои нишондиҳандаҳо ба даст омадаанд. Ҳамаи нишондодҳои пешниҳодгардида дар хазинаи маълумотҳои Раёсати оморӣ ноҳия мавҷуданд. Мониторинги натиҷаҳо ҳар сол гузаронида мешавад.

Мониторинги иҷрои лоиҳаҳо дар доираи Барнома, тавассути параметрҳои зерин гузаронида мешавад: назорати ҷойгоҳи лоиҳа ва мувофиқат намудани он бо барнома. Дар ин маврид ҷадвали электронӣ бо формати Excel таҳия мешавад ва бояд ҳар семоҳа ба таври синхронӣ ва бо ҳисоботнокии лоиҳаҳо тасҳеҳ карда шавад.

Азбаски сатҳи коркарди лоиҳаҳои БРН гуногун аст, он дар таҳияи низоми мониторинг ба назар гирифта шудааст. Лоиҳаи ба Барнома дохилкардашуда метавонад 5 ҷойгоҳ дошта бошад. Инчунин, он метавонад тамоман таҳия нашуда ва ҳоло дар марҳилаи таҳия қарор дошта бошад, лекин дар Барнома номи он зикр гардидааст. Лоиҳаҳое низ ҳастанд, ки пурра таҳия шудаанд, вале аз сабаби набудани маблағ ё дигар омилҳо татбиқи онҳо оғоз нагардидааст. Инчунин лоиҳаҳое ҳастанд, ки дар арафаи анҷомёбӣ қарор доранд ва лоиҳаҳое мавҷуданд, ки онҳо аллакай иҷро шудаанд. Шахсе, ки ҷадвали мониторингро пур мекунад, бояд рақамҳои 1 то 5-ро вобаста ба ҷойгоҳи воқеии лоиҳа гузорад (ҷадвали 1).

Мониторинг ва арзёбӣ иҷрои лоиҳаҳоро ба чор гурӯҳ ҷудо мекунад: «ҳамааш хуб»; «номувофиқатӣ дорад», «номувофиқатии ҷиддӣ дорад», «лоиҳа амалӣ нашудааст».

Ҷадвали №1 Тартиби пур кардани ҷадвали мониторинги лоиҳаҳои барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Спитамен

Ҷойгоҳи лоиҳа (рақам аз 1 то 5)	*Иҷрои лоиҳа нишонгузории ҳарфӣ-рангӣ: а-сабз б-кабуд в-сурх г-хокистарранг*
1. Таҳия нашудааст 2. Мавриди таҳия қарор дорад 3. Таҳия шудааст 4. Амалӣ шуда истодааст 5. Амалӣ шудааст	*(а) Ба нақша мувофиқ аст ё тамоюли назаррас надорад (б) Тамоюли назаррас ба нақша (в) Тамоюли қатъӣ ба нақша (г) Лоиҳа амалӣ нашуда истодааст.*

Дар охири сол ҳангоми зарурият арзёбии чораҳои андешидашуда ва лоиҳаҳо дар яке аз соҳаҳои барнома бо назардошти захираҳои мавҷуда ва талаботи иттилоотӣ гузаронида мешавад. Арзёбии таъсиррасонӣ аз ҷониби мутахассисони соҳавӣ ва мустақил (коршиносон/экспертҳо), ки ҳолати бахши мазкурро хуб медонанд, гузаронида мешавад.

Дар таҳияи барномаи рушди ноҳия кӯмаки машваратӣ ва методӣ расонидаанд:

Олимов М.О. *– мутахассиси БРСММ оид ба алоқамандии буҷет ва банақшагирӣ;*

Деҳқонов Ҷ.М. *– мутахассиси БРСММ оид ба банақшагирӣ;*

Ҳакимов Х.Р. *– мушовири миллӣ дар БРСММ;*

Норов А.Қ. *– мушовири миллӣ дар БРСММ;*

Раҳмонов З.Э. *– мушовири миллӣ дар БРСММ;*

Ҳамидов С.Ғ. *– Сардори шӯъбаи рушди минтақаҳо, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ;*

Абдуллоев М.Р. *– сармутахассиси Шӯъбаи рушди минтақаҳо, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ;*

Ба чоп __________ имзо шуд.

Ҷузъи нашрию ҳисобӣ 9,75. Ҳуруфи адабӣ.
Адади нашр 30.

ОПЕРАТИВНАЯ ПОЛИГРАФИЯ КОНТРАСТ Дар ҶДММ «Контраст» чоп шудааст
ш. Душанбе, к. Н. Муҳаммад, 26